

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ

Demokrasi için tek yol devrim!
Yıl:11, Sayı:279, 25 Mart 1985

Özal'ın gidiciliği neredeyse veri sayılıyor

Derinleşen siyasal bunalımın gösterdikleri

Şu anda tartışılan, erken seçim olsun mu olmasın mı sorusundan çok, ne zaman olsun sorusudur.

Türkiye'de siyasal bunalım derinleşiyor.

Bundan bir süre önce yapılan TÜSİAD kongresinde, Koçman ekibinin yenilgisi Özal'ın burjuva sınıfı açısından fiilen iktidardan düştüğünü yansıtmıştı. Şimdi Özal'ın gidiciliği neredeyse veri sayılıyor.

Bununla da bağlı olarak erken seçim hemen hemen kesinlik kazandı. Şu anda tartışılan, ne zaman olsun sorusudur. Hatta denebilir ki bu soruyu yanıtlama süreci de epey ilerledi ve tarih *şimdilik* 1986 sonu diye saptandı.

Bir süre öncesine kadar Anayasa'nın 84. maddesinin değişmesi, bugün olduğundan çok daha fazla isteniyordu. Bu, meclis dışındaki partileri meclise sokmanın erken seçimsiz sağlanabileceği umuduyla bağlıydı. Bu umut oldukça boşaldı. Şimdi eski siyasilerin üzerindeki yasağın kaldırılması, yani Anayasa'nın geçici maddelerinin değiştirilmesi daha büyük ağırlık taşıyan bir "istem" oldu.

Bu "istem" artık mecliste, köşe yazılarında, söylentilere göre, hatta Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleriyle "sohbet"lerde açıkça ve somut değişiklik önerisi olarak dile getiriliyor. Evet, Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri de siyasal tartışmalara *açıktan* taraf olarak bulaştılar. Sonra bunun gaf olduğu anlaşıldı. Bunun üzerine Çankaya'dan Çankaya'nın "taraf olmadığına" (!) ilişkin resmi bir açıklama yapıldı.

Bu arada alternatif hazırlama çabaları büyük kavga gürültüler arasında sürüyor. MDP eriyip, HP fokur fokur kaynarken, tam büyük kongre öncesinde ANAP içinde "liberaller" denen kesimden ciddi bir muhalefet yükselmeye başladı. Öyle ki Özal, yaptığı Suudi Arabistan ve yapacağı ABD gezilerinden, değil hükümetin durumu, parti içindeki durum açısından bile yarar sağlamaya çalışıyor. Böyle hayhuy içinde ANAP büyük kongresi yaklaşıyor.

DYP'nin de büyük kongresi yaklaşıyor. Orada bir Avcı-Yazar kavgasıdır sürüyor. Bir süre önce Evren'in makamında ziyaret ettiği Yazar'ı, "bir bilen", yani Demirel icazetli ve davaya ihanet etmiş biri diye ilan etti. Öte yandan Yazar Demirel'den randevu almak için çabaladı durdu ama alamadığı söyleniyor. Dördüncü bir parti kurma olasılığının da zayıfladığı belirtiliyor.

Yazar-Avcı çatışmasında, Ilıcak Yazar'ın DYP'ye başkanlığını savunuyor ve "bir bilen"in tutumuna rağmen bunu yapıyor. Gerçekte bu, Türkiye burjuvazisinin önemli bir kesiminin kendi içinde yürüttüğü bir tartışmayı gösteriyor: Nasıl alternatif oluruz tartışmasını.

Ilıcak, Yazar'ın icazetliliğini, "karizmatik liderliğini" ve ekonomi siyasetine alternatif getirir görünebilme yeteneğini avantaj olarak görüyor. Demirel ve takımı ise icazetliliği tam tersine dezavantaj olarak görüyor, ekonomi siyasetine alternatif getiriyor görünme çabasını gereksiz, hatta zararlı buluyor. Onlara göre alternatif olmak için "dava", "1946 ruhu", "inanç" gerekli.

Tartışmanın burjuvazinin bir kesiminin kendi içinde yürüttüğü bir tartışma olması da gösteriyor ki ayrılık oldukça yüzeysel bir ayrılıktır. Ilıcak ve Demirel, "1946 ruhu"nda anlaşıyorlar ama sorun bunun nasıl sunulacağında çıkıyor.

Demirel bu ruhun ekonomik gövdeden özellikle kopuk ve oldukça yoğun, dolayısıyla icazetli olmayan keskin bir görüntü içinde sunulmasından yanadır. Özal'ın iflas eden ekonomi siyaseti, 24 Ocak kararları, zaten Demirel'in de tek doğru bulduğu siyasetti. "Yanlış" olduğu için değil Türkiye koşulları burjuvazinin "doğru" siyasetini hazmedemediği için iflas etti. Demirel bugün alternatif bir ekonomi siyasetine ağırlık vermenin boş iş olduğunu gayet iyi görüyor.

Öte yandan Demirel şunu da gayet iyi görüyor. Türkiye'de 10 yıllık aralarla gerçekleşen her askerî darbe, orduyu biraz daha sevimsizleştirmiştir. Hele ki 12 Eylül, orduyu ve darbecileri "tehlikeli" derecede kötü bir duruma düşürmüştür. Böyle bir durumda bunların icazetini almış herhangi bir alternatifin kendisi kısa sürede aynı sevimsiz konuma sürüklenecektir. Bu nedenlerle o, keskin bir "1946 ruhu" propagandasının, belli bir "inancı" savunmanın *bugün* en "doğru" yöntem olacağını düşünüyor.

Bunlara karşı Ilıcak'ın da gördüğü "ciddi" sorunlar var. O da diyor ki bu korkunç ekonomik durumda hiçbir "ruh", hiçbir "inanç" tek başına karın doyurmayabilir. Ayrıca, siyasal bunalım koşullarında, 12 Eylül rejiminin icazeti bir dezavantajsa, buna karşı fazla keskin bir ruhla çıkmak da büyük bir risk değil midir? Ilıcak'a göre, o zaman Yazar, biraz ekonomik alternatif görüntüsü, biraz icazetle birlikte "1946 ruhu"nu sunabilir.

DYP içinde ve çevresinde bu tartışmalar yürürken, burjuvazinin alternatif oluşturma çabaları başka biçimlerde de hızlanarak sürüyor. Aylardır yıllardır kurulması beklenen DESOP'un en sonunda gerçekten kurulmak üzere olduğu söyleniyor. İnönü'nün yurt gezilerinin ardından, şimdi de Rahşan Ecevit, *eşi* Bülent Ecevit ile birlikte yurt gezilerine başlıyor. Ayrıca, Rahşan Ecevit'in söylediğine göre, DESOP'u tabandan kuracak olan 25.000 kişiyle ilişki(?) sağlanmış.

Bu arada burjuvazinin alternatif oluşturma çabalarına Evren'in de katıldığını söylemeden geçmeyelim. O da kendini süsleyip püsleyip, sevimli görünebilmek umuduyla mutfak mutfak, yurt yurt, hastane hastane dolaşıyor. Gittiği yerlerde tuvalet sorunundan kaşık-çatal sorununa kadar "en ince" ayrıntılarla "ilgileniyor". O bunları sevimli görünme umuduyla yapıyor ama şimdi de bu düzeyde adı "baskıncı"ya çıktı. "Baskın"ları, faşist baskıncılığına duyulan nefreti anımsatmaktan ve pekiştirmekten başka bir işe yaramıyor.

Burjuvazi içinde dört bir koldan yürüyen alternatif yaratma çaba ve tartışmalarına bakınca, görüyoruz ki şu gün için bunlar arasında *burjuvazi açısından* "en akıllısı" DYP içinde ve çevresinde yürüyenidir. Bunda da Demirel'in siyasi deneyimi "akıllılık"ta onu daha baskın çıkarıyor. Ama düşünün ki burjuvazinin "en akıllı" bir sözcüsü bile bugün alternatif diye ancak ve yalnızca "keskin bir ruh" propagandasını öneriyor! Bu Türkiye'de burjuva egemenliğinin nasıl bir ruh gibi içi boş ve şeffaf kaldığını, devrimin nasıl güçlü bir nesnel olasılık olduğunu başlıbaşına gösteriyor.

Türkiye'de öyle koşullar vardır ki burjuvazinin "akıllı" olması devrimi engellemeye yetmez. Devrimi engellerse, işçi hareketinin, devrim hareketinin yapacağı akılsızca hataları engeller. Bu bilinçle, sol hareketimiz, Türkiye'deki ara rejime faşizm deme saçmalığından başlayarak, hatalarını artık düzeltmeye çalışmalıdır.

Cemile Çakmak

Bir kez sendikal alanda bir saatli bomba tıkırdıyor.
Üniversitelerden de bir başka saatli bombanın tıkırtıları geliyor.
Türkiye'nin dış ilişkileri de yine bir başka saatli bombadır.

Her alanda bir saatli bomba tıkırdıyor

Türkiye'de erken seçim epey bir kesinlik kazandı, hatta neredeyse tarihi bile saptandı. Ama öte yandan Türkiye'de herşey, bu arada erken seçim de, ara dönem koşulları gereği büyük bir değişkenlik içindedir.

Bir kez sendikal alanda bir saatli bomba tıkırdıyor. Burjuvazi uzun bir süredir bu alanda oyalama taktikleri güdüyor. Türk-İş—hükümet zirvesi dediler beklettiler. Zirvede Türk-İş yöneticileri abuk-sabuk, akıl almaz gerilikte istekler öne sürdüler. Bunun "yanıtları"(?) için beklettiler. Şu sırada 500.000 işçi toplu sözleşme eşiğinde bekletiliyor.

Bu bekletilme, dayanılmaz durumda olan iş ve yaşam koşullarıyla birlikte düşünüldüğünde, işçi yığınlarının ne denli gergin bir öfke içinde olduğunu tahmin etmek hiç de güç değil. Nitekim bu gerginliği azaltma umuduyla, Halil Tunç'un ağzından bir miting önerisi ortaya atıldı. Şimdi de miting oyalamacası sürüyor. Mitingin ne kadar da iyi olacağına ilişkin görüşler belirtiliyor, gelgelelim miting bir türlü eyleme geçirilmiyor. Bu arada saatli bombanın saati tıkır tıkır duyuluyor.

Üniversitelerden de bir başka saatli bombanın tıkırtıları geliyor. YÖK, tek dersten kalan 6.000 kadar öğrenciyi şimdi, birkaç dersten kalanları da katarak hesaplanırsa toplam 25.000 öğrenciyi yıl sonuna kadar üniversitelerden atıyor. İlerici öğretim üyelerinin de belirttiği gibi, bu YÖK ile getirilen eğitim sisteminin iflasını, öğrencilerin sırtına yüklemekten başka birşey değildir.

Öğrenciler dilekçeler imzaladılar, hergün sürekli meclise taşınıp milletvekilleriyle görüştüler ve her yoldan "ek sınav hakkı" için uğraştılar. Ancak tüm bu uğraşlarına karşılık sorunları, bazı muhalefet partilerinin, bazı milletvekillerinin demagoji aracı olmaktan öteye geçmedi. Bunlar, şöyle yaparız böyle yaparız diye öğrencilerin sorunlarını savunuyor göründüler ama sonuçta, birşey çıkmadı. Milli Eğitim Bakanı ek sınav hakkına karşı çıktığı gibi, iyice gericileştirilen üniversite yönetimleri de aynı tavrı takındı.

Şimdi öğrencilere askerlik çağrıları gelmeye başladı. Onlar bir yandan ek sınav hakkı için savaşım verirken, öte yandan hiç olmazsa derslere devam etmek istiyorlar. Ama buna izin verilmiyor. Yani bıçak kemiğe dayandı. Üniversite gençliğinin güzel devrimci gelenekleri öğrenciler arasında dolanıyor ve eyleme geçmek üzere kıpırdanıyor.

Türkiye'nin dış ilişkileri de yine bir başka saatli bombadır. Ama burada bomba sözü yalnızca mecazî değil, aynı zamanda sözlük anlamını da taşıyor. Başka bir deyişle, Türkiye kendini hem Ortadoğu'da genişlemiş bir İran-Irak savaşının göbeğinde bulabilir, hem de Yunanistan'la savaşa girebilir. Bunlar da gerçek birer olasılıktır.

Zaten, ister Yunanistan'la savaşa girsin, ister Ortadoğu'daki savaşa bulaşsın, Türkiye *ana olarak* Ortadoğu'da etkinlik için savaşıyor olacaktır. Görünüşte neden ne olursa olsun, özde kavga *ana olarak* Ortadoğu üzerine girişilmiş, emperyalist nitelikli bir paylaşım kavgası olacaktır. Bu Türkiye'nin dış ilişkilerinde, sözcük anlamıyla bir saatli bombadır.

Türkiye'nin savaşa girmediğini varsayarsak, yani saatli bombayı mecazi anlamda alırsak da yine paylaşım ilişkileri ve çelişkileri burjuvaziyi dört bir yandan kıstırır bir durumdadır. Suudi Arabistan'dan çok umutlu döndüğünü söyleyen Özal'ın bu sözleri züğürt tesellisidir. Çünkü Suudi Arabistan'la çok umutlu ilişkiler yürütüyor olsalar bile, bu onları içinde bulundukları kördüğümden kurtarmaya yetecek birşey değildir.

Türkiye burjuvazisi her alanda saatli bombalarla çevrilidir. "Kurtuluşu" oldukça güçtür. Bunu o da görüyor olsa gerek ki, bir "zamanlama" sözcüğüdür ortalıkta dolanıyor. Adeta ölmemek için değil, olabildiğince geç ölmek için çabalıyor.

Sabiha Günbudak

İŞÇİNİN SESİ
Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 407 London, E16 2EA ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Türkiye'den izlenimler

Yoldaşlar,
Size çevremde olup bitenlerin bende uyandırdığı bazı küçük izlenimleri aktarmak istiyorum.

Bütün çevrelerde 12 Eylül'ün kara etkisi hemen hemen kalkmış durumdadır. Baskılar, tutuklamalar vb. sürüyor ama artık herkes siyasal değerlendirmelerini açıkça söyler oldu. Sıradan vatandaşlar bile hükümetin girişimlerini eleştiriyor, birşey başaramayacağını söylüyor. Halkın siyasal bilinç düzeyi belki de 12 Eylül öncesinden daha da ileridir.

Pahalılık, KDV, işsizlik tartışmaların odak noktasını oluşturuyor. Son şansımız diye ileri sürdükleri Özalcılığın da hiçbir. sorunu çözememesi, tersine ağırlaştırması halkın artık pervasızca konuşmasına neden oluyor.

12 Eylül sonrasında halktan çeşitli ordu kuruluşları için para toplanırdı. Bugün böyle şeyler yapılmıyor. İsteseler de kimsenin vermeyeceğini çok iyi biliyorlar. Şimdilik bu kadar, devrimci selamlar.

F.S., Marmara

Frankfurt bir kavga günü yaşadı

Frankfurt'ta 10 Mart günü yapılan yerel seçimler öncesinde siyasal kavga gerginleşti. Çeşitli akımlar kendi adaylarının kazanabilmesi için propaganda çalışmalarını yoğunlaştırdılar. Bu propagandaların çok önemli bir konusunu yabancı işçiler oluşturdu. Yabancı işçiler sorununa düzgün bir çözüm getiren yok, herkes bu sorunu kendi amaçlarına ulaşmak için alet olarak kullanmaya çalışıyor. Gerici partiler ise Almanya'daki ekonomik sorunların, işsizliğin nedeni olarak yabancı işçilerin varlığını gösteriyorlar ve asıl çelişkiyi gözlerden gizlemeye çalışıyorlar. Toplumda, özellikle geri kesimlerde ulusçuluğu körüklüyorlar.

Bu tutumun açık bir örneği 23 Şubat günü yaşandı. "Auslander raus", "Yabancılar dışarı" belgisi altında bir eylem düzenlendi. Bu eyleme tüm çabalarına karşın çok az kişi katıldı. Faşistlerin çevresini 1000'i aşkın anti-faşist, ilerici sarınca, polis onları toplantılarını güvenlik altında yapabilecekleri lokale götürdü. Ancak ilericiler de lokalin önünde toplandılar. Camlar kırıldı, kavga çıktı. Faşistler toplantılarını yapamadılar.

Bizler oradayken bir gurup faşistin başka bir yerde bildiri dağıttığı haberi geldi. Bu kez kalabalık oraya toplandı. İlericiler faşistleri kovalamaya başlayınca polis saldıraya geçti. Kavga çıktı. Arabalarla üzerimize su ve gaz sıktılar. Birçok insan yaralandı.

Ancak kimse dağılmadı. Aynı gün Yeşiller'in düzenlediği mitinge gidildi. Bu alanda polislerle ilericiler arasında gene kavga çıktı. Bu oldukça büyük bir kavga oldu. 4 kişi ağır yaralandı, 40 kişi kadar da gözaltına alındı. Polis saldırısı sırasında mitinge konuk olarak katılan İngiltere'den grevci bir maden işçisi mikrofondan şöyle haykırıyordu: "Biz bir yıldır bu tür saldırılarla karşı karşıyayız. Bunların amacı yabancı-yerli işçilerin birliğini bölmektir. Yılmayın arkadaşlar." Yeşillerden bir konuşmacı da polisin saldırısına karşı durmak gerektiğini söyledi ve "geri çekilmeyin arkadaşlar" diye bağırdı. Hem mitinge katılan, hem de eylemi dışarıdan seyreden halkta polise karşı bir tepki oldu. Belgiler atıldı. 20 kişilik faşistlerin bildiri dağıtımını sağlamak için binlerce kişiye saldıran polis halkın protestosu karşısında geri çekilmek zorunda kaldı. Olayı akşam haberlerinde "solcular polise saldırdı" şeklinde verdiler.

Frankfurt'ta gerçekten kavga dolu bir gün yaşandı. Eylemlerde bizim dışımızda yok denecek kadar az Türkiyeli devrimci vardı. Yoldaşlara selamlar.

Murat Yılmaz, Frankfurt

Hâlâ bekliyoruz

Yoldaşlar,
Partimizden "kurtulan"ların çıkardığı *Kurtuluş Yolu* adlı gazeteyi ilk sayısından beri *merakla* okuyorum. Kimse yanlış anlamasın, merakla okumamın nedeni, bu gazetede ilginç ve yeni haberler, fikirler bulacağımı ummam değildir. Merakla beklediğim şey, Türkiye'de devletin ve rejimin neden faşist olduğunu nasıl kanıtlayacaklarıdır.

Bu kişiler, partimizin disiplinini ayaklar altına almalarının gerekçesi olarak, aramızda ideolojik ayrılık olduğunu ve Türkiye'de faşizmin sürdüğünü hatta kurumsallaştığını ileri sürdüler. Aradan altı buçuk ay geçti, 4. sayılarını çıkardılar, ama hâlâ Türkiye'de rejimin ve devletin neden faşist olduğunu açıklamadılar. Açıklamalarını merakla bekliyoruz.

G.A., Londra

Sağolun yoldaşlar

Burjuvazinin en etkili yayını olan TRT televizyonunun sesini keserek İstanbul'da gerçekleştirmiş olduğunuz yayın, Avustralya'da yaşayan Türkiyeli işçiler arasında da coşkuyla karşılanmıştır.

Girdiğimiz yeni dönemde, TKP-*İşçinin Sesi*'nin gerçekleştirdiği bu önemli ve anlamlı eylemi yürekten destekliyoruz.

TKP-*İşçinin Sesi* Avustralya örgütü olarak, yeni dönemin gereklerine uygun bir şekilde örgütlendiğini ve çalıştığını gösteren Türkiye örgütümüzü candan kutluyor, elinize sağlık yoldaşlar diyoruz.

TKP-İşçinin Sesi, Avustralya

Günleri yaklaştıkça korkuları artıyor

Selam Yoldaşlar,
Sahte kahraman Kemal ve yandaşlarının ilk işleri partimizin kurucularını katletmek olmuştu. Türkiye burjuvazisi bu siyasetini hiç elden bırakmadı. Ama başka siyasetler de izledi. Köylü efendimizdir, gençlik geleceğimizdir yollu demagojilerle işçi, emekçi düşmanı yüzünü örtmeye çalıştı. Ama öte yandan halka öyle katmerli bir sömürü dayattı ki ne baskıları, ne demagojileri sınıf savaşımına engel olamadı. Ne ırk ayrımı, ne insan kıyımı, ne işkence, ne hapis halkın savaşım azmini yok edemedi, tersine biledi. Bugün yöneticiler, generaller korku içinde yaşamaktadır. Geçtikleri yollar trafiğe kapatılıyor, asker-polis kordonu altında dolaşabiliyorlar.

Yoldaşlar, burjuvalar, halkımıza açlık ve kan dayatanlar korkularında haklıdır. Onları hak ettikleri yere göndereceğiz.

K.Memo, Frankfurt

Kendilerini küçültüyorlar

Yoldaşlar,
İstanbul'daki televizyon eylemimiz Londra'daki Türkiyeliler arasında sevinçle karşılandı. Bizler de haberi duyurmak için kolları sıvadık. Tanıdıklarımızı ziyaret ettik, gazetemizin 276. sayısını pazarda, fabrika önlerinde sattık. İşçilere televizyon yayınının bandını dinlettik.

Bu eylem, bence bizim dışımızdaki devrimciler için de onur verici bir eylem oldu. Tabii menşevikleri bundan ayrı tutmak gerekir. Bu sözleri onları menşeviktir diye küçümsediğim için söylemiyorum. Burada çıkardıkları paçavra yayın organında açıkça yazdılar. Onlara göre bu eylem önemli bir eylem değilmiş, neredeyse, çantaya bir bant koyup bir yere bıraksan yapılırmış vb.

Bir kere sormak gerekir. Bu kadar kolaysa neden kendileri yapmıyorlar. Üstelik ellerinde memleket aşırı yayın yapabilen radyo olanakları var.

İkincisi, kim yapmış olursa olsun, televizyon eylemimiz başarılı, burjuvaziye hiç ummadığı bir anda darbe vuran, güzel bir eylem oldu. Kendine devrimciyim diyen bir insanın, dükkancılığı bir yana bırakıp, tüm devrimci harekete onur veren bu eylemi desteklemesi gerekir.

Yaptıkları yayın eylemimizi değil, kendilerini küçülten bir yayın olmuştur.
Selamlar.

A.A., Londra

Gün gelecek

Caddelerde,
Fabrikalarda,
Tarlalarda
söylenecek
Sevda türkülerimiz
Gün gelecek
Kavgadan doğacak
Yeni bir yaşam
Benim
Senin
Çocuğumuzun
Bizim
Dünyamız olacak
İşte o zaman sevgilim
Kimse hor bakmayacak
Çünkü
Karanlığı
Zorbalığı
Kaderciliği
Yıkarak geleceğiz
Bir Mayıs
Taksim meydanlarına
Ve birlikte söylenecek
Yarım kalmış şarkılarımız

İbo, Hollanda

Gorbaçof yoldaş SBKP Genel Sekreteri oldu

SBKP Genel Sekreteri Konstantin Çernenko yoldaşın ölümü üzerine toplanan SBKP Politbürosu, parti genel sekreterliğine Mihail Gorbaçof'un getirilmesine karar verdi. Ve Çernenko yoldaşın ölümünden dört saat sonra yapılan bir açıklamayla karar Sovyetler Birliği halkına ve tüm dünyaya duyuruldu.

Gromiko yoldaşın önerisiyle SBKP Genel Sekreterliği'ne getirilen Gorbaçof yoldaş, 2 Mart 1931'de Rusya'nın ortasında bir tarım bölgesi olan Stavropol'de doğdu. Gorbaçof yoldaş, Andropof yoldaşla aynı köydendir.

Gorbaçof yoldaş, köylü kökenlidir ve kendisi de gençlik yıllarında bir süre bir kollektif çiftlikte çalışmıştır. Bundan sonra, çok başarılı bir öğrenci olduğu için Moskova Ünivesitesi'nde okumaya hak kazanmış ve bu üniversiteden hukuk diploması alarak mezun olmuştur. Gorbaçof yoldaşın çok iyi bir eğitim almış olduğu bugün Batılılar tarafından bile vurguyla belirtiliyor.

Gorbaçof yoldaş, Moskova Üniversitesi'ni bitirdikten sonra, doğum yeri Stavropol'e döndü ve burada tarım alanında çalışmaya başladı ve bu alanda uzmanlaştı.

Gorbaçof yoldaşın partililiği, Hukuk Fakültesi yıllarında (1952) başladı. Kısa sürede parti bölge sekreterliğine yükseldi ve 1978'de SBKP MK'da göreve başladı. 1980'de ise Politbüro üyeliğine getirildi.

Gorbaçof yoldaş, SBKP Genel Sekreterliği'ne gelmesinden sonra yaptığı ilk konuşmada dış ilişkilerde "işlerin her zamanki gibi devam edeceğini" söyledi. Bu konuşmasında Gorbaçof yoldaş, Sovyetler Birliği'nin, halkın yaşam biçiminde radikal bir değişimin yolunu döşeyecek "yeni bir endüstri devriminin" eşiğinde olduğunu söyledi.

Batı basın-yayın organları, Gorbaçof yoldaşın, Andropof yoldaşın bıraktığı yerden reformları gerçekleştirmeye devam edeceğini yazıyorlar. Reformların ana vurgusunun ise, "yönetme hakkının genişletilmesi ve daha iyi yönetim için eğitim" olduğunu belirtiyorlar.

Türkiye burjuvazisinin Bulgaristan'a karşı yürüttüğü propaganda kendi iğrenç yüzünü sergilemektedir.

Türkiye burjuvazisi Bulgaristan'a asla dil uzatamaz ama komünistlerin eleştirme hakkı vardır

Türkiye'de ne zaman komşu ülkelerdeki Türklerin ya da müslümanların "hakları" konu ediliyorsa, emperyalist sistemi ve Türkiye'nin onun içinde tuttuğu yeri bilenler için durum açıktır: Gerçekte bu konunun altında yatan ya Türkiye'nin yayılmacı, genişlemeci özlemleri, ya da onların doğurduğu çelişkiler, sürtüşmelerdir.

Başka türlü de olamaz. Türkiye'de Kürt halkına karşı akıl almaz baskı ve şiddet uygulayan, yalnızca Kürt halkına karşı da değil, Türk halkını da dayanılmaz koşullarda yaşatan ve zaten bir sınıf olarak kârdan başka güdüsü olmayan burjuvazi, herhalde komşu ülkelerdeki halkların haklarını savunacak değil! Olsa olsa, başka amaçlar doğrultusunda bu hakları savunuyor görünebilir, böylece kurt kuzu postuna bürünebilir!

Bulgaristan konusunda koparılan yaygara da bu çerçeve içindedir ve Türkiye'nin yayılmacı özlemlerinin emperyalist sistemde doğurduğu sürtüşmelerle içiçedir. Bu nedenle, bu kez göz yaşartıcı hak savunusunu Türkiye başlatmamış, ama o gönüllü olarak sürdürmüştür.

Kışkırtmanın anlamı

Türkiye iki sistem arasındaki ve emperyalist sistemin kendi içindeki çelişkilerden yararlanarak, bunlarla cambazlık yaparak genişlemek, kendine emperyalist bir yer edinmek istiyor. Bu doğrultuda, bir yandan sosyalist ülkelerle çeşitli anlaşmalar imzalıyor, öte yandan örneğin Fransa ve Yunanistan'la şiddetli bir rekabet içinde Ortadoğu'ya açılmaya çalışıyor. Bu arada Ortadoğu'daki çeşitli ülkelere yönelik, "Türk hakları", "Osmanlı hakları", "müslüman Filistinlilerin hakları" vb. demagojik propagandalar yapıyor.

Türkiye'nin Ortadoğu'ya yönelik yayılmacı özlemlerinden hoşlanmayan çok vardır ve olması da doğaldır. Emperyalist sistemin kurtlar sofrasında kimse kimseye etki alanı, sömürge, kolay kâr armağan edecek değildir. Bu nedenle, Türkiye'nin güttüğü siyaseti, uyguladığı planları bozmak için çeşitli çabalar yürütülmektedir.

Bulgaristan konusundaki yaygaranın bu kez başkalarınca başlatılmış olması bu çabalarla bağlıdır. Çeşitli emperyalist odaklar, emperyalistleşmek için fazlaca kıvranan Türkiye'ye şunu demek istiyorlar: Ya Ortadoğu'yu çok kurcalama, bu bölgeye yönelik "Türk hakları", "Osmanlı hakları", "müslüman Filistin halkının hakları" vb. demagojileri azalt, ya da biz senin planının tersine, aynı demagojiyi şimdilik iyi geçinmek istediklerinle de arana sokarız. Böylece hem ortak can düşmanımız olan sosyalist sistemin bir üyesine zarar vermiş, hem de senin planlarını bozmuş oluruz.

Bulgaristan'a karşı yaygara böyle başladı. Türkiye'de burjuvazinin çeşitli kesimleri konuyu farklı biçimlerde ele aldılar. Ama farklı dozlarda ve biçimlerde de olsa, aylardır, tüm gazeteler Bulgaristan'daki Türklerin "ezildiğine"(!) ilişkin iğrenç bir propagandayla dolup taştı.

Söz konusu olan bir sosyalist ülke olunca, bu propagandanın hoş bazı çelişkileri, propagandayı yapanı vuran yönleri de oldu. Bulgaristan'ı anayasasındaki bazı hakları uygulamamakla suçlarken, Bulgaristan anayasasının Türkiye'ninkinden ne denli farklı olduğu duyuldu. *(Milliyet*, 15 Mart 1985) Sonra, Bulgaristan'daki "baskılardan" çok söz etmeleri, "ya Kürt halkı?" sorusunu zihinlerde ön plana çıkardı.

Böyle hoş çelişkiler taşımakla beraber, yürütülen anti-Bulgar propaganda, hiç de "hoş" olmayan, ırkçı, faşist, şövenist propagandadır. Son günlerde iyice azıtarak işi eyleme dökmeye de çalıştılar. Bir miting düzenlediler. Ama herhalde pek "parlak" olmadı ki, *Tercüman* bile eylemin ardından fazlaca tantana yapmadı.

Şu çok açıktır ki, hiçbir burjuvazi, hele ki Türkiye burjuvazisi, hiçbir sosyalist ülkeye dil uzatma hakkına sahip değildir. Uzatmaya kalktı mı da kendi iğrenç yüzünü sergilemiş olur.

Bulgaristan'dan bir yanıt

Geçtiğimiz günlerde Bulgaristan'ın Londra Elçiliği'nin dağıttığı bir basın bildirisi elimize geçti. Burada özetle şöyle deniyor:

"Bu yılın başından beri, İslamiyete inanan Bulgar yurttaşlarının adlarının zorla değiştirildiğine ilişkin uydurma iddialara dayanılarak yeni ve yaygın bir anti-Bulgar kampanya örgütlenmiştir. Çeşitli ülkeler, olağan dini ibadete karışmanın, şiddetin, camilerin ve Bulgar müslümanlarının öteki kutsal yerlerinin yıkılmasının sahte dökümlerini yayınladılar.

"(...)

"Bulgaristan'da ad değiştirme sağlamak için şiddet uygulaması hiçbir zaman olmadı ve olmayacaktır. Bulgar yasaları derinlemesine demokratiktir ve her yurttaşa ad seçme ve istediği zaman adını değiştirme hakkını verir. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin tek bir yurttaşı bile, ülkemizdeki müslümanlar için de eşit derecede geçerli olan bu haktan yoksun bırakılamaz.

"Adlar kendiliğinden ve tamamen gönüllü olarak değiştirilmektedir. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti topraklarında şiddete, İslam kültür ve diğer anıtlarının yıkıldığına ilişkin tüm haberler tamamen dayanaksız uydurmalardır. Bulgaristan'da müslümanlar Bulgar ulusunun ve devletinin ayrılmaz parçasıdırlar ve eşit haklara sahiptirler. Onları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının hemşehrileri olarak nitelendirmeye ve bu temelde Bulgaristan'a karşı hak iddialarında bulunmaya yönelik tüm girişimler yasal dayanaktan yoksundur. Bulgaristan nüfusunun şu ya da bu parçasının statüsü üçüncü bir ülkenin hükümetiyle herhangi bir görüşme konusu olamaz.

"Gönüllü ad değiştirmenin, Bulgar yurttaşlarının dini açısından hiçbir olumsuz sonucu yoktur. Bunun hiçbir olumsuz toplumsal ve yasal sonuçları yoktur ve bireyin inançlarını ve dini duygularını etkilemez. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Anayasası tüm yurttaşların hak ve özgürlüklerini garantiler.

"Anayasa'nın 35. maddesi, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin tüm yurttaşlarının yasa önünde eşitliğini garantiler. Etnik ya da toplumsal köken, din, cinsiyet, ırk, eğitim, toplumsal ve maddi statü temelinde hiçbir ayrıcalık tanınmaz. Bir insanın, belli bir ırktan, ulustan ya da dinden olduğu için nefretle ya da horlanmayla karşılanması yasaktır ve yasaya göre cezalandırılır. ...

"Anayasa'nın 53. maddesine göre, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin tüm yurttaşları vicdan ve inanç özgürlüğüne sahiptirler. Tüm dinlerin, dinî ibadet örgütlemede tam hak ve özgürlükleri vardır.

"Bulgar devleti, kutsal dinî yerlerin, kır ve kent nüfusunun dinî gereksinimlerini gidermek için kullandıkları, cami ve kilise gibi olağan ibadet yerlerinin korunmasından ve bakımından sorumludur. Din adamlarına devlet subvansiyon vermektedir."

Yanıtın düşündürdükleri

Bir kez, öncelikle şunu belirtmek gerekir ki Bulgaristan, nüfusunun hiçbir parçasının sorunlarını Türkiye'yle konuşmak zorunda değildir. Hatta Türkiye'ye bu konuda yanıt vermek zorunda değildir. Türkiye kim oluyor da Bulgaristan'da yaşayan insanlara ilişkin Bulgaristan'a soru yöneltme hakkına sahip olacak?

Burası açıktır ve bizce daha kesin, kişilikli bir dille belirtilmeliydi. Ama bunun ötesinde Bulgaristan'ın verdiği yanıtın sosyalizm açısından açık olmayan başka yanları vardır. Bu yanlar bizi aslında sınıfsal açıdan dolayısıyla Türkiye konusunda çok daha yakından ilgilendirmektedir.

Bir kez, yanıt yalnızca müslümanlar temelinde veriliyor. Oysa dünyada ve Türkiye'de koparılan yaygara, asıl "Bulgaristan'daki Türkler" temelindedir. Yanıtta bu adeta anlamamazlığa (!) vurulmuş, "Türkiye Cumhuriyetinin hemşehrileri" gibi dolaylı yollardan geçiştirilmiş. Bunun adı ne yazık ki kaypak, şallantılı siyasettir.

Bulgaristan'da Türkler vardır. Bunlar yok sayılamaz, genel olarak "müslüman" deyimiyle geçiştirilemez. Bulgaristan buna adını açıkça koymak zorundadır. Bunun tersi bir tutum gerçekten kopuktur ve ulusal sorunda yanlışlar yapıldığını, düşündürmenin ötesinde, bir miktar kanıtlamaktadır. Zaten ad değiştirme gereksinimi de, yanıtta belirtildiği gibi gönüllü ve kendiliğinden de olsa, yine en azından şaşırtıcıdır. Böyle bir gereksinim nereden çıkıyor?

İkincisi, müslümanlar temelinde yanıt verilirken söylenenler de hiç iç açıcı değildir. Burjuvazinin saldırısı karşısında ezilip büzülüp, bu kez yanlış konumdan ve cılız bir savunma yapılıyor. Çünkü durulan konum gerçekten yanlıştır.

Neden Bulgar devleti din görevlilerine ve ibadet yerlerine para veriyormuş? Bu burjuva demokratik açıdan bile geri bir konumdur. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti bunu "yanıt" diye burjuvaziye karşı öne sürüyor.

Bizim bildiğimiz, sosyalizmde din, ibadet, vb. hepsi özgürdür ama herkesin kendi cebinden özgürdür. Devletin dine para vermeye hiçbir mecburiyeti olmağı gibi *hakkı* da yoktur. O parayı devletin daha gerekli yerlere harcaması gereklidir.

Son olarak şunu belirtelim ki Bulgaristan'a karşı yöneltilen kampanyanın kuşkusuz bir amacı da bir sosyalist ülkenin bu yanlışlarını kullanmak, kullanarak kanırtmak ve azdırmaktır. Onu daha çok yanlışa itmektir.

C.Çakmak

Oduncu herşeyini satabilir ama baltasını satamaz. Sattığı anda oduncu olmaktan da çıkar.

Bize "aile havası" değil "parti havası" gerek

Yoldaşlar,
Geç de olsa Almanya'daki bazı örgütlerde meydana gelen olaylar konusunda ben de sizlere görüşlerimi aktarmak istiyorum.

Genel olarak baktığımda, bu olayları önemli bir yere oturtamıyorum. Yaşamın doğası gereği, bu tür olaylarla bundan sonra da karşılaşabiliriz. Avrupa koşullarının kendine özgü yapısı bu tür bir sorunun gündeme gelmesinde kolaylaştırıcı bir etken olabilir. Asıl önemli olan bu tür olaylar karşısında partimizin iç düzeninin nasıl işlediği, bu sorunları aşmada ne denli güçlü olduğudur. R. Yürükoğlu ve öteki yoldaşların bu olaya yaklaşımları bence bu sorunun yanıtını o kadar güzel vermiş ki...

Yoldaşlar, partimiz bizim herşeyimizdir. O olmadan, onu daha da güçlendirmeden devrim konusunda söylenenler bir masaldan ileri gidemez. Yaşayacağımız süreçte büyük çapta darbeler de yiyebiliriz. Ama partimizin kalıcılaşmasını sağlayamazsak, harcanan bir dolu emek, bir dolu yoldaşımızın kanı, canı boşa gitmiş demektir. Oduncu herşeyini satabilir ama baltasını satamaz. Sattığı anda oduncu olmaktan da çıkar. Bunun gibi, bizim için de, partimize, değil yıkıcı davranmak, gereken özeni göstermemek bile ortaya çıkış nedenlerimizi yadsımak anlamına gelir. Yayın organımızda çıkan belgelerden anlaşılıyor ki, Vural D'nin partisine gösteremediği özeni, parti belli bir noktaya kadar ona göstermiştir. Türkiye gibi bir ortamda, devrim yapmaya niyetli bir partide, daha ne düzeyde demokrasi istenebilir merak ediyorum.

Belki Avrupa'daki yoldaşların, örgütlü olma bilincini daha geliştirmeleri için kişisel düzeydeki savaşımlarını biraz daha sıkı tutmaları gerekiyor. Ama Türkiye'de yaşam doğrudan öğretiyor. Bizler basit bir ikilem ile karşı karşıyayız. Komünistiz deyip komünist olmanın gereklerini yerine getirmeye çabaladığımız anda, yaşam kendi yasalarını koyuyor önümüze. Ya bu işi öğreneceğiz ya da yok olup gideceğiz. Bu işi yapamıyorsak, yaşam bunu çabucak ortaya çıkarıyor.

Gazetede R. Sözer imzalı bir mektup okudum. Mektup, sorunları bir aile havası içinde halledebilirdiniz, diyor. Ne demek bu "aile havası"? Devrimi yapacaksak, hele Türkiye'de yapacaksak kim izin veriyor "aile havası" içinde çalışmana, devrim yapmana? Bizler çalışmamız için bir ev ayarlayabilmişsek, o gün bizler için çok güzel bir gün olabiliyor. Partimizi, bu düzenin her tarafından delik olan aile kurumunun havasıyla yaşatamayız. Onu ancak devrimci dürüstlüğümüz, yoldaşça güvene dayanan ilişkiler ağı içinde yaşatabiliriz.

İnsanlar önce örgütlenmek gerektiğinden yola çıkmazlar. Bir örgüt modeli seçip, onun işleyişini oluşturmazlar. Tersine amaçları örgütlenme biçimlerini belirler. Bizler de bu tarzda örgütlenmekten hoşlandığımız, bu biçimde çalışmak bize sempatik geldiği için böyle örgütlenmedik. İnsanlar önce devrim yapmaya niyetlenir, daha sonra yaşam bu işi başarmaları için gereken örgütlenme gereklerini onların önüne koyar.

Bizler, komünist partisinde örgütlenmeyi temel almışsak, bu demokratik-merkeziyetçi, yukarıdan aşağıya doğru emir (yapılacak işlerin belirli bir düzen içinde aktarılması) ve aşağıdan yukarıya bilgi akışının (halkımızın nabzını ölçen bilgilerin) hızlanması ve mükemmelleştirilmesini içeren bir işleyiş demektir. Ve bu parti işleyişi, bazı insanlar bundan hoşlandığı için değildir. Bu işleyiş, bize ölüm sloganları atarak, yok etme temelinde yaklaşan burjuvazinin karşısında, önce var olabilmek, sonra bu zorba düzeninin yıkılması için halkı örgütleyebilmek için kurmaya zorunlu olduğumuz bir işleyiştir.

Bizler bu noktada, Vural D.'nin teorik çerçevede haklı-haksız olduğunu düşünmeyi bir kenara bırakıp, yalnızca onun pratik tavrına bakarsak şunu söylememiz gerekiyor: Vural D.'nin devrim yapmaya niyetliliği sarsılmıştır. Selamlar.

Kemal Çağlar, Ankara

Çeşitli olaylar karşısında tek bir nabız gibi atabiliyorsak bunda merkez organımızın belirleyici rolü vardır.

Gazetemizin önemi üstüne

Değerli Yoldaşlarım,
Daha önce üstünde çok yazı yazdığımız ve tartıştığımız bir konuda tekrar yazmak, gazetemizin önemi ve işlevi üzerinde durmak istiyorum.

Lenin 1901'de yazdığı *Nereden Başlamalı* adlı makalesinde tüm Rusya çapında bir gazete planını anlattı ve önemi üzerinde durdu. Daha sonra bunu *Ne Yapmalı* adlı yapıtında geliştirdi. İyi eğitilmiş, güçlü yerel siyasal örgütler olmadan tüm ülke için bir gazete ne işe yarar biçimindeki eleştirilere şöyle yanıt verdi:

"İyi eğitilmiş güçlü yerel siyasal örgütler olmadan, en kusursuz biçimde örgütlendirilmiş olsa da, bütün Rusya için en iyi gazete hiçbir işe yaramaz. Bu, tamamen doğru. Ama bütün sorun şu ki, güçlü siyasal örgütleri *eğitebilmek* için, bütün Rusya'yı kapsayan bir gazeteden *başka araç yoktur*. ... 'Bütün güçleri birleştirebilecek ve hareketin *sadece lafta değil*, gerçekten yöneticisi olabilecek bir devrimci örgütün, yani her *protesto hareketini ve her kaynaşmayı her an desteklemeye hazır*, ve bunlardan kesin mücadeleyi verebilecek olan savaş güçlerini inşa etmek ve sağlamlaştırmak için yararlanabilen bir örgütün kurulması zorunludur..." *(Ne Yapmalı*, s.196)

Ayrıca gazetenin yalnızca bir kollektif propagandist ve ajitatör değil aynı zamanda kollektif örgütleyici de olduğunu belirtti. Yeni dönem yeni görevler diyoruz. Lenin'in deyimiyle "canlı siyasal eyleme başlamanın tek yolu canlı siyasal ajitasyonlardır". Bunu düzenli dağıtılan bir gazete olmadan yapamayız. Bu konuda tüm yoldaşların kafası açık, en ufak bir şüphe bile yok. Ancak gazetemizde haber mektuplarının çok olması, bunun gerekli olup olmadığı konusunda tartışılıyor. Gene Lenin'den okuyalım:

"... Gazeteyi salt dağıtma işlevi bile *fiili* bağların kurulmasına yardımcı olur. Şu anda, devrimci amaçlarla yapılan kentler arası haberleşme çok enderdir, her zaman ve her durumda kural olmaktan çok, istisnadır. Ama eğer bir gazetemiz olsaydı, böyle bir haberleşme kural olurdu, ve bu, elbette ki, sadece gazetenin dağıtımını sağlamakla kalmaz (daha önemli olan) deneyim, malzeme, güç ve kaynak alışverişini de sağlardı. Örgütlenme çalışmalarının kapsamı hemen genişler, ve bir yörede sağlanan başarı, öteki yörelerin daha iyi çalışması için örnek olurdu; gazete ülkenin başka kısımlarında çalışan yoldaşların kazanmış oldukları deneyimlerden yararlanma isteği uyandırırdı... Her kaynaşma, her gösteri, bütün yönleriyle, Rusya'nın her yerinde değerlendirilir ve tartışılırdı, bu ötekilerden geri kalmamak ve ötekilerden daha iyisini yapmak özlemini doğururdu (biz komünistler, her türlü yarışmayı ve her türlü 'rekabeti' kesinkes reddetmeyiz!)... Öte yandan, düzenli ortak çalışma adamlarımızı *belli bir* saldırının şiddetini ortak ordunun o bölümünün gücüne göre ayarlamayı öğretirdi..." *(agy*, s.205-206)

Lenin daha sonra yazdığı *Bir Yoldaşa Mektup* adlı makalede gazete ile canlı bağlar kurmanın önemi üzerinde durdu. Bu makalede şöyle diyordu: Deneyimli yoldaşlara basit gelecek konular, olaylar bile bizim için önemlidir. Sıradan işçilerin mektup yazmasını sağlayın ve ne yazdıklarını denetlemeyin. Çünkü onların özel yaşamları bile bizim için veridir. Ancak böylece elimiz ülkenin nabzında olur. Öyle çok mektup gelmeli ki biz ancak bir kısmını basabilelim, ama yazdığımız her yazıda, yorumda gönderilen her mektubun içeriği satırların arasındadır. Ondan bir iz taşımaktadır.

Gazete ile canlı siyasal bağlar ancak onunla sürekli iletişim içinde olmakla kurulur. Yerel eylemler böylece merkezi organda birleşir. Burada bir noktaya daha değinmek istiyorum. Mektup yazma alışkanlığını edindik, ama konu eksikliği çekiliyor. Oysa yaşam o kadar canlı ve hareketli ki yazacak çok şey var. Biz gözlemlerimizi, yaşadıklarımızı ve yaptıklarımızı ileterek ülke çapında bir haberleşmeyi sağlayacağız.

Önemli bir konu daha var. Gazete bölgeler arası haberleşmenin yanında o günkü taktik çizgimizi de belirler. Siyasal savaşımda okun ucunu nereye çevirmemiz gerektiğini gösterir. Yürükoğlu yoldaş durup dururken faşizm yok demedi. Ülkeden giden mektupların havası, içeriği kuşkusuz onun bu sonuca varmasında önemli bir etken oldu. Yoldaş yazısında gözünüzü fabrikalara ve gençliğe çevirin dedi. O zaman oraya. Yine bir yazısında parti üyeliğine dikkat çekti. O zaman üyelerin formasyonuna dikkat ettik, yükseltmek için çaba göstermeye başladık. Bölgesel çalışma ile merkezi organ arasında aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya böylesine canlı bir iletişim vardır.

Yaşamın her alanında, bütün sınıflara yönelik ajitasyon, propaganda diyoruz. Bu da anlatmaya çalıştığım çerçeve içinde olur. Lenin, siyasal yaşam sonsuz sayıda halkalardan meydana gelen sonsuz bir zincirdir diyor. Siyaset sanatı ise belirleyici halkayı, ki onu tuttuğumuzda bütün zincire sahip olmamızı sağlayan halkayı yakalayabilmekle bağlıdır. Biz o halkayı tutmuşuz ve sımsıkı da sarılmışız. Görev daha yetkin olmaktır. Hepinize çalışmalarınızda başarılar.

Ayşe Tezel, Ankara

İnsanlarımız kapitalizmin nasıl bir düzen olduğunu yalnızca kitaplardan değil yaşamdan da çıplak bir şekilde öğreniyorlar.

"G cel ri de değişt ririz şehirleri de"

Merhaba,
Türkiye'de işçi, emekçi yığınlar sistemin dişlileri arasında ölüm-kalım savaşı vererek yaşamlarını sürdürmeye çalışıyorlar. Bir işçi arkadaşın deyimiyle, bu baskı ortamında "sendikalar işçileri satıyor". Sendikasız işçi çalıştırmak 12 Eylül öncesine oranla çok kolaylaşmış durumda. Zaten bir sürü alanda sendikalaşmak bile yasak. Yaşam kavgası veren işçiler bu aşırı gerici uygulamalara şimdilik yığınsal çıkışlarla yanıt vermiyorlar. Ama "ne yapmalı" sorusu artık her kafayı meşgul ediyor, her yerde tartışılıyor.

Çalışmakta olduğum kuruluş, petrol taşımacılığı alanında yer alan bir kuruluş. Petrol taşımacılığı son yirmi yıl içinde sürekli gelişme gösteren bir alan. Burjuvazi enerji sorununu çözebilmek için bu alana önem veriyor. Irak-Türkiye petrol-boru hattına bağlı olarak Yumurtalık-Kırıkkale petrol-boru hattı çalışmaları sürüyor. Irak'la yeni bir petrol-boru hattı için görüşmeler yapılırken, Katar'la Türkiye arasında bir başka petrol-boru hattının kurulacağı söylentileri dolaşıyor.

Gündeme gelen yeni bir konu da doğal gaz taşımacılığı. Sovyetler'le, yapılan son anlaşmaya göre kurulacak tabii gaz boru hattıyla endüstrinin ihtiyacını önemli bir ölçüde karşılamaktan başka, Ankara'yı da bu doğal gazla ısıtmayı planlıyorlar.

Bu örneklerin de gösterdiği gibi Türkiye burjuvazisi kapitalizmin sorunlarını çözebilmek için büyük çaba gösteriyor. Ama Türkiye'nin sorunları o kadar derin, çelişkileri o kadar yumaklaşmış durumda ki, sorunları çözmeye burjuvazinin siyasal ömrünün yetmeyeceğini kolayca söyleyebiliriz.

Bugün Türkiye boğmaca ol muş gibi sarsılmaktadır. Bu öyle bir hastalık ki, faşizmi bile çözülmek zorunda bırakıyor. Yaşadığımız ara dönemde burjuvazi yeniden, hızla yönetemezlik çizgisine kayıyor. İnsanlarımız artık kapitalizmin nasıl bir düzen olduğunu, yalnızca kitaplardan değil, yaşamdan da çıplak bir şekilde öğreniyor. Ara dönemin de hızla çözülmesi, Türkiye işçi sınıfının devrimci geleneğinin ışığı altında, insanların gerçekleri daha iyi görebilmesini sağlıyor.

Tabii burjuvazinin oyunları çok. Örneğin öfke içindeki gençliği devrimci savaşımdan alıkoyabilmek için, piyasaya üstünde acaip sözler yazılı dizi dizi tişörtler sürülüyor. Gençleri oraların buralarına zincirler, metaller asmaya özendiren dergiler, plaklar yayılıyor. Uyuşturucu madde şebekeleri de, bir yandan ceplerini doldururken bir yandan da gençlerimizi uyuşturma görevini yerine getiriyorlar.

Yalnız gençlik düzeyinde değil, burjuvazinin oyunları yaşamın her alanında sürüyor. Uzlaşmacı, pasifist yayınlar, dergiler bugünlerde birbirini izliyor.

Ama ne kadar çabalasalar boşuna. Türkiye insanına dayatılar koşullar öyle koşullar ki, ne uyuşturucu maddeleri, ne uyuşturucu yayınları, propagandaları sökmeyecektir. Yazımı bir şairin şu dizeleriyle bitirmek istiyorum:

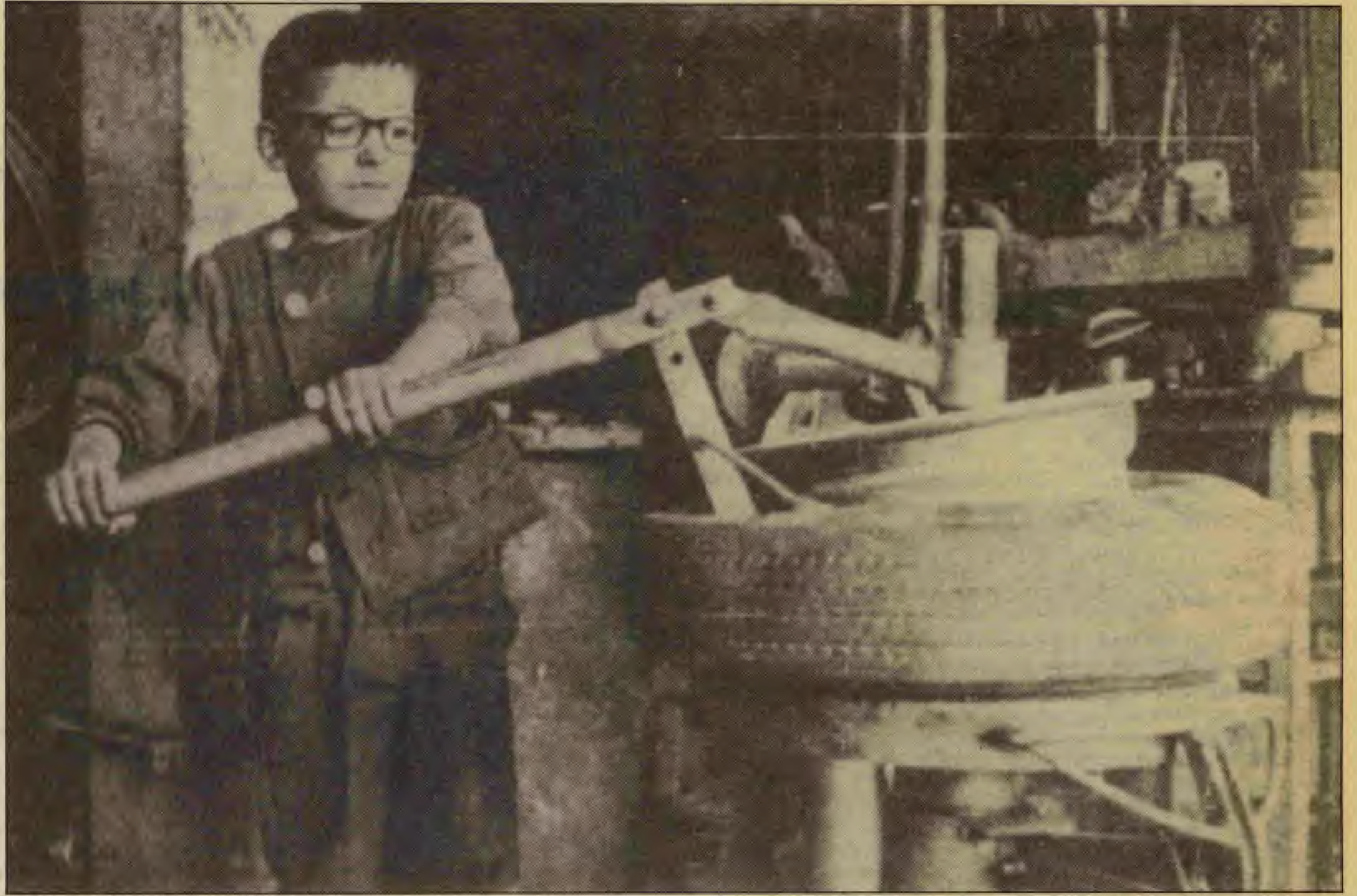
"Geceleri gülmek yasaksa
bize,
"Bize şehirlerce gülmek
yasaksa,
"Geceleri de değiştiririz,
şehirleri de!"

M. Ferit, Ankara

Küçük sanayi siteleri, küçük kapitalist işletmelerin toplandığı sanayi kompleksleridir ve tekelci kapitalizmin yan kuruluşlarıdır.

Küçük sanayi sitelerinin anlamı

T. Çoker

Türkiye orta derecede gelişmiş bir kapitalist temel üstünde finans-kapitalin ülke ekonomisine egemen olduğu, devlet tekelci kapitalizminin ortaya çıktığı bir ülkedir. Türkiye çarpık kapitalist gelişmeye örnek gösterilebilir. Kapitalizm bir türlü iki ayağı üzerinde durmayı başaramıyor. Bir bacağı kısa, sürekli sendeliyor.

Burjuvazi emperyalistleşmeye, dış pazarlarda yer kapmaya çalışarak sorunu kendi açısından çözmeye çalışıyor. Ama çözmek hiç de kolay değil. Dış pazarlarda emperyalist tekellerin acımasız rekabeti var. Dünya standartlarında üretim yapabilmek sorunu kendini dayatıyor. Türkiye burjuvazisi bazı pazarlara girmeyi başarabiliyor. Ama hemen ardından yaprak dökümüne uğruyor. Girdiği pazarları ya kaybediyor ya da payı azalıyor. Buna güzel bir örnek Libya'da uğranan son bozgundur.

Türkiye kapitalizminin dışa açılabilmesinin yolu, dünya standartlarında üretim yapabilmekten geçiyor. Büyük komplekslerde, çağdaş teknolojiyle üretim yapmak! Sorunun kökü burada yatıyor. Türkiye burjuvazisi ya dünya standartlarına uygun yeni dev yatırımlara girişecek ya da dışa açılamayacak, sorunlarını çözemeyecek. Yeni dev yatırımlara girişmek milyarlarca lira demek, döviz demek, altyapı demek. Üstelik yıllarca sürecek bir iş. Burjuvazinin bu seçeneği bugün yürümüyor. Şimdilik o ekonomik büyümeyi, daha çok finans kapitalin altında örgütlediği küçük işletmelerin merkezileşmesi ve rasyonalizasyonunda bulmaya çalışıyor. Bu da hem çok güç bir iş hem de bunalımı çözmeye yetecek bir yol değil. Belli ki egemen sınıf ölüm kalım savaşı veriyor. Bizlerse devrimci çalışmamızla onun sonunu yakınlaştıracağız ve hak ettiği yere göndereceğiz.

Küçük işletmeler, hem adlarının "küçük" olması, hem de Türkiye'de çok yaygın bulunmalarından ötürü kafa karışıklığının hüküm sürdüğü bir konudur. Siyasal hareketlerin, bilinçli ya da bilinçsiz olarak, Türkiye'de kapitalizmin vardığı aşamayı olduğundan geri göstermelerinde küçük işletmeler çok önemli bir unsur olmuştur. "Ulusallıkları" dolayısıyla da şu ya da bu ölçüde devrimde "ana" ya da "ara" bağlaşıklar arasında sayılmışlardır.

Bize göre küçük işletmelerin önemli bir kesimi kapitalisttir. Bu konuda kafamızda kuşku yok. Küçük oluşları onları kapitalist hiyerarşideki yerlerine oturtuyor, yoksa bağlaşığımız filan yapmıyor. Bunlar makinayla üretim yapan kapitalist işletmelerdir ve finans kapitalin birer alt örgütü durumundadırlar. Finans kapital için üretim yapan, ayakta kalabilmek için finans kapitalin isteği doğrultusunda üreten kapitalist işletmelerdir.

Türkiye'de küçük işletmelerin yaygın olduğunu söylemiştik. Bugün küçük işletmeler hızlı bir biçimde küçük sanayi siteleri çatısı altında merkezileştiriliyorlar. Gazetelerde her gün yerini terketmek istemeyen ya da küçük sanayi sitelerinde daha iyi koşullar isteyen küçük işletmecilerin kavgalarını okuyoruz.

Küçük sanayi siteleri ile şunlar amaçlanıyor: Ucuz hammadde temini, kolay pazar olanakları, teknolojik yardımlaşma, kaliteli üretim, modern işyerleri. Bu sitelere Türkiye'nin değişik yerlerinden birkaç örnek vermeye çalışalım. Bu örnekler bile bu sitelerin işlevinin finans kapital için ne anlama geldiğini daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

Küçük sanayi siteleri ilk kez 1950'lerde Kayseri'de, şehrin çeşitli yerlerine dağılmış işletmeleri bir çatı altında toplamak için belediye tarafından başlatılmış. Bu sanayi sitesi Kayseri ve çevresindeki birçok fabrikanın nüvesini oluşturmuştur. Bugün Kayseri'de şehrin kenarında, bünyesinde 2500 işyerini barındıran bir sanayi sitesi vardır. Ve getirdikleri birçok avantaj nedeniyle buralara büyük devlet ve özel sektör yatırımları da yapılmıştır.

Diyarbakır örneğine gelirsek, Buradaki küçük sanayi sitesi Birleşmiş Milletler Yardımlaşma Teşkilatı tarafından pilot bölge olarak seçilmiş bir yer. İçinde 3500 işyeri var ve 20 bin işçi çalışıyor. İşyerleri başlıca 4 guruba ayrılıyorlar. 1. İmalat sanayii, 2. Oto sanayii, 3. Ağaç işleri, 4. Çeşitli sanayiler (oto lastiği, sabun vb.). Ayrıca her ana kol kendi içinde de dallara ayrılıyor. Küçük Sanayii Geliştirme Merkezi 1980 yılında isim değiştirerek Ticaret Bakanlığı'na bağlanmış. Bugün bu sitelerin yetersiz kaldığı söyleniyor.

Diyarbakır Küçük Sanayi Sitesi'nde 1978 yılında kooperatifleşmeye gidilmiş. Böylece küçük işletmeler öyle bir düzeye erişmiş ki, bugün Güneydoğu Anadolu'daki otomotiv ve çimento sanayiinin yedek parçaları buradan sağlanıyor. Ayrıca 1982'de yurt dışına ihracat yapacak düzeye ulaşmışlar. Ancak yaptıkları ihracat, çeşitli güçlükler nedeniyle istedikleri düzeyde gerçekleşmiyormuş. Bu konuda en büyük sorunları "finansman" olmuş. Belli ki tekellerin, bankaların yani finans kapitalin sıkı "denetimi" var.

Ankara'da küçük sanayi siteleri 1960'larda şehrin merkezine yapılmış. Bugünlerde, şehirleşme sorunlarının da zorlamasıyla, şehir dışında organize sanayi siteleri yapılıyor. Bunlara bir örnek olarak Ankara Oto Sanatkarları Sitesi'ni verebiliriz. Bu sitede 1990 işyeri var.

Küçük işletmelerin yaygın bir şekilde şehrin içine dağıldığı İstanbul'a gelirsek, burada da küçük işletmeleri yeni yapılan küçük sanayi sitelerinde merkezileştirme çabaları sürüyor. Adları küçük işletme ama bu işletmeler büyük yer istiyor. İstanbul'da Mahmut Bey — Telli Paşa arasında 7.5 milyon metre karelik bir alan küçük sanayi siteleri için ayrılmış durumdadır. 18 ayrı sitenin yapımı sürüyor. Ayrıca TEK'in elektrik trafosu da burada. Enerji sorununu böyle hallediyorlar.

İstanbul'daki küçük işletmelerin ne kadar yaygın olduğunu ve bünyelerinde önemli sayıda işçi barındırdıklarını yalnızca üç sanayi dalındaki küçük işletmelerden vereceğimiz rakamları içeren tablomuzdan kolayca anlayabiliriz.

TABLO

İstanbul'da Küçük İşletmelerden bazı örnekler

Sanayi dalı:	İşyeri sayısı:	İşçi sayısı:
Ayakkabı imalatı	14.000	110.000
Konfeksiyon	10.500	110.000
Ağaç işleri	1.500	6.000

Bir yetkili küçük işletmeleri merkezileştirmeye hizmet eden küçük sanayi sitelerinin yararlarını şöyle sıralıyor: Merkezileşmenin getirdiği verimlilik artışı, seri imalat, bu sitelerden kontrolden geçmiş maddelerin temin edilebilmesi.

Ayrıca sanayi sitelerine yönelik olarak çıraklık ve yeni sanat okulları yapımı planlanıyor. Böylece yeni teknolojiye uygun eleman yetişmesi amaçlanıyor. Bir başka nokta, etkilerini Diyarbakır Sanayi Sitesi'nde açık olarak gördüğümüz kooperatifleşmeye devletin vermekte olduğu destektir. Kooperatif kuran küçük işletmeciler teşvik tedbirlerinden kolayca yararlanabiliyorlar.

Sanayi Bakanlığı küçük sanayi sitelerine önemle eğiliyor. Küçük işletmelerin tezgahları yeterli mi, mevcut atıl tezgahlar ne olacak gibi konularda araştırma yapıyor. Endüstri için yedek parça imalatı bu sitelerde yapılıyor. Amaç buralarda kullanılan değişik tipteki tezgahları tasfiye etmek, kooperatifleşmenin de yardımıyla tek tip tezgah kullanımını sağlamak. Böylece küçük işletmeler, Sanayi Bakanı'nın deyimiyle "iyi birer yan kuruluş olacaklar".

Şimdiye kadar söylediklerimizi özetlersek, küçük sanayi siteleri, küçük kapitalist işletmelerin toplandığı sanayi kompleksleridir, tekelci kapitalizmin yan kuruluşlarıdır. Bu komplekslerle küçük işletmelerin finans kapitale bağımlılıkları artıyor, finans kapitalin yan örgütleri olmaları garanti altına alınıyor.

Küçük işletmelere işçi sınıfı açısından bakacak olursak, bu işyerleri ücretlerin en düşük, iş güvenliğinin en az olduğu, çocuk emeğinin en yoğun kullanıldığı işletmelerdir. Doğal olarak sendikal örgütlenmenin de çok zayıf olduğu bir alandır. Zaten bir kesiminde sendikalaşma yasaktır. Küçük sanayi siteleri, içinde yer alan birçok bölüme rağmen bir bütün olan fabrikanın değişik bölümleri gibi bir araya toplanan küçük işletmelerden meydana gelen bir komplekstir. Önümüzdeki görevlerden biri de işçiler açısından gerçekten çok zor koşulların yaşandığı bu komplekslerde örgütlenmektir. Finans kapital kendi çıkarı açısından küçük işletmeleri merkezileştiriyor, ama böylece işçileri de küçük işletme işçisi olmaktan çıkarıp büyük sanayi kompleksi işçisi haline getiriyor. Burjuvazinin kendi zorluklarından kurtulma çabaları bize de sınıfımızı örgütleme yolunda yeni yeni olanaklar açıyor. Bu olanakları iyi kullanalım.

Zaman objektif bir kavramdır ama kendimizi komünistleştirebileceğimiz ölçüde de "komünistleşebilen" bir kavramdır.

Zamanı komünistleştirmek

Yeni dönemde, bu dönemin gerektirdiği çalışmalara daldık. Ama bir bakıyoruz ki yapmamız gereken işler dağlar gibi ve gün 24 saat. Üstelik biliyoruz ki, işlerimiz hiç azalmayacak. Yığınların siyasal alana girmesi hızlandıkça, Türkiye'de sınıf savaşımı kızıştıkça yapmamız gereken işler bugünküyle kıyaslanmayacak ölçüde artacak. Peki ne yapacağız?

Çok kolay bir "yol", yöneticimize gidip, "yoldaş ben şu, şu işleri yapamam, çünkü gün 24 saat, zaman yetmiyor" demektir. Ama açıktır ki, bu bir "yol" değildir ve komünistlikle bağdaşmaz.

Artan ve artmakta olan işler karşısında "zaman darlığı" çekiyorsak, yapılması gereken tek şey, karikatürdeki gibi, "zamanı komünistleştirmek"tir. Yani zamanı ihtiyacımıza göre "uzatmaktır"!

Bu fikre, "zaman objektif bir kavramdır, ne komünistleştirilebilir, ne uzatılabilir" diye itiraz edilebilir. Evet zaman objektif bir kavramdır ama kendimizi komünistleştirebildiğimiz ölçüde de "komünistleşebilen" bir kavramdır. Gerçekten profesyonel devrimci olabilmenin en önemli koşullarından biri "zamanını iyi kullanabilen" insan olmaktır.

Evet işler, görevler çok, gün ise 24 saat. Ama önce bir durup kendimize bakalım. Bu 24 saati nasıl kullanıyoruz? Bu 24 saatin ne kadarını partimiz için *iş yaparak* geçiriyoruz? Bu sorunun yanıtını dürüstçe verdiğimiz zaman bir çoğumuz göreceğiz ki, daha "zamanı komünistleştirme" zorunluğunun eşiğine bile gelmemişiz. Önce 24 saati 24 saat olarak kullanmayı öğrenmemiz gerekiyor.

Diyelim ki yukarıdaki soruların yanıtı, gerçekten zamanımızın çok büyük bir bölümünü parti için çalışarak geçiriyoruz şeklinde çıktı. O zaman "zamanı komünistleştirmeye" başlamanın *saati gelmiş* demektir. Bu durumda kendimize şu soruyu sormalıyız: İşleri nasıl örgütlüyoruz?

Her parti üyesi bir yönetici olduğunun bilinciyle yola çıkmalıdır. Verilen görev bizden ne istiyor, önce bunu kavrayıp ona göre somut hedefler belirlemeliyiz. Hedefler arasında ana halkayı yakalamalı, diğer hedefleri onun çevresinde örgütlemeliyiz. Hedef belirlemeden her işe el atmak bizi üretken çalışmadan uzaklaştırır. Yürükoğlu yoldaşımızın yöneticilik üstüne verdiği seminerlerde dediği gibi, "hedef belirleme *üretken davranış* için temel araçtır".

Sonra belirlediğimiz hedeflere ulaşmak için nasıl bir örgütlenme yapmışız. Kendimizi ve birlikte çalıştığımız yoldaşları yeterince iyi ve en yüksek verimi alacak şekilde örgütleyebilmiş miyiz? Örgütümüzde tıkır tıkır işleyen bir işbölümü mü var yoksa herkes önüne geleni mi yapıyor? Yapılması gereken işleri iyi bir şekilde planlamak, kimin neyi, ne zaman yapacağını açıkça belirlemek üretkenliği arttırmanın bir başka koşuludur.

20. yüzyılın son çeyreğinde yaşıyoruz. Bunun da bilincinde olmak gerekir. Eğer üç yoldaşın yaptığı işi bir makina yapabiliyorsa, gözlerimizi o makinaya dikmeli, olanaklar yaratarak onu kullanır hale mutlaka gelmeliyiz.

"Zamanı komünistleştirmenin" bir başka yolu partimize yeni sempatizanlar, yeni üyeler kazanmaktır. Çevremize bir bakalım. Komünist ideolojimiz, devrimci coşkumuz, kişiliğimizle insanlara gidelim. Onların sorunlarını anlayalım, bir ucundan tutalım. Yarın, örneğin gazete satışına bizimle birlikte çıkacak yeni sempatizanlar bulmak zor olmayacaktır.

Zamanı iyi kullanıp üretkenliği arttırmanın bin bir türlü yolu vardır. Biz yalnızca birkaç tanesine değindik. Önemli olan zamanı komünistleştirebileceğimizin bilincinde olarak düşünüp davranabilmektir. O zaman göreceğiz ki "günler uzamış", 24 saate 72 saat sığar olmuştur.

Feride Çelik — Güzide Akalan

Yeni dönemde İMG'lerin de önemi artıyor

Türkiye'de dönem değişti diyoruz. Gerçekten de faşizmden sonra içinde yaşadığımız ara dönem de büyük bir hızla çözülüyor. Devrimcilerin önünde dün olmayan yeni yeni olanaklar açılıyor. Olanakların artmakta olduğu bu dönemde, İMG çalışmalarımızın önemi de giderek artıyor.

Bildiğimiz gibi, partimizde İMG çalışmaları 1979 yılında başladı. Gazetemizin 115-116. sayısında yayınlanan "İşçi muhabirler görev başına" başlıklı çağrıda şöyle deniyordu:

"1. Fabrikalarda, işyerlerinde işçi muhabir gurupları olarak örgütlenelim. Her guruba bir muhabir adı saptayıp, bu adı *İşçinin Sesi*'ne bildirelim.

"2. *İşçinin Sesi* ve tüm yayınların satışından elde edilecek gelirle, bu işçi muhabir guruplarının güçlenmesi ve çevre fabrikalara, yörelere de yayılması doğrultusunda kullanılacak bir fon oluşturalım.

"3. İşçi Muhabir Gurupları olarak, işyerlerinde, işkolunda, çevrede, hatta haber aldığımız kadarıyla köyümüzdeki somut yaşam koşulları hakkında bilgi toplayalım. Bu bilgileri, kendi gözlemlerimizi, işçi olaylarına ilişkin haberleri, yorumları, hiçbirine küçük ya da önemsiz demeden ve düzenli olarak *İşçinin Sesi*'ne gönderelim.

"4. Gönderilen yazıların diline dikkat edelim. Bulanık, uzun, anlaşılmaz cümleler ya da boş 'devrimci' edebiyat, amaçladığımız yararı sağlamaz...

"5. İşçi Muhabir Gurupları olarak yoğun eğitim yapalım. Eğitim sırasında çıkan soruları, eleştirileri, önerileri *İşçinin Sesi*'ne bildirelim.

"6. Çevremize işçi sınıfı ideolojisini yaymak için yoğun çalışalım. Ayrıca fabrikalardaki tüm işçi arkadaşların ve çevre halkının duygularını dikkate alan, onları da katabilecek ve ilerletebilecek eylem önerileri düşünelim. Unutmayalım ki, halkımızın hoşnutsuzluğunu doğru dile getirebilecek devrimci eylemler bölgeyi, hatta ülkeyi bir anda sarabilir."

Bu çağrıdan sonra Türkiye'de ve Türkiyeli işçilerin bulunduğu Batı ülkelerinde İMG'ler hızla örgütlendiler. Gazetemizin eski sayılarına şöyle bir göz attığımızda, dört bir yandan fışkıran İMG'leri görebiliriz. Devrimci durum yıllarının ateşi içinde fırın işçileri, çimento işçileri, gençler, kadınlar, semt halkı vb. arasında kurulan İMG'ler yaptıkları, katıldıkları eylemleri gazetemize de canlı bir şekilde aktarıyorlardı.

12 Eylül faşizm döneminde ülkemizdeki İMG'lerin örgütlenmesi güvenlik açısından askıya alındı. 1982 yılı sonunda partimizde Örgüt Seferberliği başlatıldı. Bu dönemde İMG çalışmaları da hızlanmış, Türkiye'de ve yurt dışında çeşitli İMG'ler kurulmuştur.

Faşizmin çözüldüğü, olanakların hızla artmakta olduğu günümüzde, İMG'lerin de önemi giderek artıyor. Parti hattımızın yığınlara yayılmasında çok önemli bir halka, yeni yeni partililer kazanmamızda iyi bir okul olan İMG'lere yeni bir hızla sarılalım.

Başak Uludağ, Londra

Faşistlere karşı kavga kimin sorunu

Değerli Yoldaşlar,

Sizlere Hollanda'da son günlerde gelişen olayları anlatmak istiyorum.

Bizler *İşçinin Sesi* taraftarları olarak Rotterdam pazarında (daha önce grev yaptığımız pazar) ve Amsterdam'daki kahvelerde yayın satışlarımızı düzenli sürdürüyoruz. Bundan dört hafta önce, Dordrecht pazarına da düzenli olarak yayın satışına çıkmayı kararlaştırdık.

İkinci çıkışımızda, halkta bir hoşnutsuzluk seziliyordu. Bu açıktan yansımıyordu ama yüzlerinden birşeylerin döndüğü okunuyordu. Daha biz ne olup bittiğini anlayamadan, bir Türkiyeli, gazete satan yoldaşımıza terbiyesizce küfürler yağdırmaya başladı. Yoldaş ikna etmeye çalıştıysa da terbiyesizliğini devam ettirdi. Bunun üzerine iki yumrukla kaşı ve burnu parçalanarak saf dışı edildi. Hemen arkasından yanıbaşımızdaki kahveden ve kasap dükkanından çıkan bazı Türkiyeliler üzerimize saldırdı. Kavga 4-5 dakika sürdü. Bizler toparlanıp kalabalığı yarıp çıktığımız sırada polisler geldi. Bizi arabalara doldurup götürdüler.

Karakola gittiğimizde gördük ki, bir kısmı kavgada yer almayan 10 kişi polislerle koyun koyuna. O ana kadar polislerle faşistlerin birlikte bir provokasyon düzenlediklerini anlayamamıştık. Daha sonra Dordrecht'te yaşayan bir Türkiyeli, provokasyon hazırlığından haberdar olduğunu, ancak haber vermeye fırsat bulamadığını anlattı.

Soruşturma bittikten sonra polislere ve faşistlere Dordrecht'e gene geleceğimizi söyleyerek oradan ayrıldık. Daha sonra Türkiyeliler ve Hollandalılar tarafından iyice tanınmış, ne idüğü belli(!) bir polis memuru bizimle kontağa geçti. Dordrecht'te faşistlerin güçlü olduğunu gidersek bizim için iyi olmayacağını söyledi. Bizler mutlaka gideceğimizi gene tekrarladık.

Türkiyeli ve Hollandalı ilerici örgütleri dolaşarak durumu anlattık. Oraya çok güçlü bir şekilde gidilmesi gerektiğini, faşist örgütlenmelerin polisin kanadı altında kıpırdanmaya başladığını, bu saldırının bütün devrimcilere yönelik olduğunu vb. anlattık.

Dev-Sol'dan arkadaşlar gelebileceklerini söylediler. Ancak geç kaldıklarından eyleme katılamadılar.

Diğer Türkiyeli örgütlerin çoğunluğu, yüzleri kızarmadan "bu sizin sorununuz" dediler.

Şimdi sormak gerekir, faşistlere karşı kavga vermek bizim sorunumuzsa ayak altında ne gezip duruyorlar?

Emine Engin Yoldaş şu sözleriyle sol hareketin bu durumunu çok iyi yansıtıyor:

"Komünist partisinin işlev ve sorumluluğu sol hareketten beklenemez, ama genel sol hareketten beklenmesi gereken bir sorumluluk düzeyi de vardır. İşte Türkiye sol hareketi şu sıralarda bu asgari sorumluluk düzeyinin de çok gerisindedir."

Sonuç olarak, İşçi Merkezi ve Gençlik Merkezi'nden yoldaşlar ve Hollandalı ilericilerle birlikte Dordrecht'e tekrar gittiğimizde faşistler de oradaydılar. Sayıları bizim iki katımız kadardı. Polislerin arada set oluşturmasıyla kavga önlendi.

"Faşistler mezara, işçiler iktidara" ve "Yaşasın komünizm" sloganlarıyla meydanı çınlattık. Biz Enternasyonal Marşı'nı söylerken faşistler de İstiklal Marşı'nı söylediler. Daha sonra arabalara binerek oradan ayrıldık.

Y. Göçer, Hollanda

KAVGA VE YORUM

İŞÇİNİN SESİ

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!

Karkerên hemû welatan yekbın!

ÇEK-AL

Demokrasi için tek yol devrim!

Yıl:11, Sayı 279, 25 Mart 1985

Bugün belediyeler tüm kapitalist dünyada önemli bir demokratik savaşım odağıdır. Türkiye'de demokratik belediye kavgasının yakın geçmiş dışında köklü bir geleneği yoktur. Ama beledi sorunlar, kapitalizmin süregen bunalımının bir sonucu olarak halkın belini büken, ağır sorunlardır ve sorunlar için savaşımı devrim savaşımıyla bağlayabilmenin nesnel olanakları çok fazladır. Halkın kanalizasyon sorununu çözmekten aciz bir burjuvazinin toplumu yönetmeye hiç hakkı yoktur.

Belediyeler sorunu

Jülide Kayacan, Feride Çelik, Meral Özkan, Lâle Özmen

- I -

Belediyelerin ortaya çıkışı ve bugünkü durum

Bugünkü anlamıyla belediyelerin ortaya çıkışı, feodalizme karşı burjuvazinin doğuşuyla bağlıdır. Marks, belediyeler, "feodalizme karşı savaş içinde şehirleşmenin odakları oldu" diyor. Kapitalizmin ortaya çıkışı ve gelişmesiyle şehirler yeni işlevler üstlendi. Bu yeni şehirlerin yönetılmesi, ortaya çıkmış yeni alanların denetlenmesi bazı yerel "sivil otoriteleri" gerekli kıldı. Bu gereksinimle ortaya çıkmış ve ilk belediyeler diyebileceğimiz örgütlenmeler, aynı zamanda yasaların ve düzenin yerel koruyucuları oldular. Belediyelerin, kendi bölgesindeki ortak gereksinimlerin sağlanması, sorunların çözümü gibi sorumlulukları vardır. Belediyeler, kentlerde yaşayanların ortak gereksinimlerini karşılamaya yönelik mal ve hizmet üreten ve kent halkının kendi seçtiği organlarca yönetilen kuruluşlardır.

1. Belediyeler islevsizleştirilmeye çalışılıyor

Burjuvazinin demokrasiden uzaklaşması ve belediyeler

Belediyelerin giderek işlevsizleştirilmeye çalışmasının altında yatan en önemli neden kapitalist sınıfla bağlıdır. Kapitalist devletin belediyelere karşı yürüttüğü kavga, kapitalizm ilerledikçe yönetici sınıfın giderek demokrasiden uzaklaşma eğilimini yansıtıyor.

Bir yandan burjuvazi genel olarak gericileşiyor. Öte yandan "... burjuva devletinin bürokratik, merkeziyetçi yapısı hem ekonomik ilerlemeye, hem kapitalizmin bunalımının derinleşmesine, emperyalizmin giderek daha gericileşmesine denk düşer biçimde giderek merkezileşmektedir, bu tüm dünyada gözlenen bir eğilimdir". (R. Yürükoğlu, *Faşizmin Çözülüşü*, s.66) Tüm bu gelişmeler burjuva sınıfın yerel yönetimlere saldırısını getiriyor. Bunalımın boyutuna göre, burjuvazinin belediyelere açtığı savaşın boyutları da büyüyor.

Kapitalist devletlerin finansman zorlukları ve belediyeler

Belediyelerin giderek işlevsizleştirilmeye çalışılmasının bir başka önemli nedeni kapitalist dünyada devletlerin içinde bulunduğu finansman sıkıntılarıdır. *Durum ve Görevlerimiz*'de emperyalist *ülkelerin* durumu şöyle anlatılıyordu: İşsizlik üretim daralması, zorunlu kısa işgünü, yığınsal işten çıkarmalar... Emperyalist *tekeller* kârlı bir dönem yaşarken, emperyalist ülkelerin devletleri, toplumu bunalım yaşıyor.

Bir yandan yüksek işsizlik ve kısa çalışma günü, devletin vergi gelirlerini düşürüyor. Devlet harcamalarını arttırıyor. Öte yandan dünya kapitalist ekonomisinde gözlenen *endüstriyel yer değiştirme* kapitalist devletleri tehdit ediyor. Ve bu tehdit karşısında, şirketlerin ülkeden kaçmasına karşı durabilmek için yeni vergiler getirilemiyor. Hatta toplumsal patlamaları, bunalımları önlemek için yeni vergiler getirmek bir yana, emperyalist devletler, tekellerin ülke içine yatırımlarını teşvik etmek, her türlü kolaylığı sağlamak için çırpınıyor. Karşılıksız yardımlar, faizsiz krediler, vergi indirimleri vb. tanıyor, her yönden olanaklar açıyor.

Tüm bunların sonucunda ortaya çıkan, bu devletlerin giderek artan mali bunalımıdır. Ve bu bunalımın yükü, halkın sırtına bindiriliyor, toplumsal hizmetler, emeklilik ve sağlık sigortası harcamaları gibi harcamalar giderek kısılıyor. (R. Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz*, s.16-18)

Emperyalist ülkelerin bu durumundan ilk ve doğrudan etkilenen, yerel yönetimler oluyor. Bunalıma düşen emperyalist devlet, bir yandan belediyelerin vergi vb. yolla topladığı gelire göz dikiyor, onları mali yönden kendine daha sıkı bağlamaya çalışıyor, öte yandan belediyelerin yetki ve sorumluluk alanına dalıyor.

Bu da belediyelerin giderek işlevlerini kaybeden kurumlar haline gelmesine yol açıyor. Belediyeler, devlet için birer masraf kapısıdırlar propagandasıyla halkın gözünden düşürülmeye çalışılıyor.

Mali yönden giderek merkeze bağımlı kılınan, merkezden aldıkları ödenekleri kırpılan, güdümlüleştirilen belediyeler çoğu kez şu üç seçenekten birini "seçmek" zorunda bırakılıyorlar: Hizmetleri kısmak, hizmetler için aldıkları vergileri yükseltmek, hiçbirini yapmayarak iflas etmek! Gerçekte bu asılmak, kurşuna dizilmek ya da suda boğulmak arasında bir "seçim" anlamına geliyor.

2. Belediyelerin gerilemesi

Kapitalist dünyada, genel bir eğilim olarak belediyelerin merkezi devletten bağımsızlıkları giderek azalıyor. Bağımsızlığı belirleyen başlıca faktör ekonomik faktördür. Belediyelerin en başta da ekonomik bağımsızlıkları, gelirleri azalıyor.

Belediyelerin örgütsel açıdan bağımsız kuruluşlar olmalarının nedenlerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Belediye meclisi üyelerinin seçimle gelmeleri,
2. Belediye işçilerinin işe alınmasında seçimle gelen bu organın karar sahibi olması,
3. Belli hizmetlerin oluşturulabilip, çalışma biçimine karar verilmesi,
4. Belediyelerin iç örgütlenmesi.

Bu özelliklerin giderek yok oluşu, en başta da ekonomik olarak merkeze yaslanma gereğinin artışı belediyelerin bağımsızlıklarını yitirişini sergilemektedir.

Belediyelerdeki gerileme, dört ana yönde kendini göstermektedir:

A. İşlevlerini kaybediş: Belediyelerin yetki ve sorumluluk alanına giren çeşitli konular giderek merkeze devrediliyor. Sağlık, eğitim gibi alanlarda çıkarılan yasalar, ya da yol yapımı gibi bazı konuların "belediyelerin yerel sınırını aşması" sonucunda belediyeler varolan işlevlerini kaybediyorlar.

B. Yeni işlevler kazanamayış: İşlevlerinin önemli bir bölümünü yitirirken, yüklenebilecekleri bazı yeni işlevlerden uzak tutuluyorlar. Bu yeni işlevleri, devlet tarafından atanan bir takım kuruluşlar, komiteler vb. üstleniyor.

C. Mali bağımsızlığı kaybediş: Belediyelerin gelir kaynağının önemli bir bölümünü yerel vergiler ve yerel hizmetlerden sağlanan gelir oluşturur. Buna ek olarak merkezi hükümetten aldıkları ödenekler vardır.

Yukarıda da değindiğimiz gibi, emperyalist devletler finansman sıkıntıları nedeniyle yerel yönetimlerin elindekine göz dikiyor. Hele bir de bu yerel yönetimde, toplumsal hizmetlere daha çok harcama yapma eğiliminde bir muhalefet temsil ediliyorsa, merkezi hükümetler daha bir telaşla saldırıyorlar. Yerel yönetimlerin ellerindeki alınırken, harcamaları için verilen ödeneğin, belediye gelirleri içindeki oranı artıyor. Böylece merkezi hükümet, hem verdiği ödeneğin kendi istemi doğrultusunda harcanmasını dayatabiliyor, hem de yerel yönetim, merkezin siyasetine uygun iş yapmadı mı ödeneği kesilerek cezalandırılabiliyor. Sonuçta yerel yönetimler giderek bağımsızlıklarını kaybediyorlar.

D. Merkezi denetimin artışı: Merkezi hükümetlerin finansman sağlama yoluyla arttırdığı denetime, yasalar ve kararnamelerle sağlanan denetim eşlik etmektedir. Sağlık, eğitim, planlama gibi pek çok alanda merkezi hükümetlere tanınan yetkilerle belediyelerin üzerindeki denetim arttırılmaktadır.

- II -

Belediyeler konusuna yaklaşımlar

1. Süren tartışmalar

Günümüzde belediyeler konusuna iki ana yaklaşım gözleniyor. Süren tartışmaların özünü oluşturan bu yaklaşımların *birincisi,* belediyelerin kaldırılmasını savunuyor. *İkincisi* ise belediyeleri savunan görüştür.

Belediyelerin kaldırılmasını savunanlar şu gerekçeleri getiriyorlar:

a) Haberleşme olanak ve teknikleri hızla gelişmiş, yönetimdeki gecikmeler çok azalmıştır. Dolayısıyla belediyelerin yerel sorunlara yakınlığından doğan sorun çözmedeki hızı, önemini yitirmektedir.

b) Planlı ekonomi giderek artan bir şekilde gücün bir merkezde toplanmasını gerektirir.

c) Toplumsal refahın artışı, merkezi kontrolun artışına bağlıdır.

d) Günümüz koşullarında, modern yaşamın toplumsal ve siyasal gerçekleri, bölgeler arasındaki hizmet standartlarının büyük farklılıklarını kabul etmiyor. Değişik bölgelerdeki belediyelerin gelişiminde kaynaklar ve gereksinimler açısından büyük farklılıklar ortaya çıkıyor. Bu durumda, kaynakların eşitlenmesi ve ulusal minimum standarda erişebilmek için geliştirilen merkezi finansman sistemi sonucu, merkezi otoritenin mali rolü büyümüş, belediyelerin gücü azalmıştır.

e. Belediyelerin verimliliği, belediyeler ve belediye hizmetleri arasında sağlanan koordinasyon ve bütünleşme konusunda şüpheler vardır.

Belediyelerin gerekliliğini savunanlar ise şu gerekçeleri getiriyorlar:

a) Belediyeler, yerel sorunları, merkezi hükümetten çok daha yakından tanıyabilir, anlayabilir. Bu sorunların çözümü, halka daha yakın olan bir düzeyde daha iyi yürütülebilir.

b) Yerel nüfusun ilgi ve katılımının sağlayacağı büyük avantajlar vardır.

c) Belediyeler siyasal eğitim açısından önemli bir alan oluştururlar.

d) Merkezi otoritenin gücünü kötüye kullanmasına karşı bir korunma mekanizması oluştururlar.

2. Komünistlerin belediyelere yaklaşımı

"Komünistlerin belediyelere yaklaşımı nasıldır" sorusunu yanıtlamadan önce "yığın çalışmamız nasıl olmalı" sorusunun yanıtını hatırlayalım.

Toptancı siyasete karşı somut sorunlara dayanan çalışma

Faşizmin Çözülüşü'nde şöyle deniyordu:

> "Örgüt kurup geliştirmek de dahil tüm çabalarımız tek bir amaca yöneliktir. Devrim yoluyla sömürü düzenini yok etmek. Bunu yapabilecek, toplumda değişimi getirebilecek tek gerçek güç ise yığınların enerjisidir. Parti onlara bu savaşta yardımcı olmak içindir. Bu nedenle, yığınları kazanmak, herşeyin gelip dayandığı kapıdır." (R. Yürükoğlu, *Faşizmin Çözülüşü,* s.100)

Komünistlerin yığın çalışmasında yaşadıkları bölgenin somut sorunlarından kalkmaları gerekir. Partimiz, bu gereği şiddetle vurguluyor. Somut sorunlardan kalkacağız, somut sorunları devrime bağlayacağız. Nedir bu somut sorunlar?

"Somut sorunlar", her komünistin çevresindeki emekçilerin cebelleştiği sorunlardır.

Devrim yapabilmek için yığınlarla bağlanmamız gerekiyor. Yığınlarla bağlanmak, onların kafalarını meşgul eden, günlük yaşamlarını dolduran sorunları anlamayı, çözümü için çalışmayı gerektirir. Bunlar çoğu kez yığınların yakın çevrelerini ilgilendiren sorunlardır. Hergün defalarca yüzyüze geldikleri sorunlardır. Yığınların gönlünü kazanmak için bu sorunlardan başlamak gerekiyor. Yığınları bu sorunlardan yakalayıp, çözümü için fiilen çalışmak gerekiyor. Bu da genel laflarla olmuyor.

Sorunları iyi anlayıp, çözümü için fiilen çalışırken gerçek çözümün devrimde yattığını yığınlara gösterebilmek gerekiyor. Eğer yığınlara yakın yaşayacaksak, onların günlük, küçük küçük, yakın çevrelerini ilgilendiren yerel sorunlarına da yakın olmamız gerekir. Yerel sorunlar dediğimizde pekçok sorun sayılabilir. Yol, kanalizasyon, elektrik, konut, okul, ulaşım gibi genel bir takım yerel sorunların yanısıra bölgede yapılacak bir köprü, kavşak gibi daha özel sorunlar da olabilir. Ya da Almanya'da yaygın olarak görülen yabancı işçi düşmanlığı, pekçok Avrupa ülkesinde görülen kaçak işçi avı gibi özgül sorunlar da olabilir. Çok açık görülüyor ki, bu sorunların çoğu, aynı zamanda, belediyelerin kapsamına giren sorunlardır. Bu da belediyelerde çalışmanın gereğini, önemini gösteriyor. Yerel sorunlar temelinde yükselen bir komünist çalışma için *belediyeler vazgeçilmez bir çalışma alanıdır.*

O halde belediyelerin kapsamına giren konular, yerel çalışmada kavramamız gereken somut sorunların çok önemli bir parçasıdır. Bu kadarla da bitmiyor.

Yığınların bir eğitim platformu

Yerel sorunlar için çalışırken, yığınları bu kavgaya çekmek gereklidir. Yerel sorunlar, yöre halkını canevinden ilgilendirdiği için kavgaya girmeleri görecelı olarak daha kolaydır. Örneğin, genel seçimlerde ortaya dökülen konular, ülke çapında siyaseti ilgilendiriyor ve her evin doğrudan ilgilendiği konuların yukarısında gibi görünüyor. Dolayısıyla, daha soyut, daha kandırmacaya açık konular oluyor. Oysa, yerel sorunlarda herkes doğruyu daha kolay seçebiliyor.

Yerel sorunlar temelinde, yerel yürütülen demokrasi kavgası, yığınları genel demokrasi kavgasına daha kolay çeker. Bu ise yalnızca yığın bağının güçlenmesine, yığın etkisinin artmasına götürmez, bu kavga aynı zamanda yığınları eğitmede önemli bir platformdur.

Burjuvazinin çeşitli kesimleri, emekçilerin değişen isteklerine sözümona çözümlerle yanıt vererek kendilerine taban yapmaya çalışmaktadır. Burjuvazinin bu "çözümlerinin" sahteliğini sergilemek, çalışmanın önemli bir yönüdür. Ama iş burada bitmez. Bu gerici "çözümlere" karşı *pozitif alternatifler* getirmek şarttır. Pozitif alternatifler, yığınların siyasal bilincini yükseltmede ve onları devrimci eyleme çıkarmada dünden daha önemli bir role sahiptir. *(agy,* s.107)

Yerel platformlarda emekçilerin etkinleşmesi, yalnızca merkezi yönetime karşı bir baskı mekanizması oluşturmakla kalmaz, yerel kavgayla oluşan bu yönetimler, bunalım dönemlerinde merkezi yönetime açıktan meydan okuyabilen odaklar haline gelebilirler.

- III -

Türkiye'de belediyelerin durumu

Türkiye'deki belediyelerin durumunu anlamak için orta kuşak ülkelerin emperyalist sistem içindeki yerini hatırlamak gerekiyor.

Az ve orta gelişmiş ülkeler süregen bunalımlar içindedir. Buralarda görülen ihracata yönelik endüstrileşme sorunları çözmüyor, daha da ağırlaştırıcı etki yapıyor. Dengesiz gelir dağılımları karşısında toplumsal beklentiler yükseliyor ama karşılanamıyor. Bu ülkelerde işsiz ve gizli işsiz oranları yüz milyonları geçiyor. İşsizler, büyük kentlerin çevresine yerleşiyorlar. Kent nüfusunun çoğunluğu büyük kentleri çevreleyen gecekondu semtlerinde en kötü koşullarda yaşıyorlar.

Az gelişmiş ülkeler ve özellikle orta kuşak ülkeleri, bütün sıkıntıların, çelişkilerin, bunalımların odaklaştığı noktalar oluyor. Bu yumaklaşan çelişkiler ve şiddetli bunalımlar toplumun tüm alanlarını ve tüm mekanizmalarını kıskacı altına alıyor. (R. Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz, s.22)*

Yerel yönetimler de bu kıskacın içindedir. Kısa zamanda iş yapamaz duruma düşüyor, tam bir merkezi denetim altına sokulmaya çalışıyorlar.

Emperyalist ülkelerin devletlerinin karşılaştığı finansman zorlukları, bu ülkelerde çok daha şiddetli bir biçimde vardır. Buralarda bankalar, hatta ülke ekonomileri sık sık iflasla yüzyüze geliyor. Sınırlı kaynaklar tekellerin sorunlarını çözmeye, şirket kurtarmalara aktarılırken, olmayan ya da yarım yamalak varolan toplumsal hizmetlere ayrılan harcamalar halkın toplu kırımına varacak ölçülere dek kısıtlanıyor. Bulaşıcı hastalıklar, binaların çökmesi, her türlü sağlık denetiminden uzak işyerleri, cinayet biçimini alan kazalar vb.

Orta kuşak ülkelerinde halka karşı kaba güç, diktatörlüğün çıplak yüzünü kullanma zorunluluğu sık sık gündeme geliyor. Ve fiilen kullanma sonucunda da yerel yönetimler iyice işlevsizleştiriliyor. Çıplak diktatörlüğün bekçiliğine devrediliyor.

Bu söylenenler Türkiye için de tamamen geçerlidir. Tarihin büyük kısmı sıkıyönetimler altında geçen Türkiye'de belediyeler, varlığının uzunca bir döneminde, ordunun bekçiliğinde "iş yapmıştır".

1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı yasa, Türkiye'de belediyelerin temel kuruluş yasasıdır. Bu yasaya göre nüfusu 2 binden fazla olan yerlerde belediye kurulabilmektedir. Bu yasaya ek olarak, değişen toplumsal ve siyasal nedenlerle o günden bu yana 50'yi aşkın yasa ve düzenleme çıkarılmıştır. Bütün bunlar, Türkiye'de belediye sistemini iyice içinden çıkılmaz bir karmaşa içine sokmuştur.

1930-1950 arasında belediyeler donuk bir yapı içindeyken, 1950'lerle birlikte kapitalizmin hızlı bir gelişme içine girmesi belediyelerin de canlılık kazanmasına neden olmuş, Demokrat Parti'nin yığın çalışmasının da bir parçası olarak hızla kapitalist üretime çekilen esnaf ve küçük üretici de belediyelerde yer almaya başlamıştır. 1973 sonrasında ise belediyelerin yapısında temel bir değişiklik olmamakla birlikte, toplumdaki genel kabarış nedeniyle "demokratik belediyecilik" anlayışı doğuyor. 1973 seçimleriyle en başta büyük şehir belediyeleri olmak üzere birçok belediye muhalefetin eline geçiyor. Ülkenin yaşadığı yüksek sınıf kavgası içinde toplumsal yaşamın pek çok alanı olduğu gibi belediyeler de görülmemiş ölçüde siyasallaşıyor. Toplumdaki hareketlilik belediyeleri birer yerel savaşım odağı haline getiriyor.

Bu dönemde, yeterli gelir kaynaklarını sağlayacak bir belediye gelirler yasasının çıkarılmayışı belediye bütçelerinde önemli açıklar doğurdu. Belediyeler, çalışanların ücretlerini bile ödeyemez hale geldiler. Bu durum belediyelerle devlet arasında bir savaşım kaynağı oldu.

12 Eylül'ün hemen ardından belediyelerle ilgili birçok karar alındı, ek yasa çıkarıldı. Belediye meclisleri feshedildi, belediye başkanları görevlerinden alındı, yerlerine cuntanın has adamları emekli subaylar vb. atandı.

Belediyelerin örgütlenişi

Belediyelerde seçimle işbaşına getirilen iki organ vardır. *Birincisi* belediye başkanıdır, çoğunluk usulüyle seçilir. *İkincisi* ise belediye meclisidir. Yine Yerel Yönetimler Seçim Yasası'na göre onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil usulü ile seçilir.

Bölge halkının belediye başkan adayları hakkındaki kanısı, seçimde genellikle etkindir. Eksik ve yanlışlarının bedelini ilk elde ödeme gibi nedenlerle (saygınlığını yitirme, gelecek seçimleri kaybetme vb.) belediye başkanı, seçmenlerin isteklerine, eleştirilerine duyarlı olmak zorundadır. Bu durum, yığınların belediye başkanı üzerinde demokratik bir denetim kurabilmelerini sağlayabilecek bir noktadır.

Belediye meclisleri esnaf, küçük sermayeciler, serbest meslek sahipleri gibi kesimlerin temsilcilerinden oluşmaktadır. Bu kesimler, belediye meclisi kararlarının kendilerini ne denli yakından ilgilendirdiğini bildiklerinden, bu alanda temsil edilmeye özel bir önem ve ilgi göstermektedirler.

Bugün Türkiye'de belediyelerin yapacağı işler ve bu işlerdeki yetkileri yasayla belirlenmiştir. Asıl yetki ve olanaklar hükümetin elindedir. Örneğin, belediye başkan yardımcıları, tüm şube müdürleri, 8 encümen müdürü, imar ve planlamada çalışan tüm mimar ve mühendisler, tüm sağlık personeli hükümet tarafından tayin edilirler.

İstanbul eski Belediye Başkanı Ahmet İsvan, bu konuda şöyle diyor:

"Belediye meclisince hazırlanan bütçe, vali tarafından onaylanmadıkça geçerli değildir. Belediye encümeninin ceza, arsa tevhidi ve ifrazı ve tarife kararları, vilayetin onayına bağlıdır. Belediye meclisinin yaptığı imar planları, bakanlıkta onaylanmadıkça geçerli değildir. *Üstelik bakanlık belediyenin sunduğu planı dilediği gibi değiştirerek de onaylayabilir. O zaman da belediye planı onaylandığı biçimde uygulamaya mecburdur. (Nokta,* 16 Ocak 1984) (abç)

Görüldüğü gibi belediyelerin kendi başına iş yapma olanakları ellerinden hemen hemen alınmış durumdadır. İçişleri bakanlığı, valilik ve il genel meclisinin kararı olmadan belediyeler en basit bir yerel sorunu bile, kendi başlarına çözemiyor.

Türkiye'de belediyelerin sorunlarını çözmeye yetecek kaynaklar baştan beri varolmadı. Ve zaman içinde, şu ya da bu gerekçeyle, varolan kaynaklarını da merkeze kaptırdılar. Merkez, sürekli olarak belediyelerin görev alanını daraltacak yönde kendi işlevlerini ve yetkilerini genişletti.

Yıllardır kent yaşamında, daha doğrusu toplumsal yaşamda önem kazanan her konu, belediyelerin yetki alanından çıkarılıyor:

Örneğin, kent içi trafiği Belediye Yasası'na göre belediyenin sorumluluğundayken, motorlu taşıtların artışı gerekçesiyle bu görev belediyelerden alınmıştır.

Ekmeğin gramaj ve fiyatını saptamak belediyenin göreviyken, bu görev vali başkanlığındaki il koordinasyon kuruluna verilmiştir.

Eğlence yerleri ve lokantaların denetimi belediyenin göreviyken, "turizmin önemi anlaşılınca", turistik lokanta ve eğlence yerleri belediyenin yetkisi alanından çıkarılmıştır.

Sağlıksız kentleşme sorununun "farkına varılınca", kent içindeki bütün fabrika, imalathane, atölye ve tamirhanelerin açılış izni ve yetkisi belediyelerden alınıp "gayrısıhhi müesseseler" adı altında kaymakamlara verilmiştir. Hangi işin gayrısıhhi sayılacağı da hükümet kararına bağlıdır.

Kent içindeki benzin istasyonları da "önem kazanmış" ve belediye yetki alanından çıkarılmıştır.

Çıkarılan yasalarla belediyelerin elinden alınan yetkilere bir örnek de Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) Yasası'dır. TEK Yasası ile belediyelerin elinde bulunan tüm elektrik işletmeleri TEK'e devredildi. TEK Yasası'nın belediyeler üzerinde yarattığı etkiye bakacak olursak, bir kez parasal bir kayıp vardır. Ancak kayıp yalnızca maddi değildir. Belediyelerin denetim mekanizmasına da bir darbe vurulmuştur. İmar uygulamalarını ve başka denetim işlevlerini sürdürürken, enerji sağlayabilen konumda olmak, belediyelere bir yaptırım gücü veriyordu.

Ayrıca geçen yıl yayınlanan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tebliği ile elektrik bağlanabilmesi için, eskiden gerekli olan, İmar ve İskan Bakanlığı planlarına uygunluk belgesi aranması kaldırılmıştır. TEK'in enerji sağlama biçimi iyice "serbestleşmiştir".

Görüldüğü gibi, 1930 tarihli Belediyeler Yasası hâlâ geçerlidir ama gerçekte belediyeleri biçimlendiren bugüne dek çıkarılmış 50'yi aşkın yasadır. Tüm bu yasalarla belediyeler yeniden biçimlendirilmiştir.

Belediyelerin gelirleri

Belediyelerin gelirleri konusuna başlamadan önce, şunu vurgulayalım. Kapitalizm altında belediye gelirleri de halkın soyulmasının bir parçasıdır. Ancak bu gelirlerin bir bölümü hizmet olarak halka döndüğü için, bugün bir çok ülkede, devletlerin belediye gelirlerini azaltma yönündeki çabalara karşı muhalefet yürümektedir. Türkiye'de öteden beri kaynak sıkıntısı içinde olan belediyelerin başlıca gelir kaynakları şöyle sıralanabilir:

— Resimler, damga vergisi, harçlar, para ve vergi cezaları,
— Devlet desteği (proje bazında),
— Devletten ve dış ülkelerden kredi,
— Halka verilen hizmet karşılığı alınan paralar,
— Taşınır, taşınmaz mallar.

Bu gelirlerin bir kısmı kağıt üzerinde gelir gözükmekte, yaşamda birşey ifade etmemektedir. Örneğin taşınır-taşınmaz malların geliri komiktir. 21 Haziran 1984 tarihli *Milliyet*'te bunların bazılarının satışa çıkarılması üzerine İstanbul Belediye Başkanı şöyle diyor: "Belediyenin zarar ettiği yetmiyormuş gibi büyük zamanımız da kiraların arttırılması için mahkemelerde geçiyordu."

Buraya kadar gördüğümüz gibi, yıllar içinde belediyelerin kendi gelirleri artacağına budanmıştır. Öte yandan Türkiye kapitalizminin içinde bulunduğu bunalım şehirlerdeki merkezi yatırımların da yapılmamasını getirmiş ve hızla büyüyen şehirler Türkiye kapitalizmi için tehlikeli sonuçlara yol açabilecek derinlikte sorunlar üreten varlıklar durumuna girmiştir. Bu sorunlar işçi-emekçi yığınların öfkesini katmerlendiren sorunlardır. Bu durum faşist cuntayı bazı önlemler almaya sevketmiştir.

12 Eylül sonrasında yapılan bir değişiklikle, devlet bütçesinin %5'inin yerel yönetimlere ayrılmasına karar verildi. Bu yüzde 5'in dağıtımında, nüfusun temel alınması öngörülmekteydi.

17 Mayıs 1984'de belediyeler ve il özel idarelerinin genel bütçe vergi gelirlerindeki payının arttırılmasına ilişkin bir yasa daha yürürlüğe girdi. Buna göre belediyelerin yüzde 5'lik payı yüzde 10.3'e yükseltildi.

İller Bankası Genel Müdür Yardımcısı bu konuda şöyle diyor:

"Belediye için bütçe gelirlerinden ayrılan payın bir yıldan başlamak üzere kademeli olarak arttırılması hem belediyeler hem de bankamız için rahatlatıcı olacak. *Tabii bu arada enflasyonun ilerlemeyeceğini düşünmek istiyoruz.* Çünkü enflasyon bu artışı da silip götürebilir. Biz her yıl için 47 milyarlık yatırım yapıyoruz. Daha önce karşılayamadığımız miktarı Maliye Bakanlığı'ndan hibe olarak istemek durumunda kalıyorduk. Ancak bu yasa ile yeni bir kaynak elde etmiş oluyoruz." *(Milliyet,* 18 Mayıs 1984) (abç)

Bütçeden ayrılan paranın ne kadarının belediyelere verilebildiği sorusu bir yana resmi rakamlarla yüzde 60'lara vardığı bilinen enflasyonun bu "geliri" yiyip bitirdiği açıktır. Türkiye burjuvazisi sorunların ve bu sorunların getirebileceği tehlikelerin farkındadır ama sorunları değil çözmek hafifletmekten bile acizdir.

Anakent belediyeleri

Anayasanın 127. maddesinde büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimlerinin kanunla getirilebileceği söyleniyor. Buna dayanarak üç büyük şehir — Ankara, İstanbul, İzmir — için yeni bir yönetim biçimi önerilmiş, son yerel seçimlerle birlikte bu biçim uygulanmaya başlanmıştır. Anakent belediyelerinin hem ne olduğunu anlamamıza yardımcı olması hem de bu konuya soysal-demokratların nasıl yaklaştığını göstermesi açısından Ali Dinçer'in şu sözlerini okuyalım:

"Kentler büyüdükçe, anakentleştikçe varolan yönetsel modellerle, teknik, ekonomik olanaklarla yönetilmez hale geliyor. Bu nedenle dünyanın belli başlı anakentlerinde Demokratik Anakent yönetimi adı altında yeni bir yönetim geliştiriliyor. Belediye hizmetlerinin yol, su, planlama, konut gibi stratejik olanlarını Anakent belediyesi üstlenirken, bakım onarım, temizlik, yerel denetim gibi küçük ölçekli olanları alt bölge yerel yönetimlerine bırakılıyor. Böylece genel olarak yapılan büyük ölçekli, yerel olarak yapılan küçük ölçekli hizmetler daha ekonomik ve etkin olarak gerçekleştiriliyor.

"Hükümet az da olsa, ülkemizdeki ve dünyadaki deneylerden yararlanarak, kamuoyunda tartışarak, halkın katılımıyla bir Ulusal Anakent Yönetimi Modeli oluşması yolunu seçmelidir. Bu model de:

"a) Alt yönetimler yönetilebilir optimum nüfus ölçülerine göre belirlenmelidir. b) Mali yardımlar arttırılmalı, belediye gelirleri ile birlikte yapılan hizmete, yaratılan değere göre objektif ölçülerle dağıtılmalıdır. c) Bizi en çok etkileyen Kara Avrupası anakentlerinde olduğu gibi, yerel yöneticilerimize güvenilmeli, onlara halk yararına kullanılmak, yasalara aykırı olmamak kaydıyla genel yetki verilmelidir. d) Devlet, elini kent yönetimleri üstünden, klasik devlet yetkileri dışında çekmeli, hele hele şu anda olduğu gibi personel işlerine, tayin işlerine karışmamalıdır." *(Nokta,* 12 Şubat 1984)

Görüldüğü gibi Ali Dinçer büyük şehirleri yönetmede kolaylık sağlayacak bir modelle (anakent belediyeleri) demokratik belediye kavgasını birbiriyle karıştırarak koyuyor. Ve "demokratik anakent" belediyelerinin yaratılabilmesi için, devletin yerel yöneticilere "halk yararına kullanılmak ve *yasalara aykırı olmamak kaydıyla*" genel yetki vermesini istiyor.

İnsanın bu sosyal demokratlara demokratik belediyecilik kim, siz kimdiyesi geliyor. Evet bugün birçok Batı ülkesinde eksiğiyle gediğiyle, Ali Dinçer'in sözleriyle söylersek, "demokratik anakent yönetimi adı altında yeni bir yönetim geliştiriliyor". Ama nasıl? Greviyle, boykotüyla, yığınsal sokak gösterileriyle, hatta zaman zaman o ülkelerin bizimkine oranla çok daha az baskıcı olan yasalarına da karşı çıkarak. Ali Dinçer kalkmış bir de, Türkiye gibi bir ülkede, bu anayasa, bu yasalara uygun olmak kaydıyla kullanılacak bir genel yetkiyle demokratik anakent belediyesi oluşturmaktan söz ediyor!

Şimdi bir de, 25 Mart yerel seçimleriyle üç büyük kentte uygulanmaya başlanan anakent belediyeleri modeli altında işlerin nasıl gittiğine bakalım. Cüneyt Arcayürek bu konuda şöyle yazıyor:

"Örneğin, büyük kentleri ana belediyelere bağlı ilçe belediyeleri ile *'yönetmek'* de bir *'reform'* olarak sunuldu kamuoyuna. Gelin görün ki, yerel seçimler üzerinden neredeyse 3 ay geçti, büyük kentlerde belediye başkanları arasındaki çekişmelerden ötürü hiçbir kentsel hizmet doğru dürüst yerine getirilemiyor.

"Gerek Ankara'da, gerek İzmir'de belediye başkanları birbirleriyle *'küs'*. Birbirleri hakkında söylemediklerini bırakmıyorlar.

"Öncelikle, anakent belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında mal ve personel paylaşımı yapılması gerekiyor yeni *'reform'*a göre. Yapılamıyor. Çöpçüler bile paylaşılamıyor. Binalar paylaşılamıyor, araç gereçler paylaşılamıyor, otobüsler paylaşılamıyor, çalışanlar paylaşılamıyor.

"Şu *'belediye' reformu*'nun yol açtıklarına bakın:

"Başkentin ana kent belediye başkanı diyor ki: *'Havai pahalılığını denetlemek konusunda (yani fiyatları) yapabileceğimiz birşey yok.'*

"İlçe belediye başkanları diyorlar ki: *'Ne demek yok? Var. En azından pazarı denetleriz, fiyatlar kendi bildiğince fırlamaz. Ama, nasıl yapacağız? Ne aracımız var, ne gereceğimiz, ne zabıta memurumuz.'*

"Acele reforma kimler karşıdır bilemeyiz amma, bakınız, bu büyük belediyecilik reformu yeniden nasıl *'reforme'* ediliyor.

"195 sayılı belediyelerle ilgili yasa gücünde kararnameyi değiştiren tasarı TBMM İçişleri Komisyonu'ndan geçti. Geçti ama, *'reforme'*

edildi. Bu iktidar *'en reformcu'* olduğu için, kararnamede de *'reform'* yapmasın olamazdı, elbette.

"Değişiklik tasarısı, anakent belediye başkanının ilçe belediye meclislerince alınan kararları *'vetolaması'*na olanak tanıyor.

"İlçe belediye başkanlarının anakent belediye meclisinin doğal üyesi olmaları da önleniyor." *(Milliyet*. 22 Haziran 1984)

Görüldüğü gibi, belediyelerin bu yeni örgütleniş tarzında, halkla doğrudan doğruya ilişkide olan ilçe belediyeleriyle, onların üstündeki anakent belediyesi arasında bir çelişki vardır. İlçe belediyelerinin hem yetkileri, bağımsızlıkları azdır hem de "topun ağzında"dırlar. Anakent belediyesi araya ilçe belediyelerini sokarak kendini biraz halkın baskısından "kurtarmış" görünüyor.

- IV -

Proletarya diktatörlüğü ve belediyeler

Sınıfların ortadan kalkmasına, komünizmin kurulmasına dek proletaryanın devlete ihtiyacı vardır. Bu devlet proletarya diktatörlüğünün devleti olacaktır. Proletarya diktatörlüğü altındaki yönetim organlarının biçimi önceden saptanamaz. Bunlar sınıf savaşının içinde ortaya çıkacak olan savaş örgütlerinin devrimden sonra iktidar organlarına dönüşmesiyle gerçekleşecektir.

Proletarya diktatörlüğü ilk kez Paris Komünü'yle yaşama geçti. Marks, Komün'ü şöyle anlatıyor:

"Komün, Paris'in çeşitli mahallelerinde genel seçimle seçilen sorumlu ve her an geri çağrılabilen *belediye meclisi üyelerinden* oluşmuştu. Üyelerinin çoğunluğu doğaldır ki, çalışan insanlar, ya da işçi sınıfının onaylanmış temsilcileriydi..." (K. Marks, F.Engels, "Fransa'da İç Savaş", *Seçme Yapıtlar*, İng. basım, c.2, s.220) (abç)

Yerel insiyatifle kurulan bir organın nasıl üstün siyasal görevler görebileceğine Komün güzel bir örnek oldu. Komün, yalnızca belediye işlerini değil, devlet işlerini de ele aldı. Marks'ın dediği gibi "üyelerinin çoğunluğunu çalışan insanların ya da işçi sınıfının onaylanmış temsilcilerinin meydana getirdiği belediye meclisi üyelerinden oluşan Komün, dünyanın ilk proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirdi. Bu gerçek, bizlere belediyeler sorununun önemini yeter derecede göstermektedir.

Lenin, devrim sonrasında, yerel yönetim organlarının önemini şöyle vurguluyor:

"Polisin ve düzenli ordunun dağıtılması ve halkın silahlandırılması — tüm bunlar yerel yönetim organları yoluyla başarılabilir "Bunun için de bugünkü görevimiz, İşçi, Asker ve Köylü Sovyetleri ağını kurmaktır. Tüm Rusya kendi kendini yöneten, yerel yönetim organlarıyla kaplandı bile." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.24, s.141)

Görülüyor ki devrimin ardından, yerel yönetimlerin üstlenecekleri görevler, eylem alanları kapitalizm altındakiyle kıyaslanamayacak denli geniştir.

Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Şubat devriminin hemen ardından, 14-22 Nisan tarihleri arasında yapılan Petrograd Konferansı'nda Belediye Sorunu Üstüne Karar'da, belediye platformunun hangi konuları içermesi gerektiği konusunda Lenin'in söyledikleri ilginçtir:

"Belediye platformu hiçbir koşul altında ve özellikle de şu anda mevcut olan devrimci anda, komünal sorunlara indirgenemez.

"(Belediye platformu — *İ.S.) Bugünün tüm kilit konularına da ve özellikle de savaşı ve proletaryanın merkezi iktidara ilişkin görevlerini ilgilendiren konulara* da kesin yanıt içermelidir.

"Milis, besin maddelerinin sağlanması, konut ve vergiler gibi belediyesel sorunlarda bile, küçük burjuva partilerinin, savaşın ve sonuçlarının üstesinden gelmek için gereken devrimci önlemlere razı olabileceklerini bekleyemeyiz." (Lenin, c.24, s.158) (abç)

Aktif yığın demokrasisi ve belediyeler

Proletarya diktatörlüğü döneminde toplumun ve üretimin örgütlenmesi ve yönetimi hâlâ *uzmanlık* işidir. Dolayısıyla toplumda *üreten-yöneten* ayrımı, toplumun yönetimsel görevlerini üstlenmiş özel bir katman vardır. Bu katmanın varlığı, tüm toplum tüm görevleri yapabilir olana dek kaçınılmaz olarak sürecektir.

Öte yandan "komünizm ülke çapında büyük ölçekli üretimin *olabilen en yüksek merkeziliğini gerektirir* ve varsayar." Ancak burada iki nokta unutulmamalıdır ve konumuz açısından da özellikle önemlidir: *Birincisi* "olabilen en yüksek merkezilik" *bürokratik merkeziyetçilik* değildir.

Yaşayan Sosyalizm'den aktaralım:

"Ancak, üretim sürecinin yatay ve dikey gelişmesinin zorunlu kıldığı 'olabilen en yüksek merkezilik' *bürokratik merkeziyetçilik* değildir. Bürokratik merkeziyetçilik, merkezdeki birkaç yetkili dışında herşeyi ve herkesi kibrit çöpleri gibi dizer, bireysel-birimsel-yöresel farklılıkları görmezden gelir. Bürokratik merkeziyetçiliğin disiplini her zaman biçimsel ve dayatmacıdır, bireyin ve kollektifin girişimine alan tanımaz, öznelcidir (sübjektivist). Bunun sonunda ortaya çıkan, Kafka'nın romanları gibi iç bayıltıcı, aşılmaz ve ulaşılmaz bir kırtasiyecilik tir.

"Sosyalist toplumun ve sosyalist ekonominin merkeziliği, *demokratik-merkeziyetçilik* kapsamı içindedir.

" *'Biz demokratik-merkeziyetçilikten yanayız. Demokratik-merkeziyetçiliğin bir yanda* bürokratik merkeziyetçilikten, öte yanda anarşizmden ne denli büyük bir farklılık taşıdığı açık-seçik kavranmalıdır. (...)

" 'Demokratik merkeziyetçiliği bürokrasi ve rutincilikle karıştırmaktan daha yanlış birşey yoktur. Bizim şimdi görevimiz, demokratik merkeziyetçiliği ekonomik alanda uygulamak, demiryolları, posta ve telgraf hizmetleri, diğer taşımacılık araçları vb. ekonomik girişimlerde mutlak bir uyum ve birlik sağlamaktır. Aynı zamanda, gerçekten demokratik bir anlamda anlaşıldığında, merkeziyetçilik, tarihte ilk kez yaratılan bir olanağı, yalnız özgül yerel özelliklerin değil, ayrıca yerel yaratıcılığın, yerel girişimciliğin, ortak amaca ilerlemenin çeşitli yol, yöntem ve araçlarının tam ve önü kesilmeyen bir gelişimini varsayar. (...)

" 'Yerel farklılıklar, özgül ekonomik formasyonlar, günlük yaşantının biçimleri, nüfusun hazır olma derecesi, belli bir planı uygulama çabaları — tüm bunlar devletin belli bir emek komününün sosyalizme giden yolunun özelliklerinde mutlaka yansıyacaktır. Bu çeşitlilik arttıkça — yeter ki, tabii egzantrizme dönüşmesin — hem demokratik merkeziyetçiliğin, hem de sosyalist ekonominin başarılarını daha sağlam ve hızlı bir biçimde sağlamış olacağız.' (Lenin, c.27, s.207-208)

"(...)

"Ve sonuncu olarak, sosyalist ekonominin gelişmesine paralel olarak merkezi otoritenin etkinliği, merkezileşme arttıkça tabanın etkinliği, demokrasi de artmak zorundadır. *'Tabanda yaratıcı eylem, yeni kamu yaşamının temel unsurudur.* Sosyalizm tepeden fermanla yerleştirilemez. Mekanik bürokratik yanaşım, onun ruhuna terstir; *canlı, yaratıcı sosyalizm, yığınların kendi ürünüdür.'* (Lenin, c.26, s.288) (abç)" (R. Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm*, s.53-55)

Partimizin yeni program taslağında, Türkiye halkına alternatif bir *demokrasi programı* sunulmuştur. Bu program ileriliği ve kapsamlılığı ayrıca uygulanabilir oluşuyla Türkiye'de ilk ve tek programdır. Program taslağında devlet aygıtının örgütlenişinde demokrasi ve sosyalist demokrasi konuları kapsamlı biçimde ele alınmış, partimizin devletin örgütlenişiyle ilgili yerel yönetimleri de içeren yaklaşımı açıkça ortaya konmuştur. Şimdi 4. Program Taslağı'ndan okuyalım:

"a) Yetkin merkezi otorite ve bunun yanında yerel organlara geniş özerklik yaratılacaktır. Bu özerkliği güvence altına alacak maddi kaynak, personel vb. sağlanacaktır.

"b) Tüm devlet görevlileri (yönetim, yargı, eğitim) seçimle göreve gelecekler ve seçmenler bunları her an geri çağırma hakkına sahip olacaklardır.

"c) En yüksek memurun aylığı nitelikli işçinin aylığını geçmeyecektir.

"d) Mahkemelerde halk temsilcilerinin yer alması, yargılamada jüri sistemi getirilecektir.

"e) Ordu dağıtılıp yeni halk ordusu kurulacaktır. Yeni halk ordusunun halktan soyutlanmaması, halkın dışında bir güç olmaması için önlem alınacaktır.

"f) Herkesin silah taşıma hakkını yaşama geçirir biçimde halk misili örgütlenmesi sağlanacaktır. Silah üretimi ve dağıtımı proletaryanın bilgisi ve denetimi altında olacaktır. Ordu cephaneliklerinin tümü işçi kollektiflerinin bekçiliğine devredilecek, fabrika ve işyerlerindeki işçi kollektifleri tahrip gücü yüksek modern silahlara sahip olacaklardır.

"Resmi dil kavramı kaldırılacak ve herkese kendi dilinde konuşma, yayın ve eğitim hakkı sağlanacaktır.

"h) Ülke bütününü ilgilendiren önemli kararlarda halk oyuna başvurulacaktır.

"i) Devlet işleyişinde açıklık ilkesi güvence altına alınacaktır." ("TKP 4. Program Taslağı", *İşçinin Sesi*, 21 Kasım 1983)

Görüldüğü gibi program taslağımız yalnızca belediyeler konusunda değil her türlü devlet işleyişinde, tüm toplumsal kurum ve işleyişlerde geniş bir demokrasi vaat etmektedir. Yukarıdaki maddeleri belediyelere getireceği olanaklar gözlüğüyle okursak bizim demokratik belediye anlayışımızın bırakalım Türkiye'yi, hiçbir kapitalist ülkenin sınırlarına sığamayacağını anlarız.

- V -

Sonuç

Bugün tüm kapitalist dünyada belediyeler önemli bir demokratik savaşım odağıdır. Ama özellikle Türkiye gibi ülkelerde, bu demokratik savaşımı devrim savaşımıyla bağlayabilmenin nesnel olanakları çok fazladır. Türkiye burjuvazisi dağlar gibi yığılan, işçi-emekçi yığınların öfkesini kat kat artıran "şehirsel sorunların" farkındadır. Ancak "şehirsel sorunlar", Türkiye kapitalizminin içinde bulunduğu tüm çabalara, sıkıyönetimlere, faşizmlere rağmen kurtulamadığı kendi yapısal sorunlarından kaynaklanıyor. Bu nedenle Türkiye'de "beledî" sorunların çözümü doğrudan devrimle bağlanıyor. "Kanalizasyon sorunu" diye hiç küçümsemeyelim. Bunlar belki emperyalist ülke burjuvazilerinin çözdüğü, ama Türkiye burjuvazisinin çözmeye yetenekli olmadığı sorunlardır. Ve bu sorunlar işçi-emekçi halkın hergün yüzyüze yaşadığı, başarı ve başarısızlıkları günü gününe ölçtüğü alanlardır. Tüm gücümüzle, belediyelere dalalım, yığınların belediyelere dalması için savaşımı yükseltelim.

Bu savaşım hem bizim yığınlarla bağlanmamızda önemli bir alan oluşturacak hem de yığınların demokrasi kavgasında eğitilmesini sağlayacaktır. Türkiye'de demokratik belediye kavgasının, yakın geçmiş dışında, köklü bir geleneği yoktur. Ama bu kavganın kolayca devrim kavgasına bağlanabilecek nesnel temelleri mevcuttur. Halkın kanalizasyon sorununu çözmekten aciz bir burjuvazi, halkı yönetmekten de aciz olduğunu kanıtlıyor demektir.

Kadın sorununa burjuva yaklaşım

Gülgün Işıklar

8 Mart Uluslararası *Emekçi* Kadınlar Günü, dünya işçi sınıfının kutladığı günlerden biridir. Ne yazık ki bu günün militan geleneği, yıllar içinde zayıflamış ve Batı Avrupa'da feminist gurupların kendilerine maletmeye çalıştığı bir gün olmuştur. Ancak tarihe bakarsak 8 Mart geleneği, Uluslararası Sosyalist Kadın Hareketi tarafından feminizme karşı yükseltilmiştir. 1908 yılında New York'ta sosyalist kadınların düzenlediği gösteri 8 Mart'ı simgeleyen gündür. Bu gösteri, Amerika'da, sosyalist hareket dışında ortaya çıkan feminist harekete karşı düzenlenmişti. Sosyalist kadınların bu militan eyleminin ardından 1910 yılında Kopenhag'da toplanan Uluslararası Sosyalist Kadınlar'ın II Konferansı'nda 8 Mart, Uluslararası *Emekçi* Kadınlar Günü ilan edilmiştir, kadın sorununda burjuva ve küçük burjuva anlayışlara karşı bayrak açılmıştır. 8 Mart'ın sınıf içeriği taa başından belli olmuştur.

Lenin, Bolşevik Ekim Devrimi'nin zaferinden sonra Uluslararası Emekçi Kadınlar Günü'nde yaptığı konuşmasında devrimin "halkın kapitalizm altında en çok ezilen kesimini siyasete soktuğunu" söyler. Türkiye'de devrimci durum yıllarında binlerce emekçi kadın devrimci siyasete atıldı. Fakat emekçi kadınların bu militan ve doğal dinamizmi İKD'nin oportünist liderliği altında harcandı. İstemler burjuvazinin kabul edebileceği sınırlar içinde tutuldu, "kadınların korkunç devrimci potansiyeli patlatılmadı". (R. Yürükoğlu,*İşçinin Sesi*, s.122)

Özüne bakılırsa 8 Mart'ın ve Türkiye emekçi kadın hareketinin çektiği sorunların kaynaklandığı nokta aynıdır. Her ikisi de burjuva ve küçük burjuva kadın hareketi anlayışının etkisi altında kaldılar. İşte tam da bu nedenden burjuva ile emekçi kadın hareketleri arasındaki kesin çizgiyi çekmek yaşamsal öneme sahiptir. Zetkin'in dediği gibi "kadın hareketi diye kendine özgü ve kendisi için birşey yoktur, kadınların hareketi tarihsel gelişmenin çerçevesi içinde vardır ve ... işte bu yüzden yalnızca burjuva ve işçi sınıfı kadın hareketleri vardır." (Alman SDP'nin Gotha Kongresi'ndeki Konuşması, 1896)

Bu konum aynen bugün de geçerlidir. Çeşitli "radikal" ve "sosyalist" feminizmle, komünizmin devrimci ideolojisi Marksizm-Leninizm arasında *barış içinde birlikte yaşama* olamaz. "Sosyalist" feminist yazarlardan biri şöyle diyor:

"Kadın hareketinde sosyalist feminizmin *ayrı bir siyasal akım* olarak gelişmesi, radikal feminizmin meydan okumasına karşılık vermesiyle başlamıştır." (Anna Coote — Bea Campbell, *Sweet Freedom*, s.31)

Marksist teorinin ABC'si sınıf teorisini bile anlamamışlar! *Feminizm, sınıfsal içeriğinden ayrı tutulamaz.* "Ayrı bir siyasal akım" olarak feminizm, değişik elbise giymiş burjuva ideolojisinden başka birşey değildir ve "sosyalist" feminizm, bir anlamda oportünizmin *sınırlamalarına* karşı bir *tepkidir*. Ve yalnızca bir tepki olduğu için de savrulmadır. Bu yazarlara göre "sosyalist" feministler kendilerini, sol hareketteki erkek şövenizmin eleştiricileri olarak görüyorlar. Ama kendileri de kadın şövenizmine yuvarlanıyorlar.

Erkek şövenizmini yenebilmek için ayrı bir *siyasal* örgüt, hareket yaratmaya neden gerek görmüşler? Kadın sorununun çözümü için, erkeklerle aynı siyasal örgüt içinde kapitalizme karşı komünizm için savaş vermekten başka yol yoktur.

Yürükoğlu yoldaş devrimci hareket içindeki erkek şövenizmini yenmek için şöyle diyordu: "En başta erkek komünistler kendilerini eğitmelidirler. Evdeki, partideki, örgütteki tutumlarını gözden geçirmelidirler... Karısıyla derinden eşit bir yaşantı kuramayan bir erkek komünist bu eşitliği topluma nasıl verebilir?" (*İşçinin Sesi* s.122)

İlk feminist hareketler ağırlığıyla emperyalist ülkelerde, bu yüzyılın başlarında ortaya çıktılar. Feminist örgütlerin başında o sıralarda İngiltere'de Suffragette hareketi geliyordu. Bunların ana istemi, kadınlar için oy hakkıydı. Ancak bu hareketin sosyalistlerden farkı "evrensel" oy hakkı yerine "sınırlı" ve özel mülkiyete dayalı istemlerdi. İlk feministler emekçi kadınların haklarını savunmak için çok az çaba sarfettiler. Üstelik, sınıf savaşında taraf seçme anlarında, bu küçük burjuva "radikaller", burjuvaziden yana saf tuttular.

Örneğin, feministler, Bolşevik Ekim Devrimi'nde nesnel olarak karşı-devrimci bir rol oynadılar. Suffragette'lerin lideri ve kurucusu E. Pankhurst İngiliz hükümeti adına delege olarak Rusya'ya gitti ve Krenski'ye Bolşevikler'e karşı sert davranması için ısrar etti. "Rus kadınlarını Sovyetleri yerle bir etmeye" çağırdı. Hatta Kerenski'nin zayıf olduğunu, Rusya'yı Bolşevikler'den azılı karşı-devrimci General Kornilov'un kurtarabileceğini açıkladı!

Bir başka örnek, I. Dünya Savaşı sırasında Suffragette'lerin orduya gönüllü yazılmayanlara, korkaklık sembolü olarak beyaz güvercin tüyü göndermeleridir.

Feminizm işçi sınıfına düşman bir akım olduğunu tarihsel olarak kanıtlamıştır. Uluslararası *Emekçi* Kadınlar Günü'nde bizden önceki sosyalistlerin izinden giderek kadın ve erkek emekçilerin birlikte savaşını bölen feminizme karşı durmalıyız.

Komünizm dışında kadınların kurtuluşu olanaksızdır. Kadının toplumsal konumuyla, üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki kopmaz ilişkiyi vurgulamalıyız. İşte, ancak bu yolla burjuva kadın hareketiyle aramıza yıkılmaz bir duvar çekebiliriz.

İTKB'nin 8 Mart toplantısı yığınsal oldu. İTKB'nin gecesinde çeşitli ırk ve renklerden kadınlar bir araya geldiler.

Londra'da 8 Mart Dünya Kadınlar Günü

İngiltere Türkiyeli Kadınlar Birliği (İTKB) Dünya Kadınlar Günü'nü 9 Mart'ta Londra'da düzenlediği bir toplantıyla kutladı. Türkiyeli ve Kıbrıslı kadınların ve ailelerinin katıldıkları gecede daha başka ırk ve renklerden kadınlar da bir araya geldiler.

Gecenin açılış konuşmasını yapan İTKB başkanı, kadının kapitalist sistem altındaki çifte sömürüsünü anlattı. Ev işlerini yapan kadının aynı zamanda çok düşük ücretlerle endüstriye çekildiğini anlattı. Kadının işgücüne ödenen düşük ücretin genelde ücretleri düşürücü bir etken olarak kullanıldığını belirtti. Kadının kurtuluşunun sınıf kardeşleriyle birlikte vereceği kavgadan geçtiğini anlattı.

Geceye katılan Kürdistan Öğrenciler Birliği Avrupa Örgütü'nün halkoyunları ekibi geceye ayrı bir renk verdi.

Gecede konuşma yapan konuklar arasında, İslington Belediyesi Başkan Yardımcısı, Hackney bölgesi Irk ve Oy Hakkı Kampanyası temsilcisi ve madencilerin Nottingham bölgesi temsilcisi vardı. Londra İşçi Birliği başkanı da bir konuşma yaptı ve İTKB'nin kadın sorununu işçi sınıfının baskıya-sömürüye karşı yürüttüğü kavgayla bağlamasının önemine değindi.

Daha sonra şiirler okundu. Bir İTKB'li okuduğu şiirle kadın sorununu ve savaşımını dile getirdi.

Gecenin sürprizi ise konuklar arasından mikrofona çağrılan, çeşitli şarkı ve türküler söyleyen yetenekli arkadaşlardı.

Londra İşçi Birliği üyesi arkadaşlarımızın sunduğu türküler büyük beğeni toplarken, LİB Halk Oyunları Ekibi konukları coşturdu. Hep birlikte halay çekildi.

J.K., Londra

8 Mart'ı militan geleneğine uygun olarak kutlamak gerek

8 Mart'ı kutladık

Değerli Yoldaşlar,

Bu yılki 8 Mart hazırlıklarımız İşçi Merkezi'nin yeni binasına taşınmasıyla aynı döneme rasgeldi. Bu nedenle oldukça yoğun bir çalışma dönemi yaşadık. Erkek yoldaşların da aktif katılımıyla Dünya Kadınlar Günü kutlamasıyla ilgili afişleme, davetiye, tiyatro, folklor, bildiri vb. işlerimizi zamanında bitirebildik.

Çalışan işçi arkadaşlarımızı da düşünerek Dünya Kadınlar Günü kutlamasını pazar gününe rasgelen 10 Mart'ta yapmaya karar verdik.

8 Mart günü Rotterdam'da birkaç semt evinin ortaklaşa bir toplantı düzenlediklerini haber aldık. Bu toplantıya katıldık. Toplantı başlamadan önce Dünya Kadınlar Günü için hazırladığımız bildiriyi dağıtmak istedik. Ancak buna izin verilmedi. Bildirimizin siyasal bir bildiri olduğunu, oysa burada siyasetin "S"sinin bile yasak olduğunu söyleyerek anlayış göstermemizi istediler. Dikiş kursu vb. birkaç göstermelik iş yaparak belli kurumlardan para almayı amaçlayan bu insanlardan kuşkusuz başka birşey beklenemezdi. Bizim aktifliğimiz onları ürküttü. Korkuları yüzlerinden okunuyordu.

Toplantıya yalnızca kadınlar katılmıştı. Birkaç göstermelik konuşma, şiir vb.'den sonra sıra programın en iğrenç bölümüne geldi. Çıplak dansözler sahneye fırladı. Dansözün birinin boyu iki metre kadar vardı. Dansözler sahneye uzandıklarında çocukların dansözlerin elbiselerini çekiştirmeleri bizleri çileden çıkardı. Çevremizde bulunanlarla konuşmaya, onlara 8 Mart'ın anlamını anlatmaya başladık, toplantımıza davet ettik.

Bu iğrenç olaydan sonra dışarı çıktığımızda, toplantının yapıldığı evin çevresindeki elektrik direklerinin tepelerine çıkmış erkekler gördük. Anlaşılan onlar da dansözleri seyretmek istemişledi!

İşçi Merkezi'nin yeni binasında düzenlediğimiz Dünya Kadınlar Günü toplantımız çok başarılı geçti. Toplantı İşçi Merkezi Başkanının konuşmasıyla başladı. Daha sonra bir kadın yoldaşımız günün önemini belirtenbir konuşma yaptı. Toplantımızda Türkiyelilerin yanı sıra Hollandalılar da vardı. Türkçe yapılan konuşmalar Hollandacaya çevrildi. Hollandalı yoldaşlarımızın yaptığı konuşmalardan sonra toplantının eğlence bölümüne geçildi.

İşçi Merkezi ve Gençlik Merkezi folklor ekiplerinin ortaklaşa oynadıkları halk oyunları çok beğenildi. Daha sonra işçilerin ve özellikle yabancı işçilerin patronlar ve devlet karşısındaki konumunu işleyen oyunumuz başladı. Oyunda yer alan hamile bir kadının başına gelenler gerçekten çok ilginçti. Tiyatromuz uzun süre alkışlandı. Daha sonra koro çıktı. Söylenen marşların ardından kadınların savaşımıyla ilgili şiirler okundu.

Toplantıya katılım oldukça yüksekti ve çoğunluğunu işçiler oluşturuyordu. Saat 14.00'de başlayan toplantımız, programın bitiminden sonra yaptığımız sohbetlerle akşam geç saatlere kadar sürdü.

S.A., S.K., Hollanda

Yunanistan'da bugün süren kargaşa, PASOK Hükümeti'nin 1981 seçimlerinde Andreas Papandreou yönetiminde iktidara gelmesinden beri görülen belki de en önemli diyebileceğimiz bir siyasal gelişmedir. Tozlar yatıştığında ortaya çıkacak siyasal yelpaze ve yapılar, önümüzdeki yıllarda siyasal yaşamın ve kavganın yürütüleceği çerçeveyi sağlayacaktır. Bunun Yunanistan ve Türkiye'nin gelecek ilişkileri açısından önemi hiç de az olmayacaktır.

Yunanistan'da siyasal kriz ve Ege'deki savaş tehlikesi

Ayla Antepli

Ege'de çok ciddi bir durumun olduğu açıktır. Yunanistan'daki siyasal belirsizlik ve kargaşa ortamının kötüleştirdiği ve kötüleştirmeye devam edeceği bu durumda Yunanistan ve Türkiye arasında savaş tehlikesi artmıştır.

Ancak, bu artan gerilim ve savaş tehlikesinin nedeni, Türkiye'deki gazetelerin iddia ettiği gibi, Papandreou'nun "deliliği", "çılgınlığı", uzun vadeli saldırı planı ya da "sola kayması" değildir. Tüm bunlar Karamanlis'in saf dışı bırakılmasına getirilen "açıklamalar"dır. Türkiye açısından bu "açıklamalar" Türk şövenizminin ve Yunanistan'a karşı savaş kışkırtıcılığının birer ifadesidir. Ayrıca, hem Yunanistan'da hem Türkiye'de demokrasinin ordu tarafından dizginlenmesi için getirilen tezlerdir.

Duruma Yunanistan açısından bakarsak, bu tür açıklamalar, özellikle de Karamanlis'in saf dışı edilmesinin Papandreou'nun sola kayışının bir göstergesi olduğu fikri yanıltıcıdır. Çünkü bunlar, yalnızca Papandreou'nun gerçek siyasal ve sınıf kimliğini ve rolünü gözlerden gizlemekle kalmıyor, Türkiye'de olduğu gibi Yunanistan'da da var olan ve ülkeyi savaşa doğru iten derin yapısal özellikleri de gizliyor.

Yunanistan'ın siyasal çerçevesi içinde Papandreou'nun Karamanlis'i saf dışı etmesinin anlamı ne olabilir? Bu, pekçok açıdan büyük bir sürpriz olmaması gereken, doğal bir gelişmedir. Aynı hükümet sistemi içindeki hiç de doğal olmayan birlikteliklerini bir beş yıl daha uzatmaları çok daha büyük bir sürpriz olurdu. Aslında, Papandreou'nun 1981'den beri Karamanlis'le nisbeten uyumlu biçimde bir arada kalabilme yeteneği ve son ana kadar da başka bir aday göstermemesi sosyalist geçinen Papandreou'nun ne denli sağ olduğunun göstergesidir.

Yunanistan'ı 1952'den 1963'e kadar sağ kanat bir hükümet yönetti. 11 yıl süren bu iktidarın 8 yılında Karamanlis başbakanlık yaptı. Kraldan aldığı destek ve son derece taraflı ve temsil özelliğinden yoksun seçim sistemi sayesinde iktidarda kalabildi. Ve gene bu sistem sayesinde, Papandreou'nun babasının önderlik ettiği liberal Merkez Birlik Partisi, 1963'de Karamanlis'le Kral'ın ayrılmasına dek erkten uzak tutulabildi.

Yaşlı Papandreou daha sonra yükselen ve 1967'deki darbeyle sonuçlanan sağ saldırıya karşı duramadı. Baba Papandreou o dönemde yasaklanmış olan, Yunanistan Komünist Partisi'nin de aktif olarak yer aldığı Birleşik Demokratik Sol Cephe ile birlikte çalışmaya karşıydı.

Yedi yıl süren zalim askeri diktatörlük, halkın yığınsal direnişi, ekonomik bunalım ve Kıbrıs üzerine yapılan planların çökmesi karşısında çözülmeye başladı. 1974'de generaller erkteki etkinliklerini yitirdiklerinde erki teslim etmek için seçilen varis Karamanlis'ti.

Karamanlis ve Yeni Demokrasi Partisi 1974'den 1980'e kadar hükümette kaldı. 1980'de Karamanlis, devlet başkanlığına adaylığını koyabilmek için başbakanlıktan istifa etti. Karamanlis'in başkanlığı döneminde son derece yavaş ve kısmi bazı anti-cunta önlemler alındı. Karamanlis hükümeti ordu iktidarına indirilen yüzeysel bir darbe olmaktan ileri gitmedi. Bu dönemde Pan Hellenik Sosyalist Hareket (PASOK) ana muhalefet partisiydi.

PASOK muhalefetinin dayandığı ve ona Ekim 1981'deki genel seçimleri kazandıran siyasal platformun başlıca özellikleri şunlardı:

— 1967-1974 döneminin askeri diktatörlüğünün sorumlularının daha sert ve daha geniş çapta cezalandırılmaları,

— Temsil gücü olmayan seçim sisteminin düzeltilmesi ve nispi temsile dayanan bir sistemin getirilmesi,

— 1975'te kabul edilen anayasanın değiştirilmesi. O dönemde PASOK anayasayı totaliter olarak kınamış ve anayasanın resmen kabul edileceği töreni boykot etmişti. Anayasa, devlet başkanının 5 yıllık dönemler için seçilmesini sağlıyor ve yasama karşısındaki yetkilerini artırıyordu. Devlet başkanı silahlı kuvvetlerin başkomutanıdır. Savaş ilan etme ve anlaşmalar imzalama yetkisi vardır. Yasaları veto edebilir ancak vetosu parlamentonun 3/5 çoğunluğu tarafından geri çevirilebilir. Eğer hükümetin "halkın iradesini artık yansıtmadığına, ya da istikrarlı bir hükümet olduğu yolunda güvence veremediğine" inanırsa başbakanı görevden alabilir ve parlamentoyu dağıtabilir.

PASOK erke geldiğinden beri, ordunun yüksek kademelerine kendi adamlarını yerleştirmeye çalıştı ama anayasanın ilk iki maddesine ilişkin birşey yapmadı. 1974 Kıbrıs darbesi konusunda "dosya açmayı" vadeden Papandreou sonradan bu işi yapmamaya karar verdi. Nisbi temsil sistemi kabul edilse, KKE'nin şimdi 13 olan milletvekili sayısı 36'ya çıkar. PASOK, belki de bu nedenle seçim sistemini değiştirme yolunda da hiçbir adım atmadı.

Papandreou'nun 9 Mart'ta yaptığı öneriler, PASOK'un 1975 ve 1981'de yaptığı vaadlerden yalnızca birini yerine getirme yolunda atılan ilk adımlardır. Artık şaşırtıcı olan verilen sözlerin tutulmaması değil, Papandreou'nun yaptığı vaadlerden *birini* yerine getireceğinin anlaşılmasıdır.

Bunu neden yaptığı da çok açıktır. 1985, seçim yılı. Genel seçimlerin en geç Ekim'e kadar yapılması gerekiyor. Mayıs'ta da yapılabilir. Parlamento devlet başkanını seçmezse seçimler daha erkene de alınabilir.

PASOK hükümetinin 1981'de söz verdiği reformları yapmaması halk arasında muazzam bir hayal kırıklığı, işçi sınıfı arasında geniş hoşnutsuzluk yarattı. Ayrıca KKE'nin hükümete verdiği destek konusunda soru işaretleri uyanmasına neden oldu.

PASOK içindeki hem sağ hem de sol kanadın Karamanlis'in bir dönem daha devlet başkanlığı yapmasına karşı oldukları PASOK Merkez Komitesi'nin son toplantısından önce açığa çıkmıştı.

Papandreou, Karamanlis'e kendisini destekleyeceği konusunda verdiği güvenceden vazgeçerek ve PASOK'un Sartzetakis'i aday göstermesini önererek aslında kendine yönelen ciddi bir muhalefeti önlemiş oldu.

Ayrıca, devlet başkanlığı seçimlerinde KKE'nin de desteğini güvence altına almış oldu. Bu durum KKE Genel Sekreteri Harilaos Florakis'in, Papandreou'nun Karamanlis'i aldatmasının tamamen "seçim hesapları" nedeniyle olduğunu ilan etmesine yol açtı. Florakis, Papandreou'nun sola kaydığı yolundaki iddiaları reddetti. Papandreou, sol oyları kazanabilmek için "kendini desteklemezlerse sağın tekrar şiddete başvurarak iktidarı alacağı" tehdidini savurarak solu korkutmaya çalışıyor.

Bütün bunların yanısıra şöyle bir hesabı daha var: Eğer Karamanlis yeniden devlet başkanlığına gelseydi, kendi yetkilerini PASOK hükümetine karşı çok daha serbestçe kullabilecekti. Papandreou'nun Karamanlis'i saf dışı etmesi, bu düzeyde bir seçim taktiğidir.

Ama, daha derin bir düzeyde (ki bu Papandreou'nun öznel hesapları ve isteklerinden bağımsız birşeydir) Karamanlis'in saf dışı edilmesi KKE'nin dediği gibi "üçlü taviz"in sonunu temsil ediyor. Bu taviz PASOK, Karamanlis ve Karamanlis'in kurduğu Yeni Demokrasi Partisi arasında bir ittifak anlamına geliyordu.

Bu ittifakın sona ermesinden sonra, PASOK hükümetinin artık yalnızca ve yalnızca halkın desteğini kazanarak ayakta durabileceği açıktır. Sağın şu andaki dağınıklığından yararlanarak genel seçimleri kazanmak iktidarını sürdürmesine yetmeyecektir.

PASOK halk desteğini nasıl sağlayacak? Bu "pan-Hellenik" ve "sosyalist" parti, dayandığı iki ideolojik temel taştan birine ya da ikisine birden dayanacaktır. Son üç buçuk yılın bilançosu bu partinin "sosyalizmine" pek güvenilmeyeceğini açıkça ortaya koyuyor.

Garip bir sosyalizm

PASOK'un ekonomi ve dış siyaset alanlarındaki tutumuna bakarsak birşey açığa çıkıyor. Papandreou verdiği sözlerden birini tutarak, tutmadığı sözlerden, özellikle PASOK'un anlamlı hiçbir sosyalist tedbir getirmediği gerçeğinden dikkatleri uzaklaştırmaya çabalıyor.

"Sosyalist" Papandreou, pratikte geçmiş yıllarda Karamanlis'in getirdiği "sosyalist" tedbirlerden daha ileri bir adım atmadı. Örneğin, Karamanlis Yunanistan'ın ulusal havayollarını, petrol rafinerilerini ve 3 büyük bankasını kamulaştırmıştı. Özel bankaların çalışmalarına bazı sınırlamalar getiren, büyük gemi sahiplerinin vergi oranını yükselten ve Yunanistan'a bazı refah devleti unsurlarını getiren Karamanlis'ti.

PASOK ise kamulaştırmayı kaldırdı ve yerine "sosyalizasyon" getirdi. Devlet şirketlerini, işçi, belediye ve hükümet temsilcilerinden oluşan organlara devretti. PASOK hükümeti, 1976 yılında halka dayatılan iş yasalarını değiştirmedi ve 1983 yılında yeni baskı yasaları getirdi. Örneğin Yunanistan'da siyasal grev ve direniş yasaktır. Buna rağmen Papandreou, işçiler greve gittiğinde onları kendi "reform" siyasetini tehlikeye atmakla suçluyordu.

PASOK hükümeti yükselen enflasyona karşı kapitalizmin geleneksel tedbirlerine, örneğin devalüasyon ve sıkı kredi politikasına başvurdu.

Dış siyaset alanına bakarsak yine aynı şeyi görüyoruz. Papandreou Karamanlis'in 1974-1980 yıllarında kurduğu çerçevenin çok fazla dışına çıkmadı.

Örneğin 1974 yılında Karamanlis Yunan ordusunu NATO'nun askersel kanadından çekmiş ve Amerikan üslerini kapatabileceğini söylemişti. Uzun zamandır, Papandreou'nun ağ-

Siyasal durum

Şu anda sürmekte olan siyasal kargaşa, Papandreou'nun 9 Mart'taki PASOK Merkez Komitesi toplantısında yaptığı çağrıyla başladı. Bu toplantıda Papandreou, 15 Mart'ta yapılacak devlet başkanlığı seçimlerinde Karamanlis'e verilecek desteğin çekilmesi için partiye çağrı yaptı. PASOK'lulara devlet başkanlığı için Karamanlis yerine Yargıtay hakimi Christos Sartzetakis'i desteklemelerini önerdi. Parti Merkez Komitesi bu öneriyi oybirliğiyle kabul etti. Ayrıca, 1975'de kabul edilen anayasanın değiştirilmesi, özellikle de devlet başkanının yetkilerinin azaltılması yönünde bir değişiklik için kampanya başlatılmasına karar verildi.

Karamanlis ertesi gün istifa etti. Süresinin dolmasına daha iki ay vardı. Karamanlis, devlet başkanlığında bir dönem daha kalması için Papandreou'nun ısrar ettiğini, PASOK Merkez Komite toplantısı akşamına kadar da seçimlerde kendini destekleyeceğine dair güvence verdiğini belirterek Papandreou'yu kendisini aldatmakla suçladı.

Şu anda Yunanistan'da bir devlet başkanı yoktur. Devlet başkanının seçilebilmesi için, adayın parlamentoda ilk iki tur oylamada 300 parlamenterden 200'ününün oyunu alması gerekir. Üçüncü tur oylamada ise 180 oy, kazanmak için yeterlidir.

17 Mart'taki ilk tur oylamada PASOK adayı (tek aday odur) gerekli sayıda oy alamadı. 23 Mart'ta ikinci turda da alamayacağı beklenmektedir. Üçüncü tur oylama 29 Mart'ta yapılacak. Eğer Sartzetakis bu kez de kazanamazsa, parlamento dağıtılacak ve genel seçimlere gidilecek.

Aslında, Karamanlis istifa etmese de 1985'te, belki de Mayıs ayında genel seçimler yapılacaktı.

Son olarak Yeni Demokrasi Partisi bir uyarı yaptı. Eğer Sartzetakis, 3. turda, geçici olarak başkanlık görevini yürütmekte olan parlamento başkanının oyuyla kazanırsa, Yeni Demokrasi Partisi yeni başkanı tanımayacak.

Üçüncü tur oylamada, Yunanistan Komünist Partisi'nin (KKE) oyları belirleyici olacaktır. PASOK'un 165 milletvekili vardır. Bağımsız milletvekillerinden de 3 ya da 4 oy daha toplayabilir. Ancak, 13 KKE milletvekilinin oyu belirleyici olacaktır. KKE halihazırda PASOK'u "koşulsuz destekleyeceğini" açıkladı ve ilk turda Sartzetakis'i destekledi.

zından NATO'dan tamamen çıkma konusunda hiçbir şey duyulmuyor.

Papandreou, Amerikan üslerini kapatacağı konusunda halka söz vermiş olmasına rağmen Eylül 1983'de üslerin süresini 5 yıl daha uzatan bir anlaşma imzalamıştır. Amerikan 6. Filo'su cuntanın 1972 yılında verdiği liman olanaklarını hâlâ kullanmaktadır.

PASOK hükümeti son olarak, Amerika ve Fransa'dan 80 savaş uçağı alacağını açıkladı. Ayrıca Türkiye örneğini izleyerek, Yunanistan'da savaş uçakları üretmeyi de planlıyor.

KKE, bu pazarlıklara, ülkeye yalnızca büyük bir parasal yük getirmekle kalmayacağını, Yunanistan'ın savunmasını da tamamen Amerika'ya bağımlı kılacağını söyleyerek karşı çıkıyor.

Papandreou'nun Yunanistan'daki Amerikan nükleer füzelerini geri çektireceği sözüne gelince, bunu yerine getirmek için çok dolaylı bir yol seçti. Balkanlarda nükleer silahlardan arınmış bölge oluşturmak konusunda bir tartışma başlattı. "Umudu", bu planın bir parçası olarak Yunanistan'daki Amerikan füzelerinin de kaldırılacağıydı. Tartışmalar çıkmaza girdiği için — ki bu biliniyordu — füzeler Yunanistan'da kaldı.

Ağustos 1984'te PASOK hükümeti gizlice Amerika'yla ortak yapılacak askeri tatbikatlara girmeyi planlıyordu. KKE bu planı açığa çıkardığında vazgeçmek zorunda kaldı.

Balkanlar'la ilgili olarak şu noktayı da söylemek gerekir: Bu bölgeyi "barış bölgesi" haline getirme kampanyası Karamanlis tarafından başlatılmıştı. Ayrıca Sovyetler Çin ve Arap ülkeleriyle yakın ilişkiler de Karamanlis döneminde başlatılmıştı.

Papandreou'nun Ortak Pazar'dan çıkma konusunda verdiği söze gelince. Bu konuda yaptığı şey Avrupa Komisyonu'na mektuplar, şikayetler yollamaktan ibaret oldu. Bu çabaların sonucu Ortak Pazar'dan Yunanistan'a bir para transferinin sağlanması oldu. Bu da 1985 yılında sona erecek. Ortak Pazar Başkanlığı bile yapan Papandreou artık açıkça Ortak Pazar'dan çıkmaya karşı olduklarını söylüyor.

Bütün bunları yalnızca PASOK'un tutarsızlığını ve onun "sosyalizm"inin güdüklüğünü sergilemek için sıralamıyoruz. Bu çok kolay birşey. Ve Batı Avrupa sosyalist ve sosyal-demokrat parti ve hükümetlerinde benzerleri çok var. Ne PASOK'un tutarsızlığı ne de bu tutarsızlığın getirdiği sonuçlar bir sürprizdir. Örneğin, Fransa'da da sosyalist hükümetin tutumu halk arasında geniş bir hayal kırıklığı ve hoşnutsuzluk meydana getirdi.

Ama benzerleri arasında Yunanistan'ın özgül bir durumu var. Yunanistan'da bu süreç, demokrasinin hâlâ 1967-74 askeri diktatörlüğün gölgesi altında yaşadığı ve yeni bir darbe tehlikesinin devam ettiği bir dönemde gelişti. Örneğin Şubat 1983'te ordunun yeni bir darbe hazırlığı yaptığı konusunda söylentiler yayıldı. Ordu üst kademelerinde Aralık 1984'te ve son birkaç haftadır yapılan değişiklikler, Papandreou'nun bu tehlikeyi gayet iyi bildiğini gösteriyor.

Ancak asıl tehlike şurda yatıyor. Papandreou bir yandan ülke içinde sosyalizm, uluslararası alanda ise bağlaşıklarını yeniden belirleyebileceği konusunda lafazanlık yaparak sağa meydan okuyor. Ama öte yandan sözleri o kadar boş, davranışları o kadar tutarsızdır ki, halk arasında korkunç bir güven ve destek kaybına uğradı. Şimdi ise Karamanlis'i kaba bir biçimde saf dışı ederek PASOK'un sağla kurduğu köprüyü tamamen yıkmış oldu. Artık sağ, kaçınılmaz olarak büyük bir saldırı hazırlığına girişecektir. Bu saldırıyı durdurmaya önümüzdeki seçimleri kazanmak yetmeyecektir. PASOK'u ayakta tutabilecek tek kaynak, halk desteği ise yalnızca gerçek sosyalist dönüşümlerle sağlanabilir. Öyle görünüyor ki, PASOK, gerçek sosyalist dönüşümleri gerçekleştirebilecek kadar sosyalist değildir. Bu tür dönüşümleri bir yana bırakalım PASOK kendi programındaki dönüşümleri bile gerçekleştirebilecek ölçüde "sosyalist" değildir. Öte yandan KKE de bu görevleri omuzlayıp, hayata geçirebilecek kadar güçlü değildir.

Aynen, Türkiye'de sosyaldemokrasinin faşist darbeye yol açmış olması gibi, bugün de PASOK tarzı sosyalizm Yunanistan'da yeni bir askeri darbeye yol açacak gibi görünüyor. Ayrıca yaşlı Papandreou'nun 1960-larda solla işbirliğini reddederek 1967 yılındaki darbeye yardımcı olması gibi bugün de "genç" Papandreou gerçek demokratik ve sosyalist dönüşümleri reddederek babasıyla aynı rolü oynayacağa benziyor.

Öyle görünüyor ki, Yunanistan'da kalıcı ikilem ya sosyalizme açılan bir halk devrimi ya da burjuvazinin açık diktatörlüğüdür. Kısa sürmesi kaçınılmaz olan bir "sosyalist" veya sosyal-demokrat ya da liberal iktidar deneyi yalnızca ve yalnızca bu ikilemden birine bir giriş niteliğinde olabilir.

Ege'deki saatli bomba

Karamanlis'in düşüşünün Yunanistan'daki iç siyasal durum açısından önemi, ülkenin yeniden kritik bir yol ayrımına yaklaşmakta olabileceğini göstermektedir. Uluslararası açıdan, özellikle de Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkiler açısından bakarsak durum daha da ciddidir. Pan-Hellenik Sosyalist Parti iki ayak üzerinde durmaktadır: biri sosyalist, diğeri ulusçu ve şövenist. Daha önce gördüğümüz gibi sosyalist bacak güdük kalmıştır. Oysa "Pan-Hellenik" bacak maalesef güçlü ve kuvvetlidir. Bir bacak zayıfladıkça PASOK'un diğer bacağına yaslanması çok doğaldır.

PASOK için ulusçuluk ve şövenizm yığın desteği sağlamak için dayandığı ana araç olmuştur. Ama PASOK, pratik siyasette anti-Amerikan, anti-NATO ve anti-Batı demagojileri de kullanmaktadır. PASOK'un bu demagojilerinin temel nedeni, halk arasında çok yaygın olan anti-emperyalist duygulardır.

Gerçekten de, kısa bir süre önce yapılan bir ankete göre, anket sorularına yanıt verenlerin yalnızca üçte biri Yunanistan'ın Batı Avrupa ile yakın ilişki içinde olması, Ortak Pazar'a tam üyeliğinin sürmesi, ABD ile ilişkilerin düzelmesinden yanadır. Anket sorularına yanıt verenlerin yalnızca dörtte biri Yunanistan'ın NATO'ya tam üyeliğinin sürmesini ABD üslerinin Yunanistan'da kalmasını desteklemektedir. Ankete katılanların dörtte biri ABD hakkında olumlu düşünürken, üçte biri Sovyetler Birliği hakkında olumlu görüşler taşımaktadır. Yarıdan biraz fazlası ise ABD'yi bir tehlike olarak görmektedir. Buna karşılık ankete katılanların yalnızca dörtte biri ABD'nin Batı Avrupa'ya nükleer silahlar koymasını onaylamaktadır. *(International Herald Tribune,* 18 Mart 1985)

Bu anket sonuçlarına göre, Papandreou'nun izlediği siyasetin Yunanistan kamuoyunun çok gerisinden geldiğini söylemek bile, ülkedeki durumu yansıtmaktan uzak olur. Bugün Yunanistan halkındaki anti-emperyalist duygular öyle güçlüdür ki, herhangi bir Yunanistan başbakanının da en az Papandreou kadar "anti-emperyalist" olması gerektiğini söylemek çok yanlış olmaz. Bugün Yunanistan'da ancak ve ancak bir çıplak diktatörlük Amerikancı görüşleri açıkça savunabilir.

PASOK hükümeti yalnızca bir açıdan, Türkiye'ye karşı tutum ve Ege sorunu açısından halkın "önünde gider" görünmektedir. Papandreou'nun her zaman tutarlı olduğu konu yalnızca bu olmuştur. Ayrıca bu konu, yığın desteği bulmak yolunda da başarısız olmayacağı tek konudur. Durumun böyle olmasında Türk burjuvazisi, Türk faşistleri, Türk ordusu ve şöven Türk basınının da büyük katkısı ve suçu vardır.

Yunanistan'da Türkiye'den gelecek tehdit konusunda büyük bir korku olduğu açıktır. Ve özellikle 12 Eylül darbesinden sonra Türkiye'deki rejimin Ege sorunu karşısındaki tutumu, Papandreou'nun bu dönemi "Yunanistan'dan parçalar koparma döneminin başlangıcı gibi görünüyor" şeklinde nitelenmesine halkın yaygın olarak inanmasına neden olmuştur. Türk burjuvazisinin tutumu, Papandreou'nun bunca çelişki ve tutarsızlığına rağmen halkın gözünü boyayabilmesine yardım etmektedir. Papandreau, yıllar içinde, Türkiye'ye karşı daha yumuşak bir siyasetten yana olan Karamanlis karşısında, Türkiye'nin en "katı" muhalifi, Yunanistan'ın daha "kararlı" bir savunucusu olarak şöhret yaptı.

Bu nedenle Papandreou'nun, ordunun üst kademelerinde yapılan değişiklikleri duyurduğu gün, ABD ve Fransa'dan savaş uçakları alacaklarını açıklamasından birkaç gün sonra ve Ecevit'in 1978'lerdeki "yeni savunma siyaseti"ni çok hatırlatan "yeni savunma doktrini"ni kamuoyuna bildirmesinden birkaç hafta sonra Karamanlis'i desteklemekten vazgeçmesi bir rastlantı değildir. Aynı döneme eşlik eden bir başka gelişme de askeri birliklerin Türkiye'nin tehditlerini göğüslemek amacıyla yeniden düzenlenmesidir.

Bütün bunlardan çıkan sonuç, Ege'ye tahrip gücü yüksek bir bombanın yerleştirilmiş bulunduğudur.

Yunanistan'da "pan-Hellenizm" doktrinine dayanan bir "sosyalist" hükümet, PASOK'un ya yeni bir çoğunluk sağlayacağı ya da bozguna uğrayacağı seçimlerden sonra da süreceğe benzeyen siyasal çalkantıdan "Türkiye korkusu"na yaslanarak çıkmak istemektedir.

Türkiye'de ise başka türlü bir siyasal çalkantı var. Bu çalkantı da gel geç değildir. Faşistinden sosyal-demokratına tüm burjuva siyasal güçler arasındaki "birleştirici ilke" şövenizm, militarizm ve yayılmacılıktır. Yunanistan'da Karamanlis'in düşürülmesi sırasında gördüğümüz şövenizmi, düşmanlık ve saldırganlığı körükleme çabaları Türkiye'de de Yunanistan'a karşı yükseltiliyor.

Yukarıda saydığımız nedenlerden ötürü, Yunanistan'daki bugünkü siyasal kriz ve belirsizlik, yalnızca Yunanistan halkı değil Türkiye halkı ve bölgedeki diğer bütün halklar için de tehlikelerle doludur. Bu durumda komünistlere düşen ana görev, ulusal şövenizm, yayılmacılık ve savaş kışkırtıcılığına karşı savaşım yürütmek, bunların gerçek anlamını yığınlara kavratmaktır. Savaş tehlikesinin, asıl olarak, her iki ülkedeki çürümüş kapitalist sistem ve gerici burjuvaziden kaynaklandığını anlatmak ve her iki ülkede de emekçi halk için tek çıkar yolun devrim olduğunu göstermektir. Savaş tehlikesi devrim gerçekleştirilinceye kadar devam edecektir. Herhangi bir küçük kıvılcım Ege'deki saatli bombanın patlamasına yol açabilir.

Son olarak vurgulayacağımız nokta, Yunanistan'daki son gelişmelerin, *İşçinin Sesi* ve özellikle Yürükoğlu yoldaşımızın *Faşizmin Çözülüşü* kitabında getirdiği görüşleri doğrulayan güçlü bir kanıt oluşturduğudur. Yunanistan'da da, gerçek, kalıcı bir demokrasi ancak devrimle sağlanabilir. Umutlarını devrimci olmayan bir demokrasiye bağlayanlar, PASOK'un yakın geçmişini ve yakın geleceğini dikkatle izlemelidirler.

Türkiye basını nasıl kullanıyor?

Türkiye'deki gazeteler, Papandreou'nun Karamanlis'i "Ege'de bir oldu bitti" yaratmak için uzun süredir yürüttüğü hazırlıkların bir parçası olarak saf dışı ettiğini açıklamakta gecikmediler! Örneğin *Milliyet*'e göre Karamanlis'in devrilmesi, Papandreou'nun dış siyasetle ilgili amaçlarını gerçekleştirmede önüne çıkan engelleri bir bir ayıklamasının son örneğidir. Ege'de gerilimin azaltılması için çalışan Karamanlis'in gitmesiyle artık "Papandreou'yu tutacak kimse" kalmamıştır. Papandreou'nun Türkiye'nin üstüne atlayabilmek için "ipini koparmaya" çalıştığı gibi bir izlenim yaratılmaya çalışılıyor. Artık ip kopmuştur, Papandreou'nun şimdi ne yapacağı meçhuldür!

Yunanistan'ın karasularını 12 mile çıkarmasının önünde hiçbir engel kalmadığını söyleyen 12 Mart tarihli *Milliyet* uyarıyor:"Papandreou'ya dikkat!"

Demokrasinin askeri yollarla dizginlenmesinin propagandasını yapabilmek için bir fırsat yakalayan Metin Toker şöyle yazdı: "Yunan Ordusu'nun Türk Ordusu'nun aksine, demokratik rejimin Yunanistan için gereğine inandığını ve böyle bir özlem taşıdığını söylemek zordur." Ancak gene de Türkiye'nin endişelenmesine gerek yok çünkü "Türkiye'yle silahlı çatışma tezgahlamaya kalkarsa, Yunan Ordusu ve Karamanlis ikilisi bunu artık boşa çıkartabilecek kadar güçlüdürler..."

Yunanistan'daki gelişmeler Rauf Tamer'in de okurlarına "askeri dizginleme"nin yararlarını hatırlatmasına yol açtı. "Papandreou'nun deliliğinde bir tutarlılık" gören Rauf Tamer Karamanlis'in "saf dışı bırakılmasını" uzun vadede "duvarın öbür tarafında" bir konuma geçme planının bir ögesi olarak yorumladı: "Daha sonra Ege meselesini bütün hiddetiyle ve şiddetiyle gündeme getirip, Yunan milliyetçiliğini sömürüp sömürüp Türk tehlikesini haykıracak." Papandreou'nun orduyu kendi kontrolu altına almak üzere yürüttüğü kampanya ve son günlerdeki "ihraç operasyonu 'orduyu hükümetin emrinde görmek isteyen' dünyanın birçok ülkesindeki idealist demokratları, uzun uzun düşündürmelidir." *(Tercüman,* 12 Mart 1985)

Nazlı Ilıcak da Yunanistan'daki durumu genelde demokrasi ve özelde de Türkiye'de demokrasi üzerine "dersler çıkarmak" için kullandı: "Yunanistan'da sağ kesimde Karamanlis'in ağırlığına ve cazibesine denk bir başka lider yetişmemiş olması, sağcı Yeni Demokrasi Partisi'nin, solcu PASOK karşısında güçlü bir iktidar alternatifi oluşturmasını engelliyor. Papandreou ise şahsi cazibesini şöven sloganlara ve fakirlik edebiyatına katarak, kitleleri harekete geçirebiliyor." *(Tercüman,* 13 Mart 1985)

Yaygınlaştırılmaya çalışılan Papandreou'nun bir "çılgın" olduğu görüşünü benimsemekle birlikte *Tercüman* onu "akıllı bir çılgın" olarak görüyor. Papandreou, karasularını 12 mile çıkardığını ilan etse bile asıl niyeti bu değildir: "Kriz yaratacak ve Türkiye'yi yeniden dünya kamuoyunda saldırgan durumuna düşürmeye çalışacaktır." *(Tercüman,* 13 Mart 1985)

Gazetelerin bu fesat ve savaş kışkırtan havası Özal'ı endişelendirmiş olacak ki, her iki ülkedeki bazı unsurları uyarmak zorunluluğu hissetti. Bir yandan "Türkiye Ege'de bir oldu-bittiyi tanımayacak... Ege'de sıcak bir durum ortaya çıkarsa, bunu da kabul ederiz" diyerek her zamanki konumunu tekrarlıyor, öte yandan her iki ülkedeki bazı unsurları "katalizör" rolü oynamaları için uyarıyordu: "Türkiye ile Yunanistan arasındaki sorunda katalizöre ihtiyaç olmayacaktır." İki anlama da gelebilir bu uyarıya rağmen *Tercüman*, Özal'ın "sıcak durum" sözlerini çevirip "Ege için savaşa da hazırız" manşeti attı. *(Tercüman,* 15 Mart 1985)

Merkeziyetçiliğe, disipline, otoriteye karşı yükseltilen "demokrasi" çığlıkları Bakuninlerle aynı amaca hizmet ediyor: Proletaryayı silahsızlandırmak ve en merkezi şekilde örgütlenmiş burjuvazi karşısında "dua edip gelecek cenneti hayal etmekten" başka yolu olmayan bir sınıf durumuna düşürmek.

Yaşamın aynasında demokratik merkeziyetçilik

Zeynep Akarsu

Komünist ideolojiyle biraraya gelmiş olan insanların siyasal birliği komünist partisinde somutlanır. Devrimi gerçekleştirip, proletarya diktatörlüğünü kurmak ve komünizme gitmek isteyen bir komünist partisi hem devrimden önce, hem de devrimden sonra merkeziyetçi olmak zorundadır. Merkeziyetçilik, proletarya için başlıca örgütlenme ilkesidir. Azınlığın çoğunluğa, alt organların üst organlara, parçanın bütüne uyması, merkezi bir otoritenin örgütün tümüne egemen kılınması başarının yolunu döşemede canalıcı önem taşır.

Şimdi *SBKP Tarihi* adlı kitapta demokratik-merkeziyetçilikle ilgili olarak söylenenlere bakalım:

"Düzgün bir şekilde işleyebilmek için ve yığınlara sistematik olarak önderlik edebilmek için, parti *merkeziyetçilik* ilkesi üstüne örgütlenmelidir, tek tüzük olup, tek düze parti disiplini, bir yönetici organ — yani parti kongresi ve aralarda da MK olmalıdır, azınlık çoğunluğa, çeşitli örgütler merkeze ve alt örgütler üst örgütlere uymalıdırlar. Bu koşullar olmazsa, işçi sınıfının partisi gerçek bir parti olamaz ve sınıfa önderlik etme görevini yerine getiremez.

"Tabii ki, çarlık otokrasisi altında parti, illegal olarak varlığını sürdürdü, parti örgütleri o günlerde alttan, *seçim ilkesiyle* inşa edilemiyordu ve bunun sonucunda, parti kesinlikle konspiratif olmak zorundaydı. Fakat, Lenin, partimizde bu geçici özelliğin, çarlığın yok olmasıyla sona ereceğini, parti açık ve legal olduğu zaman, parti örgütlerinin demokratik seçim ilkesine göre, *demokratik merkeziyetçiliğe* göre kurulacağını dikkate aldı." *(SBK Tarihi*, s.49)

Bakunin ve yeni Bakuninciler

Bir örgütün örgüt olarak çalışabilmesi için örgüt üyelerinin "bağımsızlıkları"ndan feragat etmeleri gereklidir. Örgüt demek otoritenin varlığı demektir. Bunun tersini savunmak anarşistliktir. Marks ve Engels'in I. Enternasyonal'de verdikleri savaşımın özü asıl olarak bunu kapsamaktadır. Engels, işçi örgütünün, bir yönetim komitesi tarafından değil de, "istatistiksel yazışma büroları" tarafından yönetilmesini öneren Bakunin'e karşı bakın neler söylüyor:

"... Tam kendimizi elimizdeki tüm araçlarla savunmamız gerekirken, proletaryaya gün gün, saat saat yürütmek zorunda bırakıldığı savaşımın istemlerine göre değil de bazı hayalcilerin gönlünde yaşattığı bir gelecek toplumun belirsiz düşüncelerine göre örgütlenmesi söyleniyor. Bu şekle göre bizim Alman örgütümüzün neye benzeyeceğini hayal etmeye çalışalım. Örgütümüz hükümete ve burjuvaziye karşı savaşacağına, genel kuralların her paragrafı ve kongrede her kabul edilen karar gelecek toplumun gerçek görüntüsünü veriyor mu üstüne konsantre olacaktı. Bizim yönetim komitesi yerine basit bir istatistiksel yazışma bürosu olacaktı. En iyi bildiği kadarıyla bağımsız bölümlerle uğraşacaktı. Ki bunlar öyle bağımsızdırlar ki, kendi özgür kararlarıyla da kurulmuş olsa hiçbir yönlendirici otorite kabul edemezler, çünkü bu, onların birincil görevini (gelecek toplumun gerçek bir modeli olmak) çiğnemiş olacaktır. Güçlerin koordinasyonu ve ortak eylemden artık hiç söz edilmiyor. Eğer her tekil bölümde azınlık çoğunluğun kararına uyuyorsa, özgürlüğün ilkelerine karşı suç işlemiş ve yolu otorite ve diktatörlüğe vardıran bir ilke kabul etmiş olur! Eğer Steiber ve bütün tayfasına, kara kabineye ve tüm Prusya memurlarına bir sosyal demokrat (komünist — *İ.S.)* örgüte onu parçalamak amacıyla üye olmaları emrediliyorsa, komite daha doğrusu istatistiksel yazışma bürosu onları dışta tutmalıdır. Çünkü bu hiyerarşik ve otoriter bir örgütlenmeye uzanacaktır! Ve hiçbir şeyin üstünde disiplinli bir bölüm olmayacaktır. Gerçekten, ne parti disiplini, ne güçlerin belli bir noktada merkezileşmesi, ne de savaşım silahları! O zaman gelecekteki toplumun modeli ne olacaktır? Kısacası bu yeni örgüt bizi nereye götürecektir? Her tekmeyi şükranla kabul eden ve yalvarmaları dinlerini ancak 300 yıl sonra zafere ulaştıran ilk hristiyanların korkak, kölece örgütlerine götürecekti — öyle bir devrim yöntemi ki proletarya bunu tabii ki taklit etmeyecektir. Kendi örgütlenmelerine model olarak cenneti alan ilk hristiyanlar gibi, biz de model olarak bay Bakunin'in gelecek toplumunun cennetini alalım ve savaşmak yerine dua edip, umut edelim. Ve bu saçmalığı vaaz eden insanlar, gerçek devrimciler gibi gözükmeye çalışıyorlar!" (Marks-Engels, *Congress of Sonvillier and International*, s.65)

Bugün "gerçek devrimciler gibi gözükmeye çalışan" insanlar artık Bakuninci fikirleri I. Enternasyonal zamanında olduğu gibi "en saf" biçimleriyle savunamaz olmuşlardır. Belki bugün kimse proletarya partisinin "istatistiksel yazışma bürosu" olarak çalışması gerektiğini savunamıyor ama merkeziyetçiliğe, disipline, otoriteye karşı yükseltilen "demokrasi" çığlıkları aynı amaca hizmet ediyor: Proletaryayı silahsızlandırmak ve en merkezi biçimde örgütlenmiş burjuvazi karşısında "dua edip gelecek cenneti hayal etmekten" başka yolu olmayan bir sınıf durumuna düşürmek!

Koşullar ve seçim

Parti içinde alt organların üst organlara yetki devrinin biçimi içinde mücadele edilen koşullara bağlıdır. İllegal çalışan bir partide yetki devrinin demokratik yollarla olması mümkün değildir. Somut koşulları dikkate almadan "demokrasi" yaygaraları koparmak, Lenin'in deyimiyle, yalnızca boş bir lafazanlık ve zararlı bir oyuncaktır. Partinin illegal çalıştığı koşullarda demokratik yönün geride kalacağını açıkça savunan Lenin, partinin legal çalışabileceği koşullar doğduğunda parti içi demokrasi üzerinde ısrar etmiştir.

Coşku tükenmez bende

Ben "şair" değilim, dostum.
Gönlümce yazıyorum yalnız.
Bazan yazı yazıyorum,
olabildiğince bilimsel,
olabildiğince serinkanlı.
Patlıyorum bazan sermayenin
pisliğine karşı,
sabrım taşıyor,
öfkem aşıyor aklın sınırını,
duygunun evrenini kucaklıyor.
Kin kusuyor kalemim
tarihsel haklılığın gölgesinde
kusuyor sınıfın kinini,
beynim zonkluyor
göğsüm dar geliyor duyguya,
ellerim birbirine karışıyor,
işte o zaman
şiir oluyor düşüncem,
ve rüzgara çıkıyor sözcükler,
savrulup ses oluyor, renk oluyor
kurşunkalem rengi,
ya da tükenmez...

Öyle ya,
varken bu parti, burada ve orada,
varken yoldaşlarım
ve varken koca bir sınıf,
ne serinkanlı akıl,
ne de kucağa sığmaz duygu,
ne sevinç neşe
ne gülümseme
eksik olmaz yüzümden,
tükenmez...
Tükenmez destanları sınıfın,
büyürken cevheri yerin üstüne
doğru,
çoğalırken engeller ve pusuda
engerekler,
ve de tek tek kazanılan işçi
neferler,
. komünistler varken,
tükenmez şairin nefesi,
yeşerir boy verirken
bu kahraman sınıfın sesi...

Her işçi kalem tutacak dostum,
bilinci sınıfın, silah olacak
silah tutan
yumruk sıkan
başta duran
öncü olacak.
Ressamlar şairler, roman yazan
öykü yazan eller
sermayenin alnına kurşun sıkan
parmak
Selam duracak
sınıfın baş çeken, özveriyle
yükselen
hareketine,
PARTİYE...
ve yıldızına
.komünizmin.
Elbette dostum, tükenmez bende
ne ilham
sevinç
neşe
ne özveri içinde gülümseme,
Çünkü dostum,
İnançlar tükenmez,
Kemallerle öğrenen bu sınıf
yenilmez!

Mercan Köklü

Komünist partisinde demokratikliğin, seçim ilkesinin uygulanması, koşullar elverdiği zaman kullanılır demiştik. Nitekim, *Ne Yapmalı'da*, o günkü ortam ve koşullar nedeniyle "seçim ilkesi"nin uygulanmasını şiddetle reddeden Lenin, Dördüncü Kongre öncesinde, 1905 Devrimi'nin getirdiği göreceli serbestlik ortamında, bu uygulamayı herkesten önce kendisi getirdi. Çünkü durum değişmişti. Lenin bunu şu sözlerle anlatıyor:

"Bolşevikler gizli çalışma koşullarında partinin tam demokratikleşmesinin olanaksız olduğunu, bu koşullarda 'seçim ilkesi'nin salt bir sözcükten öte geçmeyeceğini defalarca söylediler. Azınlığın eski taraftarları basında kendi ağızlarından tekrar tekrar ... hiçbir demokratik yöntem ve hiçbir gerçek seçim ilkesi uygulamanın mümkün olmadığının kanıtlanmış olduğunu belirtmişlerdir. Ama biz Bolşevikler, yeni koşullarda, siyasal özgürlüklerin kazanıldığı koşullarda, seçim ilkesini benimsemenin gerekliliğini vurguladık." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.10, s.30)

Ama Lenin bunu yaparken, partinin gizli aygıtını muhafaza etmeyi vurgulamayı da unutmuyor:

"... Görev açıktır: Şimdilik, gizli aygıtı koruyarak, yeni legal bir aygıt kurmak." (Lenin, *agy*, c.10, s.30)

Beşinci Kongre ile Altıncı Kongre arasında Rusya'da yoğun bir gericilik dönemi yaşandı. Lenin'in Dördüncü Kongre'de altını çizerek vurguladığı partinin gizli aygıtının korunmasının ne kadar önemli olduğu, bu dönemde bir kez daha ortaya çıktı. Bu dönemde partinin ana mücadelesi, illegal partiye karşı legaliteyi savunan likidatörlere karşı oldu. Bu koşullarda demokratik işleyişin geri çekilmesi tabii ki kaçınılmazdı. Nitekim 1908'de (Aralık) toplanan Bolşevik Konferansı'nda seçim ilkesi yerine kooptasyona başvurulması kabul edildi.

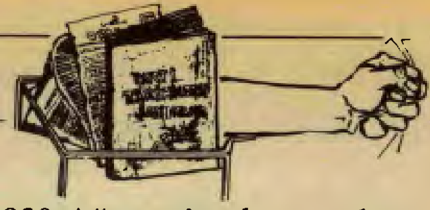
Altıncı Kongre'de tüzüğün ikinci maddesine ekleme yapıldı. 1908 Konferansı kararları doğrultusunda kooptasyon mekanizması kuruldu.

Altıncı Kongre'den sonra, devrimden sonraya kadar kongre toplanmadı.

Troçkistlere karşı mücadele döneminde 10. Kongre'yle birlikte, MK'ya MK üyesini partiden çıkarma kararı alma yetkisi verildi. 10. Kongre, muhalefetin yenilgisi oldu. Parti içinde fraksiyonların kaldırılması üzerine karar alındı.

Görüldüğü gibi demokratik-merkeziyetçilik uygulaması soyut ve mutlak birşey değildir. Hayatla, içinde bulunulan ortamla birlikte ele alınması gerekir. Yoksa Lenin'in söylediklerini, Bolşeviklerin dönemlere göre yaptığı değişik uygulamaları anlayamayıp, savrulmak çok kolay bir iş olur.

PARTİ TARİHİNDEN SAYFALAR

278. sayımızda yer veremediğimiz Parti Tarihinden Sayfalar'a, 1930 Ağustos'unda yayınlanan İnkilap Yolu gazetesinin ilk sayısında yer alan bir başka makaleyle devam ediyoruz.

Memleket meseleleri

İkinci Kürt İsyanı

Bütün vahamet köylülüğün iştirakinde
Ankara milli ekalliyet ve iktisat siyasetlerile ektiğini devşiriyoz
İsyan memlekette fevkalade bir ictimaî gerginligin ve sefaletin mahsulü

Alti aydanberidir, şark vilayetlerinde bir kazan kaynadığına, mühim bir şeyler — umumî bir ihtilâl hareketi kabilinden bir şeyler — hazırlandıgına dair rivayetler, şayiala kulaktan kulağa dolaşıyordu. Hatta bir ara, bundan iki büçük üc ay evvel dedikodunun ortalıga saçtığı heyecan bunu günün en mühim mes'elesi haline getirmişti. O zaman fırkamızın merkez komitası da, ictimalarından birinde, her ihtemale karşı vaz'iyeti tetkike ve talakkî tarzını teşbite lüzum görmüş, kommunist Beynelmileli icra komitasının nazarı dikkatını da celbetmişti.

Efkârı umumiyenin bu derecede heyecanla takip ettigi ve siyasiyatla ülfeti olmıyanlari bile alakadar etmeğe bşlıyan bu bahsa dair, isyan — öyle kolaylıkla önüne geçilemiyecek — bir emri vaki olana kadar, pek acınacak betbaht birer uşak menzelesine indirılmiş olan gazetalarda, tek bir kelime bile yazılmamıştır. Türkiye haricinda yaşayanları, türk matbuatının, haykıran vakayi önünde bile, bir kapu kulu meskenetile, bukadar uzun müddet sükut edebilmiş olmalarına inandırmak çok güçtür. Ancak askerı harakât ve sair tedbirler netice vermeğe başladıktan sonra, gazetalar, hükûmetin tebliglerini neşir ve onları muayyen talimat dairesinde tefsir etmek suretile, halka isyan tafsilatını vermeğe baslamıslardır. Öyle ki efkârı umumiye buna karşı vaz'iyet almak için zerre kadar hazırlanmamiş, lakayt bir seyirci mevkiinde bırakılnuştır. Türkiyede matbuatın ağzı boğucu bir tıkaç ile kapatılmış olduğunu göstermek için bundan iyi bir misal bulunamaz. Bundan dolayi memlektin inkilabî menfaatleri pek büyük zararlara maruz kaldığı, bütün millet efradının artık iyice anlamış olduğu izahtan müstagnî bir hakikattır.

Asıl isyan mes'elesine gelince, halk fırkası hükûmeti ikinci def'a olarak bu vahim gaile ile karşılaşıyor; ve bu karşılaşma hiç şüphesiz sonuncusu olmiyacaktır. Ayni sebepler daima ayni neticeleri doğurduguna göre, bu def'a da munhasiren mütefevvik kuvvetler tahşidi sayesinde bastırılacak olan bu kalkınışlar, her yeni fırsat zuhurunda tekrar tekrar nüksedecektir. Çünkü halk fırkası diktatorluğu — tıpkı hükûmdarlığa müstenit istibdat idareleri altında yapıldığı gibi — daima bu nevi isyan haraketlerini sadece ham kuvvet istimalile kana buğmayı mes'eleyi kökünden kazımağa muadil sayıyor. Bu neticeyi, elde ettimi, bütün işi bitti sanıyor. Onlarin ictimaî avamilini tetkik, dogmalarını mucip espabı izaleye teşebbüs gibi siyasî fealliyetlere yanaşmıyor bile... O buna akıl erdiremiyor denilemez. Önümüzde duran fırka burjuvazinin sınıf şuuruna ermiş bir siyasî teşkilatıdır. Evropanın, yakından takip ettiği, ictimaı tecrübelerine istinaden, o pekala, bu kütleleri harakete getiren saiklerin hangileri oldugunu takdir edecek vaz'iyettedir. İşte asıl burada onun sermayedarlaşmakta bir burjuvazinin hükûmeti vasfı bütün icraatina hakim olmaktadır. Istısmar cıların mümessili sıfatıla o ebediyen bocalamıya mahkûmdur; kıyamların ictimaî ve iktisadî eşbap ve avamilini ortadan kaldırmıya hatta teşebbüs etmek bile onun için imkân haricindedir. Onun yapacağı ila nihaye *elebaşıların bir kısmı ile gizli anlaşmalar ve uzlaşmalar* akdetmege, ve, kör bir cebrü şiddetle kütleleri ezmege inhisar edecektir. Bu tali ve sathî tedbirlerle ancak göze batan tezahurat boğulabilir. Bu, ameliyata muhtaç bir yaraya merhem sürmek ve sapa saglam uzviyetleri keşüp atmak tarzında bir tedavidir.

Filhakika kürt isyanının tetkike muhtaç iki cephesi vardır: 1. heyecanla ona iştirak ve uğrunda canını feda eden köylülük ve yoksul halk; 2. harekâtı teşkilatlandıran tabaka ve haricten körükleyenler. Gerek geçen def'a gerek bu def'a isyana köylülüğün ve halkın kütle halinde iştirakleri kimsenin inkâr edemiyeceği bir hakikattır. Ve esasen böyle olmasa o ne hükûmet kuvvetlerini aylarca işkal edebilecek cesametler alir, ne de haddı zatında mühim bir tehlike teşkil ederdi. Burjuva gazetalarının eşkiyadan, çabulcu cetelerinin tenkilinden bol bol bahsetmelerine ragmen, tam manası ihe hoşnutsuz bir halkin hükûmet siyasetine karşı kütlevî bir kıyamı karşısında bulunuyoruz. Mesela Zeylan hadisesinde hariçten gelen azamî 150 atlıya mükabil, muhabere meydanında takriben 3000 maktul sayılmiş; ve birçok müsellah asî kuvvetlerin oteye beriye kaçtiklarının tespit edilmiş olmasi bunu açıkça gösterir. Ayaklanan halk arasına — her ictimaî harakette olduğu gibi — bahsı edilen eşkiyadan ve çabulculardan mürekkep bir takım süpheli unsurların karışması onun siyasi mahiyyetini ihlal edemez.

Siyasî mahiyyetine gelinçe, kürt isyanı, başına geçup ona istikamet verenlerin şiarları, niyetleri ve intisapları itibarıla, imperyalisme alet olan, halkın ve inkilabın menafiine mugayir, koyu mürteci, geri bir harekettir. Fakat ictimaî sebepleri, müharrik kuvvetleri göz onüne getirildiği takdirde o büşbütün başka bir mana ifade eder. Halkın niçin ayaklandığını araştırırsak bu mana da kendiliginden meydana cikar. Onun dertleri ve duyguları malum. O neticesi millî ekalliyetleri diledikleri gibi yaşamak haklarından mahrum etmek, iktisadî ve malî tedbirlerile yoksul kütleleri mahvü perişan etmek olan, ancak zenginleşen tabakaların menfaiine uygun, "halk aleytarı" müstebit bir siyaset sistemine nihayet vermekten gayri sefalet ve iztiraptan yakayı sıyırmanın çaresini goremiyor. Bu bakıma göre isyan mazlum köylülügün bir kurtuluş mücadelesidir. Bu mücadelede mürtecilerin peşinden gitmekle köylülük feci bir surette yanılıyor, bizzat kendi maksatlarına karşı hareket etmiş oluyor. Fakat onu mazur gormek lazimdir. Bu güne kadar hangi samimî inkilapçı fırka cıktı, ona hakikati anlattı da o dinlemedi? Bu sahada Türkiye kommunist fırkası da vazifesini yapmak firsatını henüz elegeçirmiş değildir. Biz eminiz ki yoksul koylülük, önünde başka bir kurtarıcı teşkilat gormediği için, derebeylerinin ve serseri cete reislerinin rehberliğini kabul ediyor. Saf inkilâp gayelerimizle biz kendimizi onlara tanıttıgımız gün derhal kommunist teşkilatları etrafinda toplanacakları; ve memleket mikyasındaki büyük amele ve köylü hareketlerine iştirak suretile hem kendi mahallî mênfaatlerine hem de amele ve köylü inkilâbının umumî ve yüksek menfaatlerine çok müessir hizmetler ifa edecekleri muhakkaktır. Bütün bu mülâhazat diger mıntakalardaki türk köylüleri için de varittir. Onlar da bugün tamamile ayni vaz'iyettedirler, ayni dertler icinde çirpınıyorler. Eger kürtler gibi silâha sarilmıyorlarsa, ve herhangi bir harelete girişmiyorlarsa bu onların deha az sıkıntida olduklarını; Ankara diktatorluğuna karşı deha az diş biledikleri, veyahut daha kanaatkâr ve daha uslu olduklarını göstermez; bunun sebebini münhasiren kendilerine yol gösterecek her hangi bir teşkilatın bulunmamasında aramak icap eder. Bu gibi insiyakî kaynaşmalar, en sonunda muhtaç oldukları teşkilatı — anarşikşekillerde — bizzat kendileri de yaratabilirler. Kommunism mücahitleri, köylülük arasında, şehir işçileri arasında olduğu kadar velut geniş bir mücadele sahası, propaganda ve teşkilat fealiyetlerine açık bulunduğunu ve oraya yetişmekte acele etmeğe mecbur olduklarını unutmamalıdırlar.

Hulasa irticaın rolu nekadar büyük olursa olsun, kürt isyanının asıl ehemmiyeti bütün bir ülke ehalisinin hakim sınıf hükûmetine karşı elbirligile müsellah hücum veya müdafaa vaz'iyetine gecmiş olmasındadır. Sadece sun'î tahrıkâtla, vadü veitle, ve para ile adam kandırmak suretile bu cesamette ve bu ehemmiyyette ictimaî galeyanlar uyandırmanın imkân ve ihtimalı yoktur. Burjuva gazetalarının yaptıgı gibi bunun aksini iddia etmek için kısa gorüşlu bir bürokrat zihniyetile malul olmak icap eder. En sakin ve asude yaşamağa alışmış insanların bîle, ictimaî bir hastalığın tesiri altında, herşeyi göze alarak gündelik hayatlarının mutat çerçivesinden çıktıkları ve meçhulata dogru atıldıkları meydandadır. Bu hastalik bura ehalisinde takat ve tahammül birakmıyan iki taraflı baskı, ikikat soygundur: bir tarafta derebeyleri keşkülü ve asası; diger tarafta millici devletin hortumu ve süngüsü...

Isyanda tahrikatin oynadigi rol de şuphesiz büyüktür. Mevcutayaklanma temayülünü, isyan haleti ruhiyyesini bir macraya sokmak, anu bazı istekler — şiarlar — etrafında toplamak ve teşkilatlandırmak ta lazimdi; ve bunu yapacak ve bilfiil yapan bir zümre de vardı. Biz haraketin merkezi sıkleti kütlelerin iştirakinde olduğu tezini müdafaa etmekle onu çerçiveliyen varlıklı hakim tabakaya mensup unsurların meş'um tesirini inkâr etmiş olmıyoruz. Digeri gibi bu da aşikâr bir vakıadır. Bütün mes'ele bu istismarcı anasırın başlarına bela oldukları ve her gün bin bir şekilde kanlarını emdikleri zavallı halkı masıl olup ta kolayca aldata bildiklerini ve kendi hasis menfaatlerine ve karanlik siyasî gayelerine alet edebildiklerini izah etmektedir. Bu tenakuzu aydınlatmak kürt mes'elesinin asıl düğüm noktasını meydana çıkaracaktır.

Biz onun en mühim sebebini emekcı kürtlerde, el'an bugün sınıf şuuru namına hiçbir tezahür göze capmadıgı halde, on dokuzuncu asrın başlangıcından beri bir millî şuurun uyanmış ve sur'atle inkisaf etmekte bulunmuş, olmasında görüyoruz. Kürt milletinin, öteden beri yabancı hakim milletlerin çizmesi altında mahkum ve makhur, geri bir ictimaî seviyede millî ekalliyetler vaz'iyetinde bulunması; yanaşılması güç, nakil vasıtalarından mahrum, hudut boylarında arızalı topraklarda yaşaması; bu vaz'iyetin, millî bir harstan mahrumiyetine ragmen, millî hususiyetlerini kaybetmeden mütecanis ve toplu bir halde kalmasına çok müsait bulunması; hakimiyetine tabi oldukları Devletin her türlü islahat teşebbuslerini takim etmek kendi imperyalist gayeleri iktizası olan bazı büyük Devletlerden, merkezle irtibatlarını kuvvetlendirecek tekmil yeniliklere karşı mukavemet etmek ve istiklâl mücadelelerine girişmek hususlarında mütemadiyen teşvik ve yardım görmesi... bütün bu amiller bu millî şuuru sur'atle inkisaf ettirmektedir. Imperyalismin, para ile satın alınmiş adî bendeleri olan derebeylerinin ve şeyhlerin bütün mehareti, — çoğu kendi yüzlerinden olan — tekmil fenalıklardan, halkın umumî sefalet ve iztirabından yegâne mesul: mahkûm bir millete mensup olmaları dolayısıla, kendilerini insafsizça soyan ve ezen merkezî hükûmet olduguna millet efradını inandırabilmelerinde dir. Bu suretle kin ve adavetlerini bir sistem dahilinde Devlet idaresi üzerine tevcih ederek, bütün cinayet ve habasetlerini kolayca onlara hazmettirmeğe muraffak olmaktadırlar.

Kemalist burjuvazi şark vilayetleri mütegallibesi ile olan münasebatında takip ettiği mütereddit, korkak ve uzlaşıcı siyasetle, halk nazarında bu maceraperest zorbaların payesini artırmakta, kütleleri kendişinden büsbütün uzaklaştırmakta ve aleyhine işliyen bu igfal değirmenine bizzat su akıtmaktatır. Şimdiye kadar zarardan başka bir netice vermemiş olan bu hat üzerinde yürümekten bugüne kadar Ankara hükûmeti henüz fariğ olmamıştır. Filhakika resmî tebliglerden ögrendigimize göre Zeylan hidsesini müteakip, asilere yardım ettikleri behanesile esgarî 200 köyün ehalisi tamamile imha edilirken, kör Huseyin oğulları gibi bir çok şuurlu mürteciler ve derebeyi vaz'iyetinde elebaşılar firar yolunu tutarak canlarını kurtarıyorlar; bir taraftan da en koyu mürtecilerden nasılsa isyana karışmamış bir takım ağalar ve beyler, her ihtimale karşı mevkilerini emniyet altına almak için, kemalist kuvvetlere yardımcılık ve hafiyyelik ediyorlar, ve resmî makamlar nezdinde hüsnü kabul görüyorlar. Varlıklı sınıfların mütekabil münasebetleri — muhaseme halinde bile — işte boyle olur. Sınıf mantıkı, ve iktisadî menafi istirakı bunu ister.

(Devam edecek)

Bugün öğrenci gençlik yasalarla, yasaklarla öylesine bir kıskaç içine alınmıştır ki, bırakalım devrimci öğrencileri, "en masum" öğrenciler bile barut fıçısına dönmüşlerdir.

Öğrenci gençlik de barut fıçısı

Aliye P. Atılgan

1985 tüm dünyada Gençlik Yılı olarak kutlanıyor. Birleşmiş Milletler, Gençlik yılının ana belgisini şöyle saptamış: "Katılım, gelişme, barış."

Bu belgide "katılım" sözünün yer alması çok önemli birşeyi nesnel olarak yansıtıyor: Bugün dünyada üretimin toplumsallaşması, üretim güçlerinin gelişmişlik düzeyi öyle bir noktaya ulaşmıştır ki, yaşamın her alanı, geniş yığınların demokratik katılımını *nesnel olarak* ister olmuştur. Aktif yığın demokrasisi, yığınların her alanda yönetime katılımı, ekonomiden başlayarak toplumun her alanında, dolu dizgin gelişmenin çok önemli bir koşulu haline gelmiştir.

Birleşmiş Milletler'in Gençlik Yılı'yla ilgili ana belgisinde, katılım sözünün yer alması bu *nesnel* istemin kendini dayatmasıdır.

Öte yandan bugün tüm kapitalist dünyada, burjuvazinin gericileşmesi, demokrasiden uzaklaşmasının bir sonucu olarak, burjuva demokrasisi içinde zaten devede kulak kabilinden bulunan katılımın, burjuvazi tarafından daha da budanmak istendiği gözlenmektedir.

Türkiye gibi emperyalistleşme sancılarıyla kıvranan orta kuşak ülkelerinde ise katılımı bir yana bırakalım, güdük, "Türkiye tipi" burjuva demokrasileri bile sık sık rafa kaldırılmaktadır.

1985 Türkiye'sinin anayasasıyla, yasalarıyla, bunlara ek olarak kullanılan keyfi uygulamalarıyla öyle bir manzarası vardır ki, bugün üniversitesinden sendikasına, derneğinden yasal siyasal partilerine kadar her yerde yığınların demokratik katılımının önüne kalın duvarlar çekilmiş durumdadır.

1985 Gençlik Yılı'nın aynı belgiyle Türkiye'de de kutlanmak zorunda kalınışı ortaya gerçekten hoş çelişkiler çıkarıyor. Örneğin, yüksek öğrenim kurumlarının duvarlarında, bir yanda "katılım, gelişme, barış" belgisini taşıyan Gençlik Yılı afişleri öte yanda da Cumhurbaşkanı Evren imzasını taşıyan ve yemeklerin bozukluğundan yakınmanın bile suç olduğunu duyuran bildiri yan yana yer alabiliyor.

Bu hoş çelişkilerin en ilginçlerinden biri de, Ankara Hukuk Fakültesi'nde öğrenci derneği kurmak için başvuran 7 öğrencinin başına gelenlerdir.

Bu 7 öğrenci, kendi ifadelerine göre, öğrenci derneği kurma işine bir yıl önce başlamışlar. Dernekler Yasası'yla dernek kurma işi öyle zahmetli bir iş haline getirilmiş ki, tüzüğün, kurucularla ilgili dosyaların vb. hazırlanabilmesi çok uzun bir zaman almış.

Sonunda herşeyi yasaya uygun olarak hazırladıklarına kanaat getiren öğrenciler Ankara Valiliği'ne resmi olarak başvurmuşlar. Yasada "o yerin en yüksek mülki amirliğine" başvurulur denmesine rağmen öğrencilere başvurularını Emniyet Müdürlüğü Dernekler Masası'na yapmaları gerektiği bildirilmiş.

Öğrenciler Dernekler Masası'na gitmişler, orada aldıkları yanıt şu olmuş: Sizin okulunuzda 1980 öncesinde faaliyet gösteren Talebe Cemiyeti adlı bir dernek var, o derneğin tasfiye işleri tamamlanmadan *başvurunuzu kabul edemeyiz.*

7 öğrenci çaresiz geri dönmüşler. Başlamışlar düşünmeye. Yeni Dernekler Yasası'nın yürürlüğe giriş tarihi 7 Ekim 1983'tür. Bu yasaya göre, o anda kurulu bulunan her derneğin, çalışmalarını sürdürmek istiyorsa yasanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak altı ay içinde yasaya uyum sağlaması gerekiyor. Talebe Cemiyeti ise altı aylık sürede hiçbir başvuruda bulunmadığı gibi bugüne kadar da sesi soluğu çıkmıyor. Bu durumda yasaya göre resmen kapatılmış olması gerekiyor. Ayrıca bu dernek 1979 ve 1980 genel kurullarını da yapmamış. İki yıl üstüste genel kurulunu yapmamış bir dernek, eski Dernek Yasası'na göre kendini feshetmiş sayılıyor. Yani Talebe Cemiyeti daha 12 Eylül öncesindes hukuken kapatılmış bir dernek durumundadır. Ve durum 1981'de savcılığa resmen bildirilmiştir.

Öğrenciler yeniden Dernekler Masası'na gidiyor ve durumu anlatıyorlar. Bu kez başvuruları kabul ediliyor ve dosyaları işleme konuluyor. İşleme konuluyor ama yine aynı hikaye, bu kez başvuruyu dondurmak için öne sürülüyor: Talebe Cemiyeti'nin tasfiyesi bitmeden derneklerinin tüzel kişilik kazanamayacağı öğrencilere bildiriliyor.

Tasfiye edilmeyi bekleyen dernek sayısı 1000'i geçiyormuş ama "nedense" derneklerin tasfiye işlemi çok uzun sürüyormuş. Ayrıca bugüne değin hiçbir öğrenci derneğinin tasfiye işlemi tamamlanmış durumda değilmiş.

Öğrencilere sözlü olarak bildirilen bir başka nokta da, başvurularının kabul edilmesinin artık başka başvuru yapılmaması anlamına geldiği olmuş. Gerekçeleri, Dernekler Yasası'nda bir öğrenim kurulunda birden fazla derneğin kurulmasının yasaklanmış olmasıdır. Ankara Hukuk Fakültesi öğrencilerinin başına gelen beterin beteridir. Gerici, anti-demokratik Dernekler Yasası'nın kısıtlamaları yetmiyormuş gibi bir de bu gerici yasanın "en gerici ve keyfi" yorumuyla karşılaşmışlardır.

Sonuç olarak şu anda Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği'nin tüzel kişilik kazanması, istenirse yıllar sürebilecek bir bürokratik engelle ve varolan yasanın keyfi yorumuyla kilitlenmiş durumdadır.

7 öğrencinin başına gelenler bunlarla da bitmiyor. Öğrencilere başvuruyu yaptıkları Dernekler Masası'ndan bir eksik evrakları olduğu, dernek kurabilmeleri için rektörlükten yazılı izin belgesi almaları gerektiği söyleniyor. Gerekçe olarak da YÖK Yasası'nı gösteriyorlar.

Bir kere YÖK Yasası'nda kurucu olmak değil, üye olmak rektörlük iznine bağlanmış. Dernekler Yasası ise üye olmak için "öğrenci belgesi"ne sahiplik yeterlidir diyor. YÖK'le Dernekler Yasası birbiriyle açıkça çelişiyor. Bu çelişkinin yanına bir de Anayasa'nın ünlü "her isteyen önceden izin almadan dernek kurma hakkına sahiptir" yollu cümlesini koyarsak ortaya çok hoş bir manzara, bir hukuk çorbası çıkıyor.

Konuya dönersek, öğrenciler, Dernekler Masası'nın isteğini kabul edip bir dilekçeyle rektörlüğe başvuruyorlar. 12 Aralık 1984 günü yaptıkları başvuru 24 Ocak 1985'te görüşülüyor ve sonuç Şubat ayında öğrencilere bildiriliyor. Sonuç da şu:

"Aşağıda adı, soyadı, sınıf ve numaraları yazılı Fakülteniz öğrencilerinin 'A.Ü. Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği'ne kurucu üye olmaları uygun görülmemiştir."

Bir yıllık çabadan sonra bu yanıtı alan öğrenciler rektörlüğe ikinci bir dilekçe veriyorlar ve rektörlük kararıyla anayasal haklarının engellendiğini, kararın değiştirilmesini istiyorlar. 7 öğrenci şimdi rektörlüğün vereceği yanıtı bekliyorlar.

İşin daha ilginç bir noktası, öğrencilerin karar değişmezse mahkemeye başvurup vuramayacakları da açık değildir. Çünkü Anayasa'nın 15. maddesi, 12 Eylül 1980'le TBMM'nin yeniden kuruluşu arasındaki sürede çıkarılan yasaların anayasaya aykırılıkları iddia edilemez diyor. YÖK Yasası da bu dönemde çıkmış olduğuna göre, öğrencilerin karara yasal olarak itiraz edip edemeyecekleri belli değildir.

7 öğrencinin dernek kurma hikayeleri gerçekten ilginçtir. Türkiye burjuvazisinde gençlik korkusunun paranoya haline geldiğinin çok açık bir göstergesidir. Bugün öğrenci gençlik yasalarla, yasaklarla öylesine bir kıskaç içine alınmıştır ki, bırakalım devrimci öğrencileri, "en masum" öğrenciler bile barut fıçısına dönmüşlerdir. Bozuk yemeklerden şikayetin bile Cumhurbaşkanlığı bildirileriyle yasaklandığı, devrimcilik sayıldığı Türkiye'de gençliğin sel olup akacağı günler uzak değildir.

Lib ration genel kurulu v menşeviklerin huysuzluğu

Çok sayıda ilerici örgüt ve kişinin üyesi olduğu LIBERATION örgütünün yıllık olağan genel kurulu 9 Mart'ta yapıldı. Genel kurula Türkiye Demokratik Hakları Savunma Komitesi'nin (TDHSK) yanısıra, dayanışma hareketini bölmek üzere menşeviklerin kurduğu "dayanışma" komitesi de katıldı ve bölücü işlevini bir kez daha sergiledi.

TDHSK, Türkiye üzerine bir karar tasarısını önceden hazırlamış ve LIBERATION'a bildirmişti. Tasarıda Türkiye'de faşizmin çözüldüğü, bunun demokrasi savaşımının önemini azaltmadığı, tam tersine artırdığı belirtiliyor, ayrıca sendikal birliğin, Türk-İş içinde çalışmanın önemi vurgulanıyordu.

TDHSK'nin karar tasarısı hazırladığını öğrenince menşevikler hemen ikinci bir tasarı hazırladılar. LIBERATION yetkilileri iki tasarının birleştirilmesi önerisinde bulununca, menşevikler özellikle sendikal konuyu öne sürerek, TDHSK'nin tasarısında DİSK'e "rol" (?) bırakılmadığını söyleyerek ayrı tasarı sunmakta ısrar ettiler.

Bunun üzerine iki ayrı tasarı genel kurula sunuldu. Menşevik tasarı lehinde konuşmak üzere söz alan kişi, konuşmasını TDHSK'nin tasarısı aleyhine döndürdü ve Türkiye'de faşizmin olduğunu defalarca tekrarladı durdu. Başkanlık divanının böyle konuşmalara karşı uyarıda bulunmasından sonra TDHSK sözcüsü Türkiye'de faşizmin çözüldüğünü ve sendikal birliğin önemini aydınlatıcı bir konuşma ile anlattı.

İki tasarı da oylamaya sunuldu ve TDHSK'nin tasarısı daha çok oy aldı. Ayrıca başkanlık divanı, sabırlı davrananlara, yani TDHSK temsilcilerine teşekkür etti. Menşeviklerin bölücü çabaları bir kez daha açığa çıktı.

C.Ç., Londra